

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1951

ANDRA KAMMAREN

Nr 5

3—7 februari.

Debatter m. m.

Sid.

Onsdagen den 7 februari.

Meddelande av utrikesministern	6
Anskaffande av ett sjuktransportflygplan m. m.	77
Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	78
Interpellation av herr Jansson i Aspeboda ang. viss merbeskattnng av fastighetsägare under de år ändring sker i fastighets taxeringsvärde	84

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 7 februari.

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. hov- och slottsstaterna	77
— nr 17, ang. tilläggsstat II (socialdepartementet).....	77
— nr 22, ang. tilläggsstat II (inrikesdepartementet)	77
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 1, ang. fortsatt rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift	77
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	78

Lördagen den 3 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 nästlidna januari.

§ 2.

Herr talmannen meddelade, att herr Sandberg, som vid kammarens sammanträde den 10 nästlidna januari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgörömlen, den 1 innevarande februari intagit sin plats i kammaren.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 32, angående användning av medel ur postverkets understöds-kassa för bidrag till viss semesterhemsverksamhet.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1951/52 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315); och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

§ 5.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 30, med förslag till vägtrafikförordning m. m.;

nr 31, angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrläggingsverksamheten m. m.;

nr 33, med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringskatt);

nr 36, angående pensionsförmåner åt

f. d. souschefen vid flygförvaltningen, generalmajoren i flygvapnet Nils O. F. Söderberg;

nr 37, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 38, angående bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar; och

nr 40 angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr DICKSON, som anförde: Herr talman! Med hänsyn till ärendets omfattning tillåter jag mig hemställa, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33, med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varula-

ger och inventarier (investeringskatt), måtte utsträckas till 15 dagar.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 7.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet överlämnats följande motioner, nämligen:

nr 387, av herr *Nihlfors*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 19, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 4 § allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210); och

nr 388, av herr *Adolfsson m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 19.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammaren åtskildes härefter kl. 2.04 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 6 februari.

Kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 30 och den 31 nästlidna januari.

§ 2.

Herr talmannen meddelade, att herr Persson i Norrby, som vid kammarens sammanträde den 31 nästlidna januari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 3.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts skri-

velse, nr 46, angående muntligt meddelande till riksdagen.

Av denna skrivelse, som nu föredrogs och lades till handlingarna, inhämtades, att Kungl. Maj:t givit riksdagen till känna, att Kungl. Maj:t prövat lämpligt, att i den i § 56 riksdagsordningen stadgade ordning skulle till riksdagen göras meddelande rörande Sveriges utrikespolitik, ävensom förordnat, att meddelandet skulle framföras i första kammaren av statsministern och i andra kammaren av ministern för utrikes ärendena.

Herr talmannen meddelade, att det i Kungl. Maj:ts skrivelse omnämnda med-

delandet komme att lämnas vid morgondagens plenum kl. 11 f. m.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 30, med förslag till vägtrafikförordning m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 31, angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrläggingsverksamheten m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen nr 33, med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringsskatt);

till statsutskottet propositionen nr 36, angående pensionsförmåner åt f. d. souschefen vid flygförvaltningen, generalmajoren i flygvapnet Nils O. F. Söderberg;

till behandling av lagutskott propositionen nr 37, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 38, angående bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar; och

nr 40, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag.

§ 5.

Föredrogos var för sig och remitterades till statsutskottet följande på bordet liggande motioner, nämligen:

nr 387 av herr *Nihlfors*; och

nr 388 av herr *Adolfsson m. fl.*

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 1, 17 och 22,

bevillningsutskottets betänkande nr 1, första lagutskottets utlåtanden nr 1—3 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

§ 7.

Herr **ANDRE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med hänsyn till ärendets omfattning tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 30, med förslag till vägtrafikförordning m. m. måtte utsträckas till femton dagar.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 8.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 41, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 42, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; och

nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till riksförsäkringsanstalten.

Dessa propositioner bordlades.

§ 9.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m. motionerna:

nr 389 av herr *Löfroth m. fl.*;

nr 390 av fru *Torbrink m. fl.*;

nr 391 av herr *Andersson i Dunker m. fl.*;

Meddelande av utrikesministern.

nr 392 av herr *Jönsson* i Rosshol
m. fl.;

nr 393 av herr *Hæggblom* m. fl.;

nr 394 av herrar *Jönsson* i Rosshol
och *Andersson* i Björkäng; och

nr 395 av herr *Johnsson* i Kastanje-
gården m. fl.; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition nr 21, angående omorganisation
av statens forskningskommitté för lant-
mannabyggnader m. m. motionerna:

nr 396 av herrar *Hæggblom* och *Lars-
son* i Karlstad; och

nr 397 av herr *Stjärne* m. fl.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.07 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Onsdagen den 7 februari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Meddelande av utrikesministern.

Herr talmannen lämnade på begäran
ordet till

Hans excellens herr ministern för ut-
rikes ärendena **UNDÉN**, som framförde
det i Kungl. Maj:ts skrivelse nr 46 av-
sedda meddelandet till riksdagen, så
lydande:

Herr talman! Regeringen har motta-
git en framställning från bondeförbun-
dets ledare om en redogörelse i riksdagen
för den senaste tidens överlägg-
ningar inom FN:s församling i Korea-
frågan. Det faller av sig självt att rege-
ringen gärna velat tillmötesgå detta öns-
kemål. För den skull har Kungl. Maj:t
i skrivelse till riksdagen förklarat sig
änna ge riksdagen ett utrikespolitiskt
meddelande.

I den redogörelse som jag lämnade
under remissdebatten den 19 januari i
första kammaren gavs en översikt över
generalförsamlingens handläggning av
frågan om Kinas intervention i Korea.
Däri meddelades att ett nytt ameri-

kanskt resolutionsförslag hade bebå-
dats. Detta nya förslag — som avsåg att
ersätta det s. k. sexmaktsförslaget med
en skarpare resolution — framlades den
20 januari. Det innehöll nio särskilda
punkter.

De viktigaste av dessa voro tredje, åt-
tonde och nionde punkterna. I tredje
punkten uttalades: Generalförsamlingen
konstaterade att folkrepubliken Kinas
regering, genom att ge direkt hjälp och
bistånd till dem som redan gjorde sig
skyldiga till angrepp i Korea och ge-
nom att engagera sig i fientligheter mot
FN:s styrkor därstädes, själv hade be-
gått angrepp i Korea. I åttonde punkten
anmodades en kommitté att skyndsamt
överväga ytterligare åtgärder till mö-
tande av angreppet och att avge rap-
port därom till generalförsamlingen. I
nionde punkten förklarades att FN allt-
jämt eftersträvade ett slut på fientlig-
heterna i Korea och uppnående av FN:s
mål genom fredliga medel, varjämte
församlingens president anmodades ut-
se två personer att tillsammans med ho-
nom erbjuda sina tjänster för en fred-
lig uppgörelse.

Under de inofficiella förhandlingar

Meddelande av utrikesministern.

som hade föregått framläggandet av det amerikanska förslaget torde — såsom i pressen meddelats — brittiska regeringen ha framfört vissa önskemål. I första hand hade förordats att resolutionen skulle begränsas till ett uttalande om angreppet, medan undersökningen av lämpliga sanktioner borde uppskjutas till en senare tidpunkt. Vidare hade förordats den lydelse av angreppspunkten som jag nyss läst upp och som hade accepterats från amerikansk sida. Den innebar en mjukare formulering än vad den amerikanska delegationen ursprungligen hade avsett. Däremot hade den amerikanska delegationen icke godtagit vissa tillägg till nionde punkten, varigenom FN:s målsättning skulle ha preciserats.

Under den debatt, som ägde rum i det politiska utskottet efter det amerikanska förslagets framläggande, meddelade Indiens delegat måndagen den 22 januari, att han mottagit nya informationer angående Pekingregeringens ställning till det förhandlingsprogram som FN hade översänt. Enligt detta meddelande skulle Kinas regering ha underrättat Indiens sändebud i Peking om följande:

1) Ifall principen att alla utländska trupper bortdragas från Korea antages och börjar genomföras i praktiken, åtar sig folkrepublikens regering ansvaret för att anmoda de kinesiska frivilligtrupperna att återvända till Kina.

2) Beträffande Koreakrigets avslutande och en fredlig uppgörelse av Koreaproblemet anser Pekingregeringen att man kunde framgå i två etapper. Första steget: En vapenvila för begränsad tid kunde avtalas vid sjuaktskonferensens första möte och sättas i verket så att förhandlingarna kunde fortsätta. Andra steget: För att få ett fullständigt slut på Koreakriget och freden tryggad i Ostasien borde alla villkor för krigets avslutande diskuteras i förbindelse med de politiska problemen i syfte att nå överenskommelse i följande

punkter: Stadier och åtgärder för bortdragande av alla främmande trupper från Korea; förslag till det koreanska folket rörande stadier och åtgärder för reglering av Koreas inre förhållanden genom det koreanska folket självt; bortdragandet av USA:s väpnade styrkor från Formosa och Formosasundet i överensstämmelse med Kairo- och Potsdamdeklarationerna; andra problem rörande Fjärran Östern.

3) En definitiv bekräftelse på folkrepubliken Kinas behöriga ställning i FN måste garanteras.

Från indisk sida föreslogs en ajournering på 48 timmar av debatten i det politiska utskottet i syfte att möjliggöra en prövning av det kinesiska budet. Häremot gjordes starka invändningar, särskilt från amerikansk sida, både på formella och sakliga grunder. Det hänvisades till att det nya kinesiska budet icke lämnats direkt till FN utan framkommit vid samtal mellan en medlemsstats diplomatiska sändebud och Pekingregeringens representant. I sakligt hänseende betonades vikten av att snabbt komma till ett beslut om resolutionsförslaget och det gjordes gällande att budet från Peking endast avsåge att splittra den fria världen. Något uppskov borde icke vara nödvändigt för en analys av detsamma. Efter votering beslöts uppskovet med 27 röster mot 23.

Den 23 januari kunde premiärminister Attlee meddela i engelska underhuset att även Englands diplomatiska representant i Peking fått del av det nya kinesiska anbudet. Mr Attlee framhöll att det kinesiska svaret, kompletterat på sätt nyss angivits, icke var helt klart och att han inte kunde vara säker på Kinas verkliga avsikter. Han fann det nödvändigt att konsultera vänskapliga regeringar. I synnerhet, sade han, måste stor vikt tillmätas de asiatiska ländernas mening i denna asiatiska tvist. Han tolkade uppfattningen hos dessa länder så att man borde tålmodigt ta vara på varje möjlighet till fredlig uppgörelse

Meddelande av utrikesministern.

med Kina för att det nya Kina måtte få tillfälle, om det så önskade, att spela sin roll i nationernas samfund på jämlik fot med andra medlemmar. Brittiska regeringen vore därför av den mening- en att FN icke borde vid detta stadium fatta ett nytt och avgörande beslut. Efter ett referat av den amerikanska resolutionen förklarade premiärministern att brittiska regeringen välkomnade förslaget om en medlingskommitté, som skulle utforska alla möjligheter att nå en uppgörelse. Regeringen erkände också klara fakta rörande läget i Korea och samtyckte till att fördöma den kinesiska interventionen till stöd åt en angripare som har gäckat och omintetgjort FN:s syften. Men den brittiska regeringen trodde icke att tiden var inne att överväga ytterligare åtgärder. Att så göra skulle betyda — framhöll mr Attlee — att vi ha övergivit hoppet att nå en fredlig uppgörelse och det ha vi icke gjort.

Samma dag, den 23 januari, antog den amerikanska senaten — liksom tidigare representanternas hus — en resolution, vari FN uppmanades att förkasta Kinas begäran om medlemskap i FN och i stället stämpla den kommunistiska regimen såsom angripare i Korea.

Debatten i det politiska utskottet återupptogs onsdagen den 24 januari och fortsattes de följande dagarna.

De tolv asiatiska stater, som tidigare under handläggningen av Koreafrågan hade framlagt ett resolutionsförslag om tillsättande av en sjumaktskommission för behandling av Fjärran Östern-problemen, upptogo nu denna tanke i ett nytt förslag. Syftet med detta var att tills vidare undanskjuta ett beslut om den amerikanska resolutionen och i stället få till stånd förhandlingar. Dessa skulle i första rummet åsyfta dels åstadkommande av vapenvila, dels ett klargörande av innebörden i det sista kinesiska budet.

På grund av meddelande från den

svenska delegationen i FN, att votering om de föreliggande förslagen kunde väntas mycket snart, sammankallades utrikesnämnden torsdagen den 25 januari. Från regeringens sida konstaterades på grundvalen av inkomna informationer att det icke syntes föreliggande utsikter till att ett kompromissförslag skulle framkomma från engelsk sida, som ställde punkten om sanktioner på framtiden. Svenska regeringen hade alltså att ta ställning till det amerikanska förslaget med dess olika led. Regeringen gav uttryck åt den uppfattningen att delegationen borde instrueras att nedlägga sin röst vid voteringen om förslaget och utveckla regeringens synpunkter i en förklaring till röstningen. Denna ståndpunkt biträdades av åtskilliga ledamöter. Det framfördes emellertid också en annan mening, som gick ut på att delegationen skulle vid voteringar om särskilda punkter i resolutionsförslaget rösta *för* bl. a. tredje punkten om fördömandet av angreppet och nedlägga sin röst vid åttonde punkten om uppdraget till sanktionskommittén; vid votering om resolutionen i dess helhet borde delegationen även enligt företrädarna av denna ståndpunkt lägga ner sin röst. Samma dag sändes instruktioner till delegationen, avfattade enligt den först nämnda meningen.

Debatten i det politiska utskottet fortsatte emellertid åtskilliga dagar.

Lördagen den 27 januari höll den amerikanske huvuddelegaten, mr Austin, ett nytt tal i utskottet. Av det samma framgick att amerikanska delegationen vidhållit sin ståndpunkt att sanktionspunkten måste ingå i resolutionen. Mr Austin ställde sålunda enligt tillgängliga referat två frågor:

1) »Är FN i stånd att avkunna en moralisk dom som står i överensstämmelse med påtagliga fakta?

2) Är FN i stånd att utarbeta metoder för en kollektiv aktion, baserad på dessa fakta och denna moraliska dom?»

Meddelande av utrikesministern.

I övrigt innehöll talet enligt New York Times följande viktigare punkter:

1. Medlingskommittén kunde omedelbart börja sina försök att få till stånd vapenvila och allmän uppgörelse.

2. Sanktionskommittén skulle omedelbart undersöka vilka sanktioner som böra genomföras, men dess rekommendationer kräva godkännande av generalförsamlingen.

3. Om medlingskommittén rapporterade tillfredsställande framsteg, skulle sanktionskommittén tills vidare innehålla sina rekommendationer.

4. Dörren till uppgörelse var ej igenlaggen. Resolutionen betonade FN:s fredliga mål.

5. USA avsåge icke att resolutionen skulle ge några nya befogenheter till överkommandot.

Enligt New York Herald Tribunes referat har Austin även sagt att sanktionskommitténs uppdrag icke betyder ett åtagande från medlemmars sida beträffande någon särskild sanktionsåtgärd utan att ett nytt beslut av generalförsamlingen tillkommer och över huvud icke behöver leda till sanktioner ifall samtidiga fredssträngningar ge ett gynnsamt resultat.

En punkt i detta anförande hänvisade till en mindre ändring i resolutionens text, varom envoyén Grafström meddelade per telefon måndagen den 29 januari. Den amerikanska delegationen hade accepterat två ändringar i resolutions-texten, vilka båda påyrkats bl. a. från engelskt håll.

Den ena ändringen gällde andra punkten och innebar att Kina förklarades *icke ha godtagit* FN:s förslag, medan den tidigare lydelsen var att Kina förkastat alla FN:s förslag. Den andra ändringen gällde åttonde punkten, som handlar om uppdrag till sanktionskommittén att göra en brådskande utredning om sanktionsåtgärder mot Kina. Följande tillägg gjordes: det förutsattes att kommittén är befogad att uppskjuta

framläggandet av sin rapport, ifall den medlingskommitté, som omtalas i föregående punkt, rapporterar tillfredsställande framsteg i sina försök.

Vid votering onsdagen den 31 januari om de amerikanska och asiatiska resolutionsförslagen blev det senare förkastat, medan det förra antogs med 44 röster mot 7 jämte 8 nedlagda röster. Vid voteringen uppläste den svenske delegaten följande deklaration:

»Delegationen har bemyndigats att rösta för sexmaktsförslaget till resolution, vilket framlades i församlingen den 6 december. Detta förslag konstaterar, att folkrepubliken Kinas stridskrafter utföra militära operationer mot FN:s styrkor i Korea, och det innehåller uppmaning till Kina att draga tillbaka sina trupper från Korea. Delegationen hade också kunnat ansluta sig till sådana skärpningar i detta förslag, varigenom FN:s ogillande av den kinesiska interventionen i Korea och av den hjälp som folkrepubliken Kina lämnar de nordkoreanska myndigheterna i deras fredsbrott skulle komma till ännu tydligare uttryck. I den mån det nu föreliggande amerikanska resolutionsförslaget i övrigt sammanfaller med sexmaktsförslaget har svenska delegationen inga invändningar mot detsamma.

Det amerikanska resolutionsförslaget är emellertid till sin karaktär icke blott ett fastställande av fakta angående kinesiska angreppshandlingar utan därutöver ett principbeslut om vidtagande av sanktioner mot Kina på grundvalen av stämplandet av Kina som angripare. Den svenska regeringen förstår till fullo de motiv, som inspirerat förslaget. Men regeringen betvivlar starkt att eventuella kollektiva aktioner kunna främja en lösning av Koreafrågan och andra problem på den väg som antydes i resolutionsförslagets sista punkt, d. v. s. på förhandlingsvägen. Utan att vilja ingå på en närmare diskussion av förslaget om sanktioners användande i detta fall önskar svenska regeringen förklara, att

Meddelande av utrikesministern.

den icke kan överblicka och icke är beredd att för sin del taga ansvaret för konsekvenserna av ett beslut i enlighet med förslaget. Då den svenska regeringens synpunkter icke kunna adekvat uttryckas genom röstningen vid olika punkter i förslaget har jag fått instruktion att nedlägga Sveriges röst vid voteringen om förslaget och dess olika delar.

Min delegation kan icke heller stödja den resolution, som framlagts av de tolv asiatiska och arabiska delegationerna. Sverige — liksom alla länder som äro företrädade vid detta bord, därom är jag övertygad — önskar givetvis en fredlig lösning av Koreafrågan och andra problem. Vi äro emellertid icke övertygade om att det preliminära inledande av förhandlingar, som föreslås av de tolv makterna, är det rätta tillvägagångssättet.»

Regeringen har under sin behandling av frågan om Sveriges ställningstagande hela tiden hållit nära kontakt med utrikesnämnden, nämligen den 28 december, den 3, 17 och 25 januari. Dessutom har en överläggning ägt rum mellan de skandinaviska ländernas utrikesministrar vid ett ministermöte i Köpenhamn den 16 januari.

I redogörelsen under remissdebatten klargjordes hur regeringen ser på frågan om vidtagande av sanktioner mot Kina. Slutsatsen var att Sverige icke kan rekommendera sådana. Det tillades att vi böra avböja att ta ansvaret för ett beslut som innebär eller öppnar vägen för sanktioner. Regeringen förbehöll sig att bedöma i vad mån de förslag, som framkomme och ställdes under votering i FN, hade denna karaktär.

Enligt regeringens bedömande bör det amerikanska resolutionsförslaget anses öppna vägen för sanktioner mot Kina. Det innefattar bland annat ett fördömande av det kinesiska angreppet och ett uppdrag till sanktionskommittén att skyndsamt överväga ytterligare åtgärder till mötande av angreppet och att avge rapport härom till generalförsam-

lingen. Fördömandet av angreppet är uppenbarligen grundvalen för sanktioners tillämpande. Den artikel i stadgan för FN som handlar om säkerhetsrådets ingripande i liknande fall, Art. 39, innehåller att säkerhetsrådet fastställer förefintligheten av hot mot freden, fredsbrott eller angreppshandling och framlägger förslag eller fattar beslut om vilka tvångsåtgärder som skola vidtagas. Det amerikanska resolutionsförslaget utgick ifrån att sanktioner borde vara en naturlig konsekvens av domen över angreppet. Från den utgångspunkten avisades, såsom redan nämnts, framställda underhandsförslag om utbrytning av punkten om angreppet till en fristående resolution och om uppskov med sanktionsutredningen. Ingenting tyder på att punkten om förberedande av sanktioner är avsedd att vara tomma ord.

Konstaterandet av det faktum att ett angrepp ägt rum behöver icke med nödvändighet vara förbundet med påbudande av sanktioner. Ingenting i stadgan hindrar FN att göra ett sådant konstaterande utan att ge det den högtidliga formen av »brännmärkning» eller »aktförklaring» och utan att igångsätta eller hota med sanktioner. Det s. k. sexmaktsförslaget som i början av december framlades i församlingen konstaterade den kinesiska interventionen såsom ett faktum, utan att förslagsställarna då funno det påkallat att ge konstaterandet den nämnda formen av moralisk och juridisk dom eller att förbinda det med sanktioner mot Kina. Det ansågs tydligen vara en rent politisk fråga hur skarp resolutionen borde vara och inte en av medlemskapet och stadgans principer betingad plikt att då välja den skarpare form som senare kom till användning.

Alltjämt är detta betraktelsesätt giltigt. Alltjämt är det en politisk bedömningsfråga, huruvida FN:s ingripande bör ha den ena eller andra karaktären. Det är icke svårt att förstå de regeringar som finna en moralisk satisfaktion

Meddelande av utrikesministern.

både i den högtidliga domen och i hotet med sanktioner. Att särskilt Förenta staterna hårt drivit denna ståndpunkt får givetvis ses mot bakgrunden av att detta land i långt större utsträckning än något annat drabbas av den utvidgning av kriget i Korea, som Kinas ingripande medfört, och gjort stora offer i människoliv och materiel i den fortsatta aktionen därute. Somliga regeringar ha måhända vid sitt ställningstagande låtit sig bestänmas mindre av egen övertygelse om condemnationens nödvändighet och sanktionernas lämplighet i detta fall än av en önskan att bilda en gemensam front bland stater som ha samma allmänna syn på Koreakriget och på Kinas ingripande.

Såsom redan nämnts ha emellertid åtskilliga asiatiska delegationer vid behandlingen av det amerikanska förslaget gjort gällande att av politiska skäl en brännmärkning av Kina såsom angripare alljämt borde undvikas. De ha trots att condemnationen i och för sig, och ännu mer i förbindelse med ett sanktionshot, skulle försvåra och fördröja underhandlingar om en fredlig uppgörelse. De ha vidare ansett att möjligheterna att nå ett resultat på förhandlingsvägen ännu icke tillräckligt prövats, särskilt med hänsyn till det senaste budet från Peking.

Svenska regeringen har haft att ta ställning till det resolutionsförslag som förelegat och som kombinerade ett fördömande av angreppet med uppdraget till sanktionskommittén att undersöka vilka sanktioner som böra ifrågakomma. Såsom framhölls i min redogörelse den 18 januari tvivla vi starkt på ändamålsenligheten och effektiviteten av sanktioner mot Kina och befarar att sådana i ogynnsammaste fall kunna utvecklas till något helt annat än vad som avsetts. Beträffande fördömandet av angreppet ha vi ansett att formen av en dom, som enligt stadgan öppnar vägen för sanktioner, icke var nödvändig i nuvarande läge och kunde göra mer

skada än gagn med hänsyn till utsikterna att få förhandlingar i gång. Regeringens uppfattning var att ett konstaterande och ett ogillande i ungefärligen den form som använts i sexmaktsförslaget eller även i ännu tydligare ordalag varit ur politisk synpunkt att föredraga. Något eget förslag har Sverige icke ansett sig böra framlägga. I stället har den svenska delegationen anmodats avgeva den förklaring vid voteringen som nyss återgivits.

Att Sverige vid röstningen om den amerikanska resolutionen skulle komma att befinna sig i en liten minoritetsgrupp var förutsett. Detta läge hade för övrigt inträtt även om vår delegation hade röstat på det sätt som tillrättsades av bl. a. högerens och folkpartiets förtroendemän. Jag tror emellertid, herr talman, att jag kan påstå, att de skäl, som bestämt den svenska regeringens ställningstagande, ingalunda varit eller äro främmande för opinionen i åtskilliga länder, som röstat annorlunda än vi. Tveksamheten om det av FN nu fattade beslutet har utan tvivel varit långt större än vad röstsiffrorna angiva.

Härefter anförde:

Herr OHLIN: Herr talman! Bakgrunden för ett bedömande av den fråga, som i dag diskuteras i kammaren, bör enligt min mening vara tvåfaldig. 1) Ett beslut om den svenska hållningen i rådande världsläge får ses mot bakgrunden av vår vilja att fortsätta vårt lands alliansfria politik. 2) Sverige är medlem av Förenta Nationerna och bör göra sin insats för att idén om fredens trygghet genom en internationell organisation skall krönas med framgång. Detta kan inte ske om --- i varje konflikt, där FN strävar efter att bevara eller återställa freden --- Sverige ställer sig vid sidan. Sverige likaväl som andra nationer har ett intresse av att Förenta Nationerna lyckas. Sverige har också en plikt att som medlem i FN

Meddelande av utrikesministern.

göra sin insats, även om den inte kan bli av avgörande betydelse.

Naturligtvis ha vi all rätt att pröva på vad sätt vi bäst kunna tjäna fredens sak och att göra denna prövning här i Sverige i belysning av vår ställning utanför stormaktsblocken. Men vi kunna inte rimligen varje gång en konflikt avslöjar en motsättning mellan stormakter välja att handla som om vi inte vore medlem. Sverige är obundet av medlemskap i stormaktsblock *men är i eget intresse och i fredens intresse icke obundet av medlemskap i Förenta Nationerna.*

Jag tror att det är av vikt att konstatera detta, även om det för många förefaller självklart och väl borde vara det för alla. Låt oss i varje fall inte glömma bort det när vi behandla vår ställning i FN-frågor.

Då Nordkorea gick till angrepp mot Sydkorea i fjol sommar, intog den svenska regeringen i samförstånd med den demokratiska oppositionen en klar och bestämd hållning. Regeringen uttalade följande: »Svenska regeringen ... är i likhet med rådets medlemmar djupt oroad i anledning av det väpnade angrepp, som styrkor från Nordkorea företagit mot Sydkorea. Svenska regeringen ansluter sig till resolutionernas konstaterande av att Nordkorea genom denna aktion gjort sig skyldigt till ett brott mot freden och anser det betydelsefullt, att angreppet ej krönes med framgång.» Det konstateras alltså här mycket tydligt att ett angrepp har förelagat.

Det svenska fältläsarettet i Korea får betraktas som ett betydelsefullt vittnesbörd om vår inställning: en med hänsyn tagen till våra omständigheter positiv inställning till Förenta Nationernas aktion. Bördan av FN:s försvar bars och häres ännu i huvudsak av Förenta staterna. Enligt min mening ha alla fredsälskande folk anledning till tacksamhet mot det amerikanska folket för de offer det här bringar. Tusentals

döda amerikanska soldater, tusentals fångna och tiotusentals sårade äro det höga pris som betalas av denna nation. Utan dess offer skulle, förefaller det, Nordkoreas aggression snabbt ha krönts med framgång, och detta skulle säkerligen ha uppmuntrat till nya aggressionsförsök annorstädes i världen. Jag måste för min del beklaga, att den svenska regeringen inte funnit tillfället lämpligt att ge uttryck åt sådana känslor och tankar i detta sammanhang.

I slutet av november syntes Förenta Nationernas aktion vara nära att lyckas. Möjligheten av hela Koreas pacifiering med följande demokratiska val låg inom räckhåll. Angreppet hade slagits tillbaka. Då ingrep det kommunistiska Kina i striden. Dess aggression är lika klar som Nordkoreas. Om motiven, herr talman, kan man diskutera. Jag skall inte här närmare analysera dem. För en åskådning som förkastar västerländsk demokrati och i dess ställe sätter idén om proletariats diktatur är tanken ingalunda självklar att Koreas folk i fria val bör få bestämma över sitt styrelsesätt. Kanske anser man sig leva i en stor revolutionär period — Asiens frigörande från västerns dominans — och är därför benägen att säga: Under revolutionen tiga lagarna. Om det kommunistiska Kinas tankevärld veta vi föga.

En sak är uppenbar: den omvälvning som försiggår i Asien ställer Förenta Nationerna och västerns ledande makter inför problem och svårigheter av världsomvälvande slag. De senaste årens utveckling i Korea och själva konflikten få ses mot denna bakgrund. Den FN-reaktion mot angräparen, som var och är ofrånkomlig, bör naturligtvis beakta detta.

Jag har anfört dessa synpunkter för att ange några av de skäl, som förestavat tveksamheten bland många folk, om det är lämpligt att mot Kommunist-Kina tillgripa sanktioner i nuvarande läge, sanktioner som sannolikt skulle

bli ineffektiva och kunna befaras motverka sitt syfte.

Efter det amerikanska resolutionsförslaget framläggande har vårt land haft att för sin del ta ställning till sanktionsfrågan, åtminstone preliminärt. Den meningsriktning som jag representerar har rätt regeringen att icke ställa i utsikt ett svenskt deltagande i en sådan aktion, som det är föga troligt skulle stödja men möjligen motverka en önskvärd utveckling. Jag kan inte finna att en svensk hållning av detta slag kan anses strida mot den svenska regeringens positiva inställning till Achesonplanen. Denna plan ger Förenta Nationernas församling möjlighet att rekommendera medlemsstaterna åtgärder t.ex. av sanktionsnatur för att bevara eller återställa freden, men varje stat bibehåller full prövningsrätt och handlingsfrihet i fråga om sådana förslag. I detta avseende har jag samma uppfattning som utrikesministern. Men jag vill upprepa min i remissdebatten framförda skepsis i fråga om klokheden i utrikesministerns försök att i förväg precisera, att Sverige i det eller det läget kommer att vara förhindrat att delta i en Förenta Nationernas aktion. Varför inte ta ställning härvidlag i varje särskilt fall, när det föreligger, och i övrigt hänvisa till att en prövning av den svenska hållningen kommer att göras med hänsyn till vår utrikespolitikens allmänna riktlinjer? Utrikesministerns försök att i förväg precisera äro, som jag i januaridebatten mera utförligt påvisade, inte vidare lyckade. De kunna ge ett annat intryck än utrikesministerns förklaringar i Lake Success och kunna leda till onödiga missförstånd. Till klarhet ha de i varje fall hittills icke bidragit.

Efter denna utveckling återgår jag till dagens aktuella tema. Helt annorlunda än i fråga om sanktionspolitiken förhåller det sig med ett konstaterande att Kommunist-Kina är angripare och med ett fördömande av denna aggression.

Meddelande av utrikesministern.

Förenta Nationernas centrala idé är ju att våld inte skall få användas på det sätt som har skett. Att ett land eller en grupp av stater anser en ur deras synpunkt önskvärd revolutionär omgestaltning kunna påskyndas genom våldsmetoder kan inte ursäktas dessas användning. En sak är att söka förstå lagbrytarens inställning. En annan sak är det att ursäktas hans handlingssätt, och här om kan det inte bli tal. När det land, som burit huvudansvaret för Förenta Nationernas aktion i Korea, en aktion som även Sverige gillat, ställt frågan om Kommunist-Kinas stämplande som angripare och angreppets fördömande, är det för varje FN-medlem naturligt att delta i en sådan förklaring. Den grupp jag representerar har tillrätt att Sverige skulle rösta för de punkter i resolutionen som gälla angreppsförklaringen men nedlägga sin röst beträffande sanktionspunkten. Ett sådant handlingssätt skulle bäst överensstämma, tror jag, med den inställning som regeringen intog i Nordkoreas fall.

Många människor känna det stötande för sitt rättsmedvetande att Sverige stämplar det lilla Nordkorea som angripare men nekar att göra detsamma med det stora Kommunist-Kina. Kanske frågar någon, vad utrikespolitik har med folkets rättsmedvetande att göra, och säger, att i förhållandet mellan staterna talar den heliga egoismen. Detta kan emellertid aldrig vara Förenta Nationernas linje och inte heller Sveriges linje. Aldrig kommer vår värld att lösa fredens problem om vi inte söka lösningen på rättens och rättvisans grund och hävda att internationella konflikter böra lösas med fredliga medel. De moraliska krafternas betydelse är inte så stor som man skulle önska, men låt oss inte underskatta dem och framför allt inte göra något som kan försvaga dem. Varje stat som vägrar att vara med om att i otvetydiga ordalag tillsammans med andra konstatera en aggression för-

Meddelande av utrikesministern.

svagar därigenom FN:s moraliska domslut och måhända i någon mån FN själv.

Detta är det förnämsta skälet till att Sverige enligt min mening borde ha röstat för de punkter i resolutionen som konstatera aggression. Det finns också andra skäl. Ett demokratiskt land som vårt handlar knappast klokt om det underlåter att beakta hur den demokratiska opinionen i väster, särskilt i Föränta staterna, kan reagera. Norske utrikesministern Lange uttalade nyligen i stortinget: »Hela tiden ha vi haft klart för oss hur betänkligt det kan bli för Föränta Nationerna att underlåta att stämpla en angreppspolitik, antingen en liten eller en stor nation bär ansvaret. Just vi, som inte ha sänt några trupper till Korea, äro särskilt förpliktade att sätta oss in i reaktionen hos de folk, vars soldater kämpa där. Det finns vissa principer för internationellt samarbete som vi själva och FN inte kunna ge avkall på utan att både FN och all kollektiv säkerhet upplösas.»

Utrikesminister Undén antydde nyss i sin förklaring, att en del stater inte ha handlat efter sin verkliga uppfattning. Denna antydning innebär väl inte en beskyllning mot den norske utrikesministern för att inte mena vad han här har sagt om Kinas *angrepp* — det vore ju någonting oerhört — utan utrikesministern syftar väl snarare på en viss tveksamhet rörande lämpligheten av *sanktioner*, vilket i så fall borde ha klargjorts.

Man kan invända, att den solidaritet, som visar sig i antagande av resolutioner och inte i handling, som det heter, inte är mycket värd. Invändningen saknar inte helt fog, men det finns lägen där en av den större delen av världen accepterad moralisk dom är en i och för sig betydelsefull handling.

Även ur en mera egoistisk synvinkel ha vi i Sverige anledning att beakta den amerikanska opinionens reaktion, när regeringen vägrar att rösta ja för en

enkel aggressionsförklaring. Våra utsikter att få leveranser västerifrån i fredstid och hjälp västerifrån om vi själva bli angripna kunna ofördelaktigt påverkas om vi enligt denna opinion välja att ställa oss vid sidan. För övrigt komma många att tro, att Sverige lever så mycket i östblockets skugga, att vi inte våga klart hävda vår egen innersta mening. Det kan finnas andra än utrikesministern som spekulera över att det finns länder som inte säga sin egen innersta mening, nämligen att Kommunist-Kina är angripare och att angreppet bör fördömas. Jag vill understryka att detta är en feltolkning av regeringens handlingssätt, men redan om vi bli misstänkta härför kan det få allvarliga konsekvenser.

Det lär finnas ledamöter av Sveriges riksdag inom regeringspartiet som anse, att vår alliansfria utrikespolitik innebär att vi en gång för alla valt att nonchallera hur vår politik bedömes bland västerns demokratier och särskilt reaktionerna hos den amerikanska opinionen. Kanske visar sig här en av socialistiska ungdomsdrömmar påverkad mer eller mindre omedveten önskan att Sverige skall hålla sig på avstånd lika väl från västerländsk s. k. kapitalism som från österns kommunistiska socialism. Denna inställning är dåraktig. Den utrikespolitiska kurs utanför alla stormaktsblock som Sverige har valt kan och får inte innebära, att vi stå främmande för reaktionerna hos de folk, som företräda den demokratiska friheten. Jag tror inte heller att detta är regeringens ståndpunkt, även om utrikesministern vid ett par tillfällen gjort uttalanden som haft en liten bismak av detta speciella slag av marxistisk belastning. Jag hoppas emellertid att detta får betraktas som en olyckshändelse.

I den s. k. fredsappell, som bland andra det socialdemokratiska partiet i Sverige nyligen antog, säges det bland annat följande: »Vid en krigisk konflikt kan endast Föränta Nationerna av-

Meddelande av utrikesministern.

göra vem som är angriparen.» Likväl verkar det i dag som om den svenska regeringen ville till varje pris undvika att om Kommunist-Kina använda ordet angripare. Regeringen har valt att inte delta i Förenta Nationernas klara konstaterande på denna punkt. Överensstämmelsen mellan ståndpunkten i den skandinaviska fredsappellen, om jag får använda detta fina ord, å ena sidan och förklaringen i Lake Success å andra sidan är inte uppenbar. Kanske borde regeringen ha försett denna skandinaviska fredsappell med en liten fråga: Vad är det?

Huvudskälet för den svenska regeringen synes vara, att den betraktar den amerikanska resolutionen som ett odelbart helt — som en sanktionsresolution. Regeringen stöder denna uppfattning bland annat på det förhållandet, att den amerikanska delegationen icke velat klyva resolutionen i två delar, den ena innehållande ett konstaterande av aggressionen och dess fördömande, den andra innehållande förslaget om undersökning rörande en eventuell senare rekommendation av sanktioner. Den amerikanska regeringen har alltså icke velat behandla dessa båda frågor som helt oberoende av varandra.

Detta må vara sant. Men det har å andra sidan från amerikanskt håll klargjorts, att även stater, som godkänna resolutionen i dess helhet, ha fri prövningsrätt i fråga om sanktionerna. Även en stat, som röstat ja på den punkt, där utredning om en eventuell sanktionspolitik föreslås, har handlingsfrihet, när eventuella sanktionsförslag på ett senare stadium kunna komma från den utredande kommittén, men den kan möjligen genom sin röstning anses ha givit på hand att den, om och när saken blir aktuell, skall ägna förslagen en välvillig prövning.

Annorlunda, herr talman, är naturligtvis läget för eu stat, som för att undgå varje »förpliktelse» av detta slag

dels underlåter att rösta ja på sanktionspunkten och lägger ned sin röst, när den kommer till omröstning, dels låter detta nedläggande åtföljas av en förklaring, där en avböjande hållning till sanktioner deklarerar. En sådan stat kan ju icke med någon grad av rimlighet anses ha genom sitt deltagande i aggressionsförklaringen åtagit sig den minsta förpliktelse att deltaga i sanktioner. Likväl synes regeringen fasthålla vid att saken skulle så betraktas. För mig är detta oförklarligt. Jag erinrar om att det är ett mycket vanligt tillvägagångssätt i Förenta Nationerna liksom i det gamla Nationernas förbund att rösta ja på vissa punkter i en resolution och lägga ned rösten på andra punkter. Det är en metod, som man på vårt håll menar i detta fall hade varit naturlig. Det är samma metod som regeringen använde t. ex. vid röstningen om Achesonplanen i höstas.

Efter voteringen på de olika punkterna brukar följa en omröstning om resolutionen i dess helhet. Så skedde också i detta fall. När frågan om den svenska delegationens röstning diskuterades i utrikesnämnden något mindre än en vecka före voteringen, förordade jag, att man vid slutvoteringen skulle nedlägga rösten. Skälet för denna rekommendation var tvåfaldigt. Rent principiellt påverkas valet mellan en ja-röstning och ett nedläggande av rösten vid slutvoteringen av frågan, om de delpunkter i resolutionen, där man lagt ned rösten, äro centrala beståndsdelar eller ej. Den amerikanska delegationens uttalanden vid denna tidpunkt hade icke inneburit något så väsentligt tillmötesgående mot den sanktions skeptiska gruppen som en tidigare officiell information låtit oss förmoda. För att betona den förklaring rörande sanktionerna, som den svenska delegationen enligt min mening borde avgiva vid voteringen om sanktionspunkten, ansåg jag då ett nedläggande av rösten vid slutvoteringen lämpligt. Någon dag se-

Meddelande av utrikesministern.

nare avgav emellertid den amerikanske huvuddelegaten Austin en förklaring, som gjorde sambandet mellan aggressionsförklaringen och sanktionspolitiken mindre utpräglat än tidigare. Detta innebar ett tillmötesgående mot de stater, som ej ville vara bundna i fråga om sanktioner. Enligt referatet i tidskriften Time försäkrade Austin, att den amerikanska resolutionens antagande icke skulle binda någon för kollektiv aktion.

Tyvärr föreligger härvidlag även från regeringens sida endast tidningsreferat, icke själva ordalydelsen, varför jag icke vågar taga ställning till vilket kortfattat referat som kan vara mest rättvisande. Den självklara formella prövningrätten fick emellertid — så mycket är klart — genom denna Austins förklaring ett mera uppenbart innehåll, och risken för missförstånd måste ha blivit mindre. Då Sverige vid röstningen om de olika punkterna kunde tydligt markera sin inställning till sanktionerna, fanns knappast längre någon anledning att underlåta att rösta ja vid slutvoteringen. Denna uppfattning framförde jag till regeringens representanter vid vårt första sammanträffande efter utrikesnämndens sammanträde, då emellertid voteringen redan ägt rum några timmar dessförinnan. Regeringen hade emellertid för sin del ej funnit det inträffade föranleda ens ett övervägande av en modifikation i den officiella svenska ståndpunkten och hade ej heller ansett en ny överläggning i utrikesnämnden erforderlig.

Orsaken till regeringens val av en särskild förklaring i stället för en ja-röstning på aggressionspunkterna har emellertid icke bara varit dess önskan att klargöra Sveriges hållning till sanktionsspörsmålet på ett annat sätt än det närmast till hands liggande. Regeringen har dessutom velat taga avstånd från att åt aggressionsförklaringen gives tormen av en moralisk dom. Det framgår av utrikesministerns uttalande i

dag. Några sådana belänkigheter hade regeringen icke i fråga om Nordkorea. De observationer jag gjorde i början av mitt anförande om en naturlig moralisk reaktion inför olikheten i inställning har regeringen tillmätt ringa betydelse. Det verkar som om utrikesministern, när han säger, att denna fråga är en politisk bedömningsfråga, därmed anser sig ha fört åt sidan — t. o. m. framgångsrikt ha fört åt sidan — alla hänsyn till sådana reaktioner. Det är väl ändå att förenkla problemet.

Regeringens sätt att betrakta hela frågan har redan från början rätt väsentligt avvikit från den uppfattning vi inom folkpartiet företråda. Regeringen har menat sig kunna klargöra Sveriges ståndpunkt på ett annat sätt än vi ansett lämpligt. Regeringen har icke velat fästa större vikt vid de risker och olägenheter, som kunna följa med att Sverige som enda demokratiska land i världen skiljer sig ut från den demokratiska gruppen utan vägande skäl. Man har envist hållit fast vid att den amerikanska resolutionen vore ett odelbart helt och har avböjt den naturliga metoden att klargöra den svenska tolkningen till dess olika delar. Vidare har man i fråga om aggressionen och dess fördömande fäst ringa vikt vid en naturlig önskan hos Sveriges folk, att Sverige skall tala lika klart, om en angripare är stor eller liten.

På sina håll har denna ståndpunkt framkallat förmodanden att regeringen på ett tidigt stadium bestämde sig för att begagna detta tillfälle att markera en icke västorienterad hållning, efter det att den positiva inställningen till Achesonplanen på sina håll ansetts innebära ett steg åt väster, och att detta varit huvudmotivet för dess handlings-sätt. För min del vägrar jag bestämt att tro på sådana spekulationer. Jag vill ej tro att regeringen vare sig vid röstningen för Achesonplanen eller röstningen om Kinaaggressionen betraktat dem som steg åt väster eller öster. Ut-

Meddelande av utrikesministern.

rikespolitik är måhända en balansgång men icke ett dansande hit och dit.

En annan sak är att regeringen och dess parti — och alldeles särskilt herr Wigforss och fru Alm-Lindström — fått beröm på ryskt håll för sin ståndpunkt. Jag hoppas, att detta icke gläder någon i regeringspartiet, lika litet som de blommor som herr Lager måhända kommer att överrätta om en stund.

Man kan säga, att vad meningsskiljaktigheterna mellan regeringen och oss gälla är en metodfråga. Men det är i så fall en viktig metodfråga. Om vi icke se upp, kan svensk utrikespolitik halka in på linjer, som kompromettera vår position som lojal medlem av FN. Det vilja säkert de flesta av oss — även i regeringspartiet — undvika. Men det förutsätter en bestämd vilja att icke utan mycket starka skäl ställa oss vid sidan av FN:s strävanden. Sådana skäl ha enligt vår mening ej förelegat i detta fall i fråga om deltagandet i aggressionsförklaringen.

Den meningsskiljaktighet, som framträtt i denna sak, bör emellertid icke överdrivas. Den berör icke den svenska utrikespolitikens huvudlinje: vår vilja att stanna utanför stormaktsblock och vår strävan att bevara freden, så länge ej vår frihet hotas. Jag vill ej tro att det som inträffat är vittnesbörd om en begynnande tendens i svensk utrikespolitik att i allt högre grad iakttaga passivitet i FN-frågor, en passivitet, som skulle göra vårt medlemskap i FN till en fiktion, en formalitet utan innehåll. Tendenser till en utveckling i sådan isolationistisk riktning komma vi i folkpartiet att energiskt motarbeta, om de skulle uppträda. Ty Sveriges medlemskap i Förenta Nationerna och vår vilja att göra den insats vår nation kan göra för konflikters lösning på fredliga vägar är också en huvudlinje i svensk utrikespolitik. I arbetet för fredens stora sak får intet folk draga sig undan, även om tillfällena till insatser växla och länder som Sverige

ha begränsade möjligheter. Man må kalla detta en moralisk synpunkt om man vill; det förringar icke dess betydelse. Endast en politik, som beaktar sådana synpunkter, kan samla Sveriges folk. Om detta, det hoppas och tror jag, äro vi och skola vi förbli eniga.

Herr HEDLUND i Rådomb: Herr talman! Det är allt annat än milda omdömen som i en del av den svenska pressen fällas om Sveriges ställningstagande vid omröstningen i Förenta Nationerna angående Kina och Koreakonflikten. Jag får säga, att herr Ohlin hemföll i väl hög grad åt just de tongångar som ha yppat sig i hans press. Man har i pressen talat om att situationen saknar motstycke, att följderna måste bli olyckliga och att vi taga för stora risker. I samma ögonblick talar man också om feighet o. s. v.

Under sådana förhållanden är det uppenbart, att det svenska folket med otålighet avvaktar klara och utförliga besked om vad som inträffat och motiven härtill. Jag tar tillfället i akt att tacka hans excellens herr utrikesministern för den redogörelse som lämnats här. Den är ju närmast given på föranledande av mig. Jag beklagar, att den har kommit sent eller, rättare sagt, att min framställning kommit på ett relativt sent stadium. Det berodde på att jag tyckte att det fanns andra, som lågo närmare till att påfordra en utrikesdebatt, nämligen ledarna av oppositionen i denna fråga, herrar Ohlin och Hjalmarson. Så mycket mera tyckte jag detta, som statsministern hade givit till känna, att såvitt det fanns något som helst önskemål från detta håll om en debatt, skulle en sådan givetvis anordnas.

Men dagarna gingo och ingenting hördes av. Från vårt håll voro vi angelägna att klargöra vårt ställningstagande och hur vi se på denna fråga. Det var anledningen till att jag hemställde om denna debatt.

Meddelande av utrikesministern.

Sveriges utrikespolitiska kurs har traditionellt varit att stå utanför stormaktsallianser. Ett uttryck för detta ha vi bland annat i den av alla partier hittills omfattade meningen, att vi icke böra deltaga i Atlantpakten. Att nu gå närmare in på frågan om fördelar och nackdelar av ett medlemskap för Sverige i Atlantpakten respektive av alliansfrihet är icke motiverat. Det må räcka med att framhålla, att vår hållning ingalunda beror på att vi anse de olika blocken representera samhällsideal som för oss äro likvärdiga. Tvärtom ha vi ju aldrig stuckit under stol med att den västerländska demokratien är vårt samhällsideal.

Om den alliansfria kursen ha partierna i Sverige alltså förklarat sig vara överens. Det svenska folket har säkerligen gjort klart för sig, att det innebär, att vi i vissa situationer kunna komma att intaga en ställning som är en annan än vår grannars. Det kan innebära t. ex., att om Atlantpaktstaterna, bl. a. England, Frankrike, Holland, Belgien, Danmark och Norge, samla sina folk till gemensam strid, så stanna vi hemma, naturligtvis icke överksamma utan i stället beredda att så långt våra sista krafter förslå försvara varje tumsbredd av vårt fosterlands jord.

Det har varit en angelägen sak för vårt land att deltaga i internationellt samarbete. Medlemskapet i Förenta Nationerna har synts oss särskilt viktigt. Något avsteg från vår traditionella gentemot stormaktsallianser fristående politik ansågs medlemskapet i Förenta Nationerna med rätta ej innebära, eftersom stormakterna enligt Förenta Nationernas stadga måste vara ense för att kunna fatta beslut som förplikta till inskridanden.

Det beslut, benämnt Achesonplanen, som fattades av Förenta Nationernas generalförsamling i höstas, innebar icke någon ändring i detta hänseende. Enligt denna plan är det som bekant ej fråga om några bindande beslut utan

bara om rekommendationer. Medlemsstaterna ha att själva dedöma, om de anse sig kunna följa rekommendationerna. Självfallet bör emellertid en stat icke rösta för att rekommendationer göras, om den ej själv är beredd att följa just dessa rekommendationer.

Besluten i säkerhetsrådet kunna röra sig om t. ex. angriparförklaring, ekonomiska sanktioner och militära inskridanden. Men genom kravet på enighet mellan stormakterna i säkerhetsrådet för bindande beslut är det sört för att medlemskapet i Förenta Nationerna icke skall behöva kollidera med vår alliansfria linje. Man bör komma ihåg, att vid vårt inträde i Förenta Nationerna fästes det fråp svenskt håll stor vikt vid att medlemskapet i Förenta Nationerna icke skulle komma i strid med vår alliansfria linje. Rekommendationer kunna gå ut på samma slag av reaktioner som besluten i säkerhetsrådet, alltså t. ex. angriparförklaring, ekonomiska sanktioner och militära inskridanden. Men beträffande rekommendationerna är det, såsom nämnts, så — det framgår också av termen — att vederbörande stat själv skall avgöra, om den anser sig kunna vara med.

Icke heller i fråga om rekommendationer behöver det alltså bli någon kollision med alliansfriheten. Avgörandet ligger hos oss själva. Det är uppenbart, att om vi räkna med att följa FN:s rekommendationer även i de fall, där de ej gå ihop med vår alliansfria linje, böra vi skyndsamt byta ståndpunkt och söka medlemskap i Atlantpakten. Att avstå både från alliansfriheten och från Atlantpakten blir alltför äventyrligt för oss. Det betyder praktiskt taget, att vi avstå alla fördelar och enbart påtaga oss nackdelarna. En — jag skulle vilja kalla den — kvasi-alliansfrihet, en mer eller mindre begränsad alliansfrihet ger oss enligt min mening nära nog uteslutande nackdelar och knappast några fördelar. Att ett deltagande i sanktioner kan komma att inveckla oss i förhållanden,

Meddelande av utrikesministern.

som göra alliansfriheten till bara ett innehållslöst tal, är uppenbart. Säkerligen har insikten härom spelat en betydande roll, när man inom alla partier här, såvitt jag vet, menat, att vi i fråga om sanktionsförfarandet mot Kina böra taga avstånd.

Men man bör bedöma Kina som angripare, har det sagts. Ja, därom äro vi väl alla överens, så långt jag kunnat se i varje fall. Vari ligga då de till synes stora motsättningarna, som klätts i så pass mustiga ord som dem jag nyss återgav?

Jag återkommer till den ursprungliga frågan. Vad hände egentligen i Förenta Nationerna? Har Sverige icke fördömt Kina? Och vad är det oppositionen i denna fråga här i Sverige egentligen har velat?

Det resolutionsförslag, varom det röstades, gick i huvudsak ut på att man skulle förklara, att Kina inskridit med trupper i Korea, att man skulle sätta till två kommittéer, den ena för att överväga, vilka sanktioner som skulle vidtagas mot Kina, och den andra för att undersöka, om konflikten kunde biläggas i godo.

Instruktionen för Sveriges delegat i FN ålade denne att i anslutning till omröstningen tillkännage, att han fått i uppdrag att rösta på sexmaktsförslaget, vari konstaterades att kinesiska trupper inskridit i Korea och vari hemställdes, att dessa omedelbart måtte lämna Korea. Han hade vidare i uppdrag att ansluta sig till sådana skärpningar av sexmaktsförslaget, varigenom FN:s ogillande av den kinesiska interventionen i Korea och av den hjälp, som folkrepubliken Kina lämnade de nordkoreanska myndigheterna i deras fredsbrott, skulle komma till ännu tydligare uttryck. Såvitt jag kan se och såvitt jag kan läsa innantill, fördömdes Kina fullt ut lika skarpt av den svenske delegaten som i den antagna resolutionen. Vilken är då skillnaden? För att förstå saken måste man hålla i minnet att det reso-

lutionsförslag, som förelades och antogs av FN-församlingen, innehöll ett flertal punkter. I samma resolution skulle sålunda dels fastställas att Kina angripit Korea och dels beslutas om sanktioner. Men till sanktionerna ställde sig alla partier avvisande. Frågan blev då, om man, som högern och folkpartiet önskade, skulle rösta ja på vissa punkter i resolutionen och avstå från att rösta på andra och i den slutliga omröstningen om resolutionen i dess helhet lägga ned rösten med hänsyn till sanktionspunkterna, eller om man skulle som den svenske delegaten tala om i förväg, att man betraktade Kina som angripare och fördömde dess handlingssätt, men att man helt avstod från att rösta eftersom man inte kunde överblicka bl. a. den s. k. sanktionsfrågan i resolutionsförslaget. — När jag talar om vad folkpartiet önskade menar jag naturligtvis vad man gav uttryck åt före voteringen och tänker inte alls på vad man uppgivit här att man framförde några timmar efter det omröstningen ägt rum, vilket jag tycker är rätt oväsentligt; vi få väl hålla oss till vad man gav uttryck åt medan det ännu fanns möjlighet att påverka ställningen och medan det ännu hade någon egentlig betydelse vad man sade både inför den amerikanska och den svenska opinionen. Nog förefaller det mig som om den svenska delegatens väg vore redigare och rejälare. Den gav klarare uttryck åt vår önskan att stå vid sidan om sanktionerna, samtidigt som den på ett sätt som inte kan missförstås brännmärkte Kinas handlande.

Man talar här om att stämpla Korea men inte Kina. Jag vågar göra det påståendet att vi ha varit otvetydiga i ordalagen när det gällt såväl Kina som Nordkorea. Är det så att någon har en annan mening, skulle det vara intressant om man toge fram dokumenten, så att vi finge jämföra ordvalet.

Det har sagts att vi ställt oss på en linje, där vi inte ha så många med oss. Det är klart att det inte är odelat an-

Meddelande av utrikesministern.

genämt att konstatera detta, men vad som har inträffat är egentligen en påminnelse om att vi med hänsyn till vårt lands speciella läge ha valt en väg för vår allmänna utrikespolitik, som gör en viss återhållsamhet nödvändig i vissa situationer. Den som verkligen anser, att vi ovillkorligen böra se till att vi inte komma till en sådan ståndpunkt, att vi få relativt få med oss, bör nog ta upp frågan ifrån andra utgångspunkter och ta ett något djupare grepp på den. Han bör med andra ord ta upp frågan om alliansfrihet eller anslutning till ett stormaktsblock. Det är där vi ha skiljaktigheterna. Jag är också beredd att vara med på en omprövning av frågan om vår ställning till Atlantpakten i vissa situationer, nämligen om de utrikespolitiska förhållandena i Norden skulle förändras i så hög grad, att vår ställning kan sägas bli en annan. Jag måste medge, att jag kan förstå dem som vilja anslutning till Atlantpakten, men jag delar ingalunda deras mening; jag har en helt motsatt uppfattning. Däremot kan jag svårigen förstå dem som mena, att vi skola ställa oss någonsans mittemellan; det är en form av finurlighet, som inte kommer att ge oss något.

När man i debatt om denna fråga har påvisat, att den svenske delegaten verkligen uttalat allt som vi i Sverige varit ense om att säga, så brukar man slutligen mötas av en enda invändning: ja, men se den form vi valt uppmärksammas inte i lika hög grad av amerikanerna och andra, som tillhöra västmakterna, som om vi följt folkpartiets och högerens linje och röstat ja på vissa punkter och avstått från att rösta i den slutliga omgången. Sedan har man intet mera att säga. Det är det enda argument, som man till sist biter sig fast vid. Det är vad som återstår av visan om dumheten, fegheten och skammen. Men hur mycket blir det verkligen kvar av argumentet, att höger- och folkpartilinjén tagit sig bättre ut,

om man besinnar, att enligt högerens och folkpartiets linje skulle vi visserligen ha röstat ja i vissa delpunkter men avstått i andra och avstått, märk detta, i den slutliga omgången. Hur skulle detta tett sig för den utländska opinionen? Hade det egentligen verkat mycket bättre? Jag har inte sett att man över huvud taget i den utländska pressen talat om delröstningarna, utan man har uteslutande talat om hur det röstades i den slutliga omgången, om förslaget i dess helhet. Skulle man då inte helt ha fäst sig vid nedläggandet av rösten i den slutliga omgången, vilket ju var dessa partiers recept — i vart fall så långt det sett dagens ljus före omröstningen.

När man talar om reaktionen utomlands, är det emellertid värt att strykas under att, såvitt man hittills kunnat erfara, något egentligt missnöje med Sveriges hållning inte framträtt vare sig i Amerika eller i England. Tvärtom förekomma uttalanden, som tyda på att man t. ex. i England mycket väl förstår vår hållning, och det är ju inte underligt, eftersom man på det hållet in i det sista tycks ha arbetat för en linje, som ganska nära svarade mot vår. Man ville nämligen bl. a., såvitt man kan se av pressen, ha en uppdelning av förslaget, varigenom angripförklaringen bröts bort ifrån sanktionsförslaget. Skulle emellertid vårt ståndpunktstagande verkligen ha väckt en så ogynnsam reaktion, som en del av den svenska pressen talar om, är det väl knappast troligt att vår delegat därute hade blivit en av de tre, som uppmanats att bilda den s. k. fredskommittén. Jag nödgas alltså konstatera, att den omtalade reaktionen, åtminstone såvitt man hittills kunnat se, egentligen bara finns i högerens och folkpartiets tidningar. Jag beklagar, att jag nödgas säga detta. När jag ändå måste göra det, sker det i den förhoppningen att den enighet mellan vårt parti och dessa partier, som finns i in-

Meddelande av utrikesministern.

rikespolitiska frågor, skall bestå, och att det skall visa sig att det inte heller i utrikespolitiskt hänseende föreligger några mera djupgående motsättningar.

Jag skulle sammanfattningsvis vilja säga följande. Den svenske delegaten har brännmärkt Kina som inkräktare. Det var hans uppdrag att göra detta. Han har förklarat sig kunna vara med om att fördöma Kinas ingripande i mycket tydliga ordalag. Från högerns och folkpartiets sida har man varit nöjd med detta ställningstagande i sak men ansett, att det bort ske i en annan form än den delegaten använt sig av. Ja, antingen är det här fråga om små skillnader, nyanser, eller också ligger en större principiell skillnad bakom, nämligen frågan om alliansfrihet eller icke, fastän man på många håll inte vill tala rent språk. Ett tredje alternativ gives inte i detta sammanhang. Jag hoppas att debatten här i dag skall komma att ge full klarhet i huruvida det verkligen är fråga om bara små skillnader, alltså nyanser, eller om mera djupgående principiella motsättningar.

Herr HJALMARSON: Herr talman! Jag skulle först bara vilja säga ett ord till den föregående ärade talaren. Herr Hedlund i Rådom reagerade mot uppfattningen att diskussionen här skulle gälla vem som hade representerat det större modet vid behandlingen av föreliggande fråga. Jag känner inte till att denna sak vare sig i pressen eller anorstädes har diskuterats utifrån nämnda synpunkt. Frågan gäller ju helt enkelt vem av oss som har förordat det ur landets synpunkt klokaste handlings sättet.

Utrikesministerns redogörelse här i dag, herr talman, har inte precis åter speglat dramatiken i världshändelsernas förlopp. Regeringen har emellertid varit angelägen om en utrikesdebatt i riksdagen, ja, så angelägen att den på allt sätt animerat oppositionen att ta

initiativet. Självfallet är jag glad över detta, men jag är inte mindre angelägen om ett allmännare meningsutbyte — en fri och allmän diskussion ute bland människorna, byggd på allsidiga, konkreta och fullständiga möjliga informationer från regeringen. Det är, som utrikesminister Lange nyligen framhöll i stortinget, viktigare än någonsin att ha en vaksam opinion när det gäller utrikespolitiken.

I den hittills förda diskussionen har »den överväldigande majoriteten av svenska folket» åberopats på ett sätt, som icke sällan låtit den lyhörde ana en underton av hot. Den sortens metoder ha använts förr — icke minst i England på 1930-talet. Ingen omdömesgill bedömare i dag torde vara beredd att betyga, att den argumentationstekniken bidrog till att öka Englands motståndskraft och handlingsfrihet eller till att främja en fredlig utveckling i världen på längre sikt. Huvudargumentet för mellankrigstidens amerikanska isolationism var också »den stora majoriteten av Amerikas folk». Detta ändrar på intet vis riktigheten av omdömet att denna isolationism var 1920- och 1930-talets stora och tragiska missgrepp. Den ledde världen in i fruktansvärd förödelse och omätliga lidanden.

Allmänna opinionen måste vara med och gestalta landets utrikespolitik — därom äro vi ense — men det måste då vara en upplyst opinion, frigjord, präglad av verklighetssinne och vilja till perspektiv. Endast så blir demokratisk utrikespolitik vad den skall vara — ett medel att trygga landets frihet och fred. Vi få icke låta skrämma oss av mystiska antydanden om opinionens kommande dom. Vår utrikespolitiska ställning måste vi ta endast och uteslutande efter en saklig bedömning av lägets och framtidens krav och av Sveriges möjligheter och uppgifter. Att upplysa den allmänna meningen blir sedan en uppgift, vars svårigheter endast inskräpa dess nödvändighet.

Meddelande av utrikesministern.

Direktivten till den svenske delegaten i Förenta Nationerna, varigenom Sverige kom att lägga sin röst där Jugoslavien, Egypten, Pakistan, Afganistan, Yemen, Indonesien och Syrien lagt sina, ha skadat vårt land. Det är, herr Hedlund i Rådomb, själva handlingen — röstnedläggandet — som människorna fästa sig vid. Tyvärr, eftersom man tydligen inte menat så illa. Men ingen tar nämnvärd notis om de mer eller mindre värtaliga förklaringar vår delegat ålagts att läsa upp. För de amerikanska mödrar och fäder, vilkas söner stupat eller sårats i Korea — och deras antal är icke litet — framstår Sverige som ett av de länder, som underlåtit att stämpla angriparen som angripare. Vi veta att detta är oriktigt, men herr Undéns förklaringar nå aldrig de amerikanska hemmen. Våra diplomater få aldrig tillfälle att motivera vad vi gjort eller i detta fall icke gjort bland affärsmännen, kyrkornas folk och de många andra, vilkas röster äro Amerikas röst. Vi stå där nu och i framtiden — stå bland dem, som inte ville eller vågade säga ifrån vid det första tillfälle, då de fria staterna hade möjlighet att brännmärka en stormakt, som förgripit sig på freden och på en liten nation. Mätte vi aldrig komma i det läget att vi behöva de fria människornas solidaritet, inte bara deras röst utan också deras aktiva och konkreta stöd.

Vår inställning inom högern till Koreafrågans behandling i Förenta Nationerna efter den kinesiska interventionen kan sammanfattas i följande punkter — med anledning av den siste årade talarens inlägg vill jag understryka, att det inte torde kunna göras gällande, att det som jag nu säger icke överensstämmer med de rekommendationer vi i olika sammanhang givit regeringen. Sverige borde handla på ett sådant sätt att det bidroge till att stärka tilltron till de principer, som äro väsentliga för upprätthållande av en internationell rättsordning. Vi borde söka

undvika att bli isolerade från den övriga demokratiska världen. Vi borde söka utforma vår ståndpunkt i så nära kontakt som möjligt med Danmark, Norge och England. Vi avrådde i första omgången från ett förhastat svenskt ståndpunktstagande, som skulle binda våra möjligheter att agera i en situation som ständigt utvecklade sig. Vi önskade slutligen främja ett enigt uppträdande från de demokratiska partiernas sida i vårt land.

Vid överläggningarna i utrikesnämnden, här i riksdagen och i andra sammanhang ha vi konsekvent arbetat efter dessa linjer. För att underlätta samverkan mellan de demokratiska partierna sköto vi avsiktligt Koreafrågan åt sidan under remissdebatten. Vi gjorde det därför att vi hoppades och trodde, att själva händelseutvecklingen skulle bädda för ett svenskt beslut, som kunde ena oss alla. Vid utrikesnämndens senaste sammanträde hade vi ju, som det uttryckligen sades, att ta position till hypotetiska antaganden, men av de informationer vi inhämtat om de internationella förhandlingarnas gång syntes oss troligt, att förutsättningar i sista omgången skulle komma att föreligga för Sveriges anslutning till en demokratisk samlingslinje i Förenta Nationerna. Enligt vår uppfattning skapades även dessa förutsättningar. Sådan som resolutionen blev borde det — efter Mr. Austins deklARATION — ha varit möjligt för oss att rösta för samtliga punkter utom sanktionsavsnittet och därefter för hela resolutionen.

Varför gick det som det gick? I sak är ju regeringen numera beredd att taga konsekvenserna av sin ståndpunkt vid Koreakrigets utbrott och fördöma angriparen. Det kan ju inte gärna vara en tredje linje i den internationella politiken att bara hitta på ett alldeles eget sätt att uttrycka sin ståndpunkt. I sak har regeringen på senare tid varit angelägen om att träda fram sida vid sida med de fria europeiska stater, till

Meddelande av utrikesministern.

vilkas krets vi höra. Varför vandra vi då åstad med Indonesien under ena armen och Jugoslavien under andra? Vi ville inte vara med om sanktioner, säger regeringen och upprepar med nästan automatisk regelbundenhet att en röst för ett fördömande vore en röst för sanktioner, trots vad den amerikanske chefsdelegaten i själva slutupploppet anförde i saken, trots vad ett studium av främst de engelska reaktionerna borde ha lärt oss, trots att det är alldeles uppenbart att Achesons fredsplan ger alla generalförsamlingens medlemmar handlingsfrihet i varje särskilt fall och trots att professor Östen Undén genom en artikel i tidskriften Tiden själv understrukt vikten av denna synpunkt — väl inte i polemik mot utrikesminister Östen Undén?

I denna artikel framhåller herr Undén, att Achesonplanen syftar till rekommendationer, som dock inte juridiskt binda medlemsstaterna. På vad sätt skulle vi då principiellt eller praktiskt ha engagerat oss för ett beslut om sanktioner mot Kina om vi röstat för resolutionen i den ordning vi här ha föreslagit? Antag att sanktionsutskottet skulle föreslå generalförsamlingen att rekommendera medlemsstaterna att vidta sanktioner. Vår handlingsfrihet måste vara obeskuren, så mycket mer som vi till och med uttalat våra betänkligheter mot sanktioner innan ens ett förslag till rekommendationer härom hade framlagts.

Vad det svenska uttalandet i Förenta Nationerna egentligen säger är ju, att vi inte ansågo oss kunna medverka ens till en resolution som medförde ett icke för någon förpliktande övervägande av sanktioner. Tillåt mig endast fråga: Om man ställer så långtgående villkor, hur skall då FN någonsin kunna bli funktionsdugligt?

I anledning av en passus i dagens regeringsdeklaration skulle jag vilja tillägga följande. Konstaterande av angrepp är en förutsättning för tillgri-

pande av sanktioner, det är sant. Därav följer ju dock icke att man binder sig för sanktioner om man konstaterar ett angrepp — inte ens om en resolution förutom ett fördömande av ett angrepp innefattar att sanktionsfrågan skall i vederbörliga former övervägas. Att hävda ståndpunkten om ett automatiskt samband mellan fördömande och sanktioner är att vara misstänksam till övermått, misstänksam inte bara mot Amerikas förenta stater utan också mot praktiskt taget alla Europas fria länder, inte minst mot Danmark, vars utrikesminister hävdat en mot den svenska regeringen bestämt avvikande ståndpunkt. Sveriges läge är sannerligen inte sådant att vi ha någon skyldighet eller ens någon rätt att uppträda som något slags förment Europas röst. Den som går obedd till går icke sällan otackad från.

Det är brist på logik, har man sagt, att säga ja till fördömandet men nej till sanktioner. Det är nog intet fel på logiken, ty hurudant är själva utgångsläget? Jo, FN är ju redan invecklat i en hård strid både mot kommunistiska nordkoreaner och mot kineser för att återställa frihet och fred för folket i Korea. Frågan är denna, om man tror att FN:s redan nu pågående militära kraftinsats förstärkes genom sanktionsåtgärder mot Kina. Där ha vi haft samma uppfattning som regeringen, nämligen att de åtgärder som hittills under hand ha diskuterats inte skulle visa sig ändamålsenliga. Men detta utgör intet skäl mot medverkan i förkastelse domen över Kinas handlings sätt. Gör man gällande att en sådan förkastelse dom är praktiskt betydelselös, förbiser man helt vad gemensamt uttalad moralisk solidaritet innebär för FN, förbiser att en organisation av detta slag måste bygga på entydiga moraliska värderingar. Företrädarna för den amerikanska ståndpunkten ha i detta fall visat ett sådant tillmötesgående mot europeisk opinion, att om det icke bli-

Meddelande av utrikesministern.

vit möjligt att nå enighet nu, vet jag sannerligen inte när det skall bli möjligt. I den situationen sätter Sverige sig ned, med uppenbar risk att sätta sig mellan två stolar.

Vi ha alltså haft delade meningar i en utrikespolitisk fråga, visserligen i en procedurfråga men i en viktig sådan. Vi ha det fortfarande.

Enighet mellan de demokratiska partierna kring de väsentliga utrikespolitiska spörsmålen är en styrka. Jag förstår att regeringen vill ha en sådan tillstånd men utgår från att den delar utrikesminister Langes uppfattning om att däri icke får ligga någon önskan om att icke alla meningar skulle få komma fram. Att i allmänna ordalag beklaga bristen på en gemensam linje tjänar inte mycket till. Ej heller lönar det sig att söka överbrygga verkliga motsättningar med generella och till intet förbindande uttalanden. Det är inte en yta utan skiftningar som vi behöva utan ett gods utan sprickor.

Vad som behövs i dag är alltså ett ärligt försök att undersöka de faktiska förutsättningarna för en gemensam linje, och så fattade jag även andan i herr Hedlunds inlägg före mig. Sådana försök kunna endast gagnas av rent språk och av att alla söka gå till grunden med problemen.

I bedömningen av det nu aktuella utslaget av en latent spänning äro vi överens. Det socialdemokratiska fredsmanifestet konstaterar, att Korea-konfliktens och Kinas »öppna understöd åt fredsbrytarna visar, att kommunisterna icke tveka att med militära medel befästa och utvidga sina positioner». Man kan beklaga att detta öppna besked icke gavs tidigare, till exempel redan då Estland, Lettland och Litauen berövades sin frihet. Huvudsaken är emellertid att det nu föreligger. Huvudsaken är att det svenska regeringspartiet som sin uppfattning fastslagit, att den fruktan för ett tredje världskrig, som är den tilltagande internationella spänningens

djupaste orsak, framkallats av »den internationella kommunismens aggressiva uppträdande».

Klarare kan det inte sägas att hotet mot världens fred ytterst kommer från Sovjet, från herrarna i Kreml, vilka icke endast äro diktatorer i sitt eget land utan den internationella kommunismens oinskränkta herrar och härskare. Det finns en väg till varaktig fred, till fred med bevarad frihet — att den internationella kommunismens ledare ge upp sina världserövringsplaner.

På en bestående sinnesändring hos diktatorerna vågar ingen lita. De många och vackra orden lura ingen — undantagandes möjligen ett eller annat av de fredsfår, som numera ingå i de kommunistiska fällorna. Den stora frågan är då: Hur skall hotet mot friheten mötas? Hur skall vart och ett av de fria länderna och de alla samfällt handla för att möta ett dödligt hot mot ett värde som är odelbart och gemensamt men samtidigt en omistlig tillgång för var enskild stat?

Det är detta, herr talman, som är den allt överskuggande frågan. Svaret på den ger även i vårt land svaret på frågan, om en utrikespolitisk enighet är möjlig. Jag tror att det är lämpligt icke blott för oppositionen att svara öppet och konkret utan även för regeringen. Herr Erlander har visat en viss tendens att vilja förvandla riksdagens utrikespolitiska debatter till något slags hushör med oppositionen där dess trohet mot den rena Undéniska läran skall prövas. Det må man gärna fortsätta med, men varför inte börja med att själv ge klara besked, inte i allmänna ordalag, inte i glidande formuleringar, utan rakt på sak. Beskriv hur regeringen i sin utrikespolitik tänker medverka till att de »förbrytelser mot hela världens fred och säkerhet» skola omöjliggöras, vilka enligt det socialdemokratiska fredsmanifestets ord uppkomma av »varje angreppshandling med vilka vapen den än må genomföras och vare

Meddelande av utrikesministern.

sig den företages öppet eller genom understöd till ett inbördeskrig i ett annat land eller på annat sätt».

Att öka den militära beredskapen är ett medel. Jag hoppas att så skall ske inte bara i detta land utan över hela den fria världen. Friheten måste vara beväpnad, beredd och i stånd att försvara sig. Ur denna synpunkt är jag glad över meddelandet i dagens tidningar om stärkt kuppberedskap i Sverige.

Vårt land kan aldrig skapa ett försvar som ensamt är i stånd att skydda vår frihet och självständighet mot en stormakt, och det är bara från en stormakt faran kommer. Vi äro beroende av bistånd, av solidaritet.

Av vissa tecken att döma tycks man på sina håll tro att ett fint och polerat sätt samt »en tredje linje» i utrikespolitiken skulle i Sovjet skapa en sådan tillgivenhet för oss, att vi skulle få vara i fred om en storkonflikt kommer och dess kraftlinjer skulle sträcka sig över Skandinavien. Jag tror att detta är ett önsketänkande, ett farligt önsketänkande. Mer än en före detta minister har skäl att grubbla över att han en gång hängav sig åt en sådan tro, att han underskattade den kalla beslutssamhet med vilken en diktatur fullföljer sina strategiska intentioner.

Vi ha alltså ett läge där vi måste se vår utrikespolitik ur synpunkten av vilka möjligheter som kunna föreligga att möta en världsomfattande kommunistisk aggressivitet, som också berör oss. Vilka krav ställer detta på vårt utrikespolitiska handlande?

För högerpartiets del kan jag kort och gott deklarerera att vi i detta läge se FN som medlet för den internationella solidaritetspolitik, vilken kan ge hopp om en hållbar lösning även av våra säkerhetsproblem. Vi ha, som alla veta, bl. a. av hänsyn till Finland, avböjt att inträda i Atlantpakten. Vi vilja gå vägen genom FN:s generalförsamling. Achesonplanen skapade enligt vår

mening ett tekniskt förfarings sätt, som gör det möjligt att mobilisera FN mot en fredsbrytande stormakt. Detta måste ha varit huvudsyftet med planen. Konflikter, där inte stormakter direkt eller indirekt äro engagerade, kan säkerhetsrådet komma till rätta med. För sådana konflikter hade vi inte behövt någon Achesonplan. Sverige har medverkat till denna plan. Därutöver har en metod konstruerats för att konstatera brott mot freden och vem som är den skyldige. Sverige medverkade härvid. Generalförsamlingen röstar om rekommendationer till medlemsstaterna — icke om ålägganden för dem.

Skall den kollektiva säkerheten bli en realitet, och det måste den bli, inskränker sig medlemsstaternas skyldighet emellertid inte till att skapa de yttre formerna för kollektiva aktioner. De måste vara med om att ge formen liv och märke. Detta förutsätter att de enskilda staterna och även vi principiellt godtaga militära tvångsåtgärder som ofrånkomliga. Det räcker inte att brott mot freden konstateras. Det måste även kunna hejdas och — även när förbrytaren är en stormakt — beivras. En internationell säkerhetsorganisation, som har straffskala mot små förbrytare men saknar en för stora och mäktiga, är inte en säkerhetsorganisation utan en mer eller mindre hållbar stormaktsallians. Det kan diskuteras om Sverige har någon uppgift att fylla i en sådan. Den diskussionen borde med det snaraste tagas upp inom vissa delar av det socialdemokratiska partiet.

Herr Undén har, som jag nyss nämnade, tagit upp principfrågan om FN och stormakterna till debatt i en tidskriftsartikel. Hans ståndpunkt kan sammanfattas i fyra påståenden.

- 1) Mera ingripande sanktioner mot en stormakt betyder världskrig.
- 2) Det är en fiktion att tala om ett sanktionskrig mot en stormakt.
- 3) FN-stadgan är ett absolut hinder mot ett sådant sanktionskrig.

Meddelande av utrikesministern.

4) I detta senare avseende har Achesonplanen ingenting ändrat.

Det första påståendet är som generell tes ogrundat. Man kan mycket väl tänka sig ett maktläge, där en stormakt som gått till anfall inför en samlad och solidarisk sanktionsmanifestation blåser eld upphör. Ingen — icke ens Sovjet — är osårbar och absolut oberoende i den värld där vi nu leva. Alla tecken tyda på att kraftigt genomförda sanktioner på sin tid skulle ha tvingat Italien på knä — utan krig.

Det andra påståendet — om sanktionskriget som en fiktion — innebär egentligen endast ett underkännande av de moraliska värdenas politiska betydelse. Liknande »realism» — jag tror att det är termen — har presterats oändligt många gånger förut, och dock ligger det mången stupad i Europas jord som gick ut för att med vapen i hand kämpa mot nazism för frihet och demokrati — måhända inga »realister» men soldater i mänsklighetens armé.

FN-stadgan har sitt stormaktsveto. Det veta vi alla. Men vi veta också, att denna stadga skapades av de segrande stormakterna i segerns stund, då tanken på nya förvecklingar föreföll orimlig. Men tiden står inte still. Det har gått sex år sedan kriget. En helt ny kris har mognat fram. FN är icke någon en gång för alla given storhet — inte ett juridiskt skelett utan en levande organism. De i andra världskriget besegrade kunna icke i längden hållas utanför den fria gemenskapen. FN håller på att under svåra vändor födas till ett möjligen ofullständigt men dock skydd för frihet och fred — även mot en stormakt. Att så sker är icke minst ett svenskt intresse. Jag säger samma sak med ett citat ur ett aktstycke, för vilket herr Undén bär långt större ansvar än jag — ur den skandinaviska socialdemokratiens fredsmanifest. Där står: »FN bör utvecklas till ett verkligt fredsinstrument med möjlighet att avgöra alla mellanfolkliga tvister, som hotar freden.»

Hur skall detta — herr Undén — vara möjligt om medlemsstaterna utgå från att FN vid första tillbud till konflikt, där en stormakt är inblandad, inte skall fungera, ja, kanske till och med uppfatta denna FN:s oförmåga att fungera i verkligt kritiska situationer som ett villkor för att över huvud vara med i FN?

Achesonplanen har formellt ingenting ändrat i FN:s stadga. Därom äro alla överens. Den svenska utvecklingen sedan 1809 har ej heller medfört någon ändring i bestämmelsen att »Konungen äger att allena styra riket». Achesonplanens inverkan är emellertid inte avklarad med detta konstaterande. Planen innebär att i en kritisk situation ställs varje medlemsstat inför sitt ansvar. Den enskilda medlemsstaten kan inte åläggas någonting — ingenting annat än att efter bästa samvete pröva vilka offer den är beredd att göra i den internationella solidaritetens tjänst. Herr Undén förefaller redan veta hur den prövningen kommer att utfalla. Han utgår ifrån att varje land i varje situation utslutande kommer att handla med sina egna intressen för ögonen — även om dessa äro av uppenbart kortfristig natur. Jag delar inte hans pessimism. Jag vågar inte dela den. Möjligheterna att förverkliga Achesonplanens målsättning bero under överskådlig tid givetvis främst på USA:s och Englands vilja att ställa sina resurser i den internationella rättsordningens tjänst. Att denna vilja uppenbarligen finns, det är det mest hoppgivande tecknet. FN förvandlas inte därmed automatiskt till ett med Sovjetväldet rivaliserande stormaktsblock, som man på sina håll tycks tro. Men alla medlemsstater måste vara beredda att göra sin insats. De måste vara det, därför att de själva en gång kunna behöva den kollektiva säkerhetsorganisationens stöd. Även Sverige måste vara berett härtill. Sverige lever ingalunda utanför riskzonen självt. Vårt bidrag kan inte bli stort. Det följer av våra resursers begränsning. Vi måste

Meddelande av utrikesministern.

förbehålla oss att i varje särskilt fall pröva vad vi kunna prestera. Vi kunna inte låta oss bindas av några automatiska förpliktelser av sådan art att de skulle kunna sätta oss i ohållbara tvångslägen. Men — med hänsyn till vår egen säkerhet måste vi positivt undersöka vad vi i utsatta lägen kunna göra för andras hotade säkerhet. Det svåraste problemet uppkommer, som jag ser saken, vid ett angrepp mot något av de små länderna i vår omedelbara närhet. Varför inte börja med att sätta oss ner för att förutsättningslöst studera detta problem?

Solidaritets med FN byggs inte på en dag — allra minst om alla begära och ingen vill ge. All utrikespolitik har sina risker, innefattar värdering av olika risker. Även ett kollektivt säkerhetssystem har sina faromoment. Men äro dessa ur småstaternas synpunkt större än de risker det medför att leva i en värld, där de stora och mäktiga endast lyda djungelns lag, där makt verkligen är rätt utan vidare resonemang?

Frågan är nu om det finns någon möjlighet att med dessa principiella utgångspunkter skapa en gemensam utrikespolitisk plattform i vårt land. Hitintills har jag trott det.

Betydelsen av Sveriges röstning i FN skall inte överskattas. Det allvarliga är att den icke är riktigt förklarad av de framlagda skälen. Det förefaller obegripligt att man skulle riskera en demokratisk samling inom landet och minska vår goodwill i den demokratiska världen av formella för att inte säga formalistiska skäl. Det förefaller som om det skulle finnas bevekelsegrunder som ännu inte helt redovisats. Medan vi hela tiden bedömt frågan om sanktioner mot Kina som en praktisk och politisk lämplighetsfråga och hade det intrycket, att regeringen gjorde sammalunda och handlat därefter, kommer onekligen saken i ett helt nytt läge, om regeringen rent principiellt hävdar uppfattningen, att vi inte under

några förhållanden skola engagera oss för sanktioner mot en fredsbrytande stormakt. Och vilken betydelse skall tillmätas förutvarande statsrådet Wigforss' fullkomligt provocerade uttalanden i första kammarens remissdebatt? Där skyntade en inställning, som jag nödgas beteckna som negativ mot hela FN:s idé. Jag frågar nu: Företräder herr Ernst Wigforss regeringens egentliga grundsyn på den svenska utrikespolitikens gestaltning i en världsomfattande krissituation? Om så icke är fallet, är regeringen beredd att klart deklarerat hur den ser våra förpliktelser mot FN?

Naturligtvis har jag ingen formell rätt att begära svar. Mig må man gärna låta gå härifrån utan besked, men långt starkare krafter komma att pressa fram en redovisning. Regeringen kommer efter hand att möta aktuella och konkreta problem, som icke kunna handläggas utan en genomtänkt, entydig och klar grundinställning till våra internationella solidaritetsförpliktelser. Då om icke förr måste man svara — med huvudsaklig hänsyn antingen till de synpunkter som skynta i socialdemokratiens fredsmanifest, i utrikesministerns tal vid Achesonplanens behandling eller i herr Undéns artikel i Tiden. Tre dokument men också två uppfattningar.

Herr FAST: Herr talman! Den siste ärade talaren ansåg, att det kanske fanns skäl för Sveriges ställningstagande som voro dolda och som inte framkommit här. När man lyssnade till herr Hjalmarson fick man nog en känsla att det också på hans sida finns bottensskäl som inte heller redovisades.

Om det skall bli en fullständig omvandling av Förenta Nationerna — jag tyckte mig kunna spåra att herr Hjalmarson var inne på det — få vi väl göra en sådan verkligt ingående prövning som vi gjorde när vårt land inträdde i Förenta Nationerna.

Jag vill inledningsvis säga, att herr

Meddelande av utrikesministern.

Hjalmarson tycktes försjunka i en glorifiering av sanktioner över huvud taget. Jag förstår inte hur han någonsin kunnat vara tveksam om huruvida Sverige bort ansluta sig till sanktionskravet — det går inte riktigt bra ihop. Om jag inte har helt missförstått de förberedande överläggningarna och diskussionerna rörande Sveriges ställningstagande till FN:s åtgöranden i anledning av Kinas inträde i Koreakriget, ha motställningarna mellan den företrädde oppositionen och regeringen i de olika lägen som uppstått varit mindre djupgripande än som kommit till synes under de senaste dagarna inte minst i vissa tidningar. Jag har under detta ärendes förberedande behandling kommit till den uppfattningen, att det rätt relativ enighet om att vårt land icke bort biträda förslag till uttalanden som kunde utgöra inledning till sanktionsförfarande gentemot Kina. Enighet har enligt mitt förmenande också rätt därom att man i någon form bort göra ett klart konstaterande av det faktum, att Kina deltar med reguljära trupper i Koreakriget, och att man också bort uttala sitt ogillande av dessa handlingar.

Man har också enligt mitt förmenande i stort sett varit överens om att man borde vänta så länge som möjligt med att ge den svenske delegaten slutgiltiga instruktioner för sitt handlande. Anledningen till denna väntan var framför allt att man på olika håll i det längsta hoppades att de europeiska länder, som visade stor ovillighet att acceptera den amerikanska ståndpunkten, skulle kunna åstadkomma en sådan ändring i den av Amerika föreslagna resolutionen, att där icke kvarstode något bindande sammanhang mellan fördömandet av Kinas handlingssätt och hot om sanktionsåtgärder eller förberedelser till sådana sanktionsåtgärder. Om detta hade kunnat åstadkommas, vilket det fanns vissa förhoppningar om, är det väl sannolikt att vi i vårt land skulle ha uppnått stor enighet om ett sådant förslag.

Om man, som jag förmenar, varit överens om dessa principer, ha meningsskiljaktigheterna inskränkt sig till på vad sätt man skulle vinna detta syfte. Om nu oppositionen förmenar, vilket man inte har utsagt tidigare, att vårt ombud borde ha röstat ja vid de punkter som berörde konstaterande av angreppet men röstat nej på de punkter som berörde sanktionsfrågan och slutligen röstat ja för hela resolutionen, då måste jag medge, herr talman, att meningsskiljaktigheterna äro väsentligt större än vad jag hade trott. Emellertid har man enligt mitt förmenande inte tidigare framfört en sådan linje. Jag erinrar om att herr Ohlin i första delen av sitt anförande liksom i utrikesnämnden och i andra sammanhang när vi resonerat om denna sak har motiverat denna ståndpunkt. Jag tyckte den mera kom fram en passant som ett önskemål med hänsyn till det förändrade läge han i sista hand har upptäckt.

Jag vill erinra om att jag i remissdebatten krävde klara besked på dessa punkter. Det besked som gavs tolkade jag, även om svaret var dunkelt, så att man så sent som under remissdebatten inte på något håll förordade att vi skulle rösta ja vid någon punkt som sammanhänge med sanktioner och än mindre att vi i slutomgången skulle rösta för hela resolutionen om den hade ett sådant innehåll.

Om man nu förmenar, att det resolutionsförslag varom omröstning företogs inte var sammanfogat med sanktioner, förstår jag inte en sådan uppfattning. Det kan bero på mig och mitt intellekt, men felet kan också ligga på den andra sidan. Visserligen förmenar man, att det innan denna omröstning företogs hade gjorts uttalanden från amerikanskt håll om att sanktioner i det dåvarande läget icke skulle krävas — det var sammanknutet med frågan huruvida den fredsaktion det talas om i sista punkten skulle få framgång — men detta ändrar enligt min mening ingenting i resolu-

tionen som sådan. När det gäller avgöranden av detta viktiga slag är det väl ändå klokast att hålla sig till vad som är nedskrivet, i synnerhet som det tidigare från amerikanskt håll gjorts uttalanden som snarast inneburo en skärpning i detta avseende.

För övrigt skulle jag vilja säga, att om man inte ämnade kräva sanktionsåtgärder, är det åtminstone för mig svårt att förstå, varför man trots det motstånd som restes från olika håll ändå så energiskt fasthöll vid en sådan avfattning av resolutionen, att sambandet mellan skuldfrågan och sanktionsproblemet alltså fanns kvar. Jag förmodar vi äro överens om att vilken handlingslinje Sverige än hade valt var det ofrånkomligt att vårt ombud avgav en deklARATION vari den svenska ståndpunkten närmare motiverades, såvida man inte oreserverat på alla punkter ville acceptera denna resolution, något som ju knappast har ifrågasatts. Jag erinrar liksom herr Hedlund om att den deklARATION som avgavs av Sveriges ombud innehöll ett klart konstaterande av Kinas inträde i Koreakriget och ett ogillande av Kinas handlingsätt.

Här föreligger sålunda ingen oklarhet om den svenska uppfattningen i denna fråga. Jag förstår under dessa förhållanden inte talet om att vi inte velat brännmärka Kinas angreppshandlingar. Om inte herr Hedlund hade utvecklat detta så uttömmande, skulle jag ha gjort en jämförelse med de instruktioner som lämnats den svenske delegaten, men efter herr Hedlunds anförande är detta överflödigt.

När man såväl i vissa tidningar som annorstädes förfasar sig över den omoraliska svenska ståndpunkten — i debatten här har det dess bättre inte hitills talats om någon omoralisk ståndpunkt — tycker jag att man borde använda litet mindre bokstäver. Man har sagt att vi varit med om att fördöma Nordkoreas angreppshandling tillsammans med andra nationer, men när det

gäller det stora och mäktiga Kina skulle vi inte våga oss på att följa samma linje. Jag har redan framhållit vad den svenska deklARATIONEN innebär i fråga om både fastställande av skulden och ogillande av Kinas uppträdande. Men om man gör anmärkning mot oss för att vi behandla Nordkorea och Kina olika i sanktionsfrågan, kan enligt mitt förmenande en lika berättigad anmärkning göras mot majoriteten i FN. Jag erinrar om att man mot Nordkorea inledde ett öppet krig, men när det gäller Kina hotar man endast med sanktioner och icke med öppet krig, åtminstone inte i nuvarande läge. Viktigare än den moraliska frågan är enligt mitt förmenande att man anstränger sig till det yttersta för att få slut på det blodiga kriget i Asien.

När man talar om Sveriges isolerade ställning i Europa vill jag nämna, att när man har hört debatten i dag och ser vad tidningarna uttala, är det precis som om man märkte en oerhörd besvikelse över att vår isolering inte har blivit annorlunda, att reaktionen inte blivit starkare. Man förmenade ju, att den skulle bli oerhörd. Mig smärtar det att man på det sättet för andra intressen inte följer de intressen, som måste vara av betydelse för landet. När man talar om Sveriges isolerade ställning i Europa vill jag framhålla, att vi genom att stå utanför Atlantpakten ha valt en något isolerad ställning. Onekligen var detta ståndpunktstagande en betydligt större påfrestning än då vi nedlade vår röst vid omröstningen i Lake Success. Med vår deklarerade utrikespolitiska linje ha vi enligt min uppfattning både rätt och skyldighet att självständigt pröva vilka risker som vi anse oss kunna ta och hur vi anse oss kunna bäst gagna världsfreden.

Därmed menar jag visst inte, herr talman, att vi skulle söka efter tillfällen att ytterligare isolera oss. Nej, tvärtom, men vi måste ha rätt att också här följa vår egen linje, om vi därmed icke

Meddelande av utrikesministern.

svika några åtagna förpliktelser gentemot FN. Jag har under remissdebatten i år haft tillfälle att utveckla den sidan av saken, och jag menar fortfarande att Sveriges ställningstagande i detta avseende icke innebär något svikande av de åtaganden, som vi iklätt oss enligt förbundspakten, icke ens efter den utvidgning till generalförsamlingen som har gjorts. För övrigt kan man vänta och se, innan man gör alltför säkra uttalanden om de följder, som uppkomma på grund av vårt ställningstagande i Koreakonflikten. Jag erinrar om att under förberedelserna för FN:s beslut fanns det hos flera europeiska länder än Sverige såväl bland statsmännen som också bland folkets djupa led åtskilliga som kände stor tvekan, men dessa länder ha en annan bundenhet än vad vårt land har.

Jag har sett i några tidningsartiklar, och det har kommit fram i uttalanden från talarstolen, ja t. o. m. i en radiodebatt, att man liksom uttalar sig ringaktande om de länder, som vi fingo sällskap med, när vi intogo vår ståndpunkt i FN. Visst ha vi, herr talman, anledning att vara stolta över den västerländska civilisationen och kulturen, nog känna vi som ett livsvillkor för oss den demokratiska frihet, som är kännetecknande för den västerländska kulturen, men att därför säga något nedsättande om andra kulturer och andra folk vill jag för mitt vidkommande inte vara med om. Vår kultur, herr talman, har dock sådana skavanker att vi inte ha anledning att alltför mycket brösta oss.

Vi få inte heller glömma att vi i Västerlandet haft och ha helt andra och bättre förutsättningar att utveckla såväl den andliga som den materiella kulturen.

Jag uttalar emellertid en varm förhoppning om att vad som har förekommit icke skall utgöra ett oöverstigligt hinder för en fredlig lösning av Koreakonflikten och att så småningom uppgörelse skall kunna nås om såväl Asiens

som Europas många olösta problem. Om vi, herr talman, låt vara i ringa mån kunna bidra till en fredlig lösning av någon eller några av de nu brännande tvistefrågorna ute i världen, böra vi intaga en positiv ståndpunkt och efter måttet av våra krafter lämna all vår medverkan.

Jag uttalar också, herr talman, förhoppningen om att efter dagens debatt vi skola trots allt upprätthålla största möjliga enighet och samverkan omkring den utrikespolitiska linje, som i sina väsentligaste drag tidigare vunnit anslutning från alla landets demokratiska partier. Värdet av en sådan samling i nuvarande läge behöver jag inte särskilt framhålla. Men då är det också av vikt, herr talman, att vi ha klart för oss vad det är vi äro överens om och icke dölja motsättningar i sak genom dunkla om än så skickliga formuleringar, ty det är sämre än att bibehålla enighet under sådana förhållanden.

Ingenting har enligt min mening inträffat, som är av sådan storleksordning och så partiskiljande att det behöver föranleda en splittring av sammanhållningen omkring den utrikespolitiska huvudlinjen, därest man helhjärtat omfattar en sådan utrikespolitik. Den socialdemokratiska riksdagsgruppens hållning till regeringens handlande i Koreafrågan känner regeringen mycket väl till. Även om uttalanden gjorts av någon medlem av riksdagsgruppen, som kunna tyda på en skillnad i uppfattning i fråga om regeringens handlande, är det här mest fråga om nyanser. Kvar står det klara faktum, att den socialdemokratiska riksdagsgruppen står väl samlad såväl när det gäller regeringens åtgöranden i Koreafrågan som när det gäller att stödja regeringens utrikespolitik i övrigt.

Herr HALLÉN: Herr talman! När man vill efterlysa det historiska sammanhang, vari Sveriges röst nedlades i Lake Success, får åtminstone jag en känsla

av att hela händelseprocessen verkar som ett slags teater. Det är visserligen en blodig sådan, det är ett slags skuggboxning, ett kusligt drömspel men ändå fruktansvärt realistiskt. Vi känna nämligen allesammans till, att ingenting nämns numera vid sitt rätta namn. För att ta några exempel: När Nordkorea den 25 juni föll in i Sydkorea, hette det, att det var Sydkorea som angrep, och när Amerika med sitt dåliga under rättelseväsen var nära att överrumplas av denna kupp och dess fåtaliga styrkor voro nära att övermannas hette det, att kriget var iscensatt av dollarimperialismen. Jag kanske kan glädja, herr talman, med en rolig episod från höstriktsdagen. När vi möttes första gången efter Koreakrigets början förekom det här i korridorerna ett slags sagoförtäljare, skulle jag vilja säga, som berättade att hela detta krig var iscensatt av den amerikanska industrien och näringslivet, som fruktade en överproduktion och som därför ivrade för en omställning till krigsindustri. Framför allt var det tillverkare av radioapparater och annat som med bekymmer sågo framtiden an. Men kunde nu den fredliga industrien omställas till krigsindustri och man finge ett krig, skulle det bli bättre affärer. Dessa sagoförtäljare voro, jag vill inte säga orientaliska som sådana bruka vara, utan kanske snarare asiatiska. Vilka det var av kammarens ledamöter som uppbyggde oss med detta kan vem som helst förstå. När sedermera 600 000 kineser gingo över Jalufloden, hette det, att det bara var fråga om frivilliga. Det är, herr talman, ett lysande exempel på vad det privata initiativet kan förmå, även när det gäller en totalitär stat!

Nej, herr talman, jag tror det är bättre att man nämner allting vid sitt rätta namn och öppet och oförblommerrat säger sin mening om *den osynlige regissören*. På denna punkt kan jag i många stycken instämma i vad herr Hjalmarson hade att säga. Ty tror nå-

Meddelande av utrikesministern.

gon i denna kammare att krigsutbrottet den 25 juni kom som en chock för Sovjet? Vi äro väl i stället alla övertygade om att det skedde både med dess vetskap och med dess gillande, kanske också på dess begäran. Ingen tror väl heller att det utarmade, fattiga Kina, som har tolv à femton års inbördeskrig och andra krig att se tillbaka på, vråker in sina massor i Korea bara av eget initiativ, utan att också detta sker med Rysslands gillande och måhända också på dess yrkande.

Och ändå sitter ju Sovjet med i För-
enta Nationerna, och från dess delegat kommer alltid en ström av ord om fredens bevarande. Det är, för att använda en klar bild, som om man tänker sig, att folket i en gård nås av budskapet om att rövare och fredsstörare överfallit en avlägsen utgård och så i sin oro och med sina förhoppningar samlas för att rådlägga om hur man skall stävja fredsstörarna. Men då visar det sig, att en av dem som höra till gårdsfolket, samtidigt som han betonar att man måste se till att oroligheterna ta slut, under natten sänder vapen och förnumstiga råd till fredsstörarna.

Vilket vidrigt skådespel är inte sådant! Jag skulle nästan vilja säga, att det är egentligen inte Kina som skall utpekas som angripare, utan det är uppdragsgivaren, den osynliga regissören. Det påminner för resten, som alla de ledamöter här i kammaren vilka äro intresserade av utrikespolitiken erinra sig, om vad som hände under spanska inbördeskriget. Då satte ju Nationernas förbund till en s. k. noninterventionskommitté. Som högt aktade ledamöter av denna noninterventionskommitté sutto även Italien och Tyskland, som samtidigt med att de till det yttre bedyrade sin angelägenhet att förhindra att det blev någon intervention skovlade in både trupper och materiel i Spanien. En större otillständighet och ett vidrigare skådespel kan man inte länka sig.

Meddelande av utrikesministern.

Det är därför väl på sin plats, herr talman, att man erinrar sig att det vi nu bevittna kanske är ett förspel till något annat och större. Jag kan inte neka mig nöjet att framhålla några ord av vad Stalin själv yttrat i sin förnämsta bok, »Leninismens problem», om förhållandet i framtiden mellan kommunistiska och icke-kommunistiska stater och vilket perspektiv han där räknar med. Han säger:

»Det verkliga förhållandet . . . är att det inte längre existerar ett världsomfattande kapitalistsystem. När nu ett sovjetland uppstått . . . har den världsomfattande kapitalismen upphört att finnas till. Världen har splittrats i två läger, det imperialistiska och det anti-imperialistiska läget.»

Detta står i Stalins bok »Leninismens problem», del I, s. 369, om någon kommunist skulle tro, att jag inte ger korrekta uppgifter. Och författaren tillägger:

»Vi lever inte bara i *en* stat utan i ett system av stater, och det är otänkbart att sovjetrepubliken skulle fortsätta att i det oändliga existera sida vid sida med imperialistiska stater. Till sist måste den ena eller den andra segra. I avvaktan på denna utveckling är det *oundvikligt att en mängd fruktansvärda sammanstötningar äger rum mellan sovjetrepubliken och de borgerliga staterna.*»

De inledande sammanstötningarna behöva inte äga rum direkt med deltagande av sovjetrepubliken; man kan ju knuffa fram den ena satellitstaten vid ett tillfälle och den andra vid ett annat tillfälle. Men vad det är som ligger bakom det hela få vi inte ett ögonblick glömma.

Jag skulle också vilja säga, herr talman, att jag undrar om inte en växande opinion i vårt land i fråga om amerikarnas politik i Asien ställer sig ungefär på samma linje som vi sett att England gjort. Vi komma kanske ihåg, hur den siste amerikanske ambassadören i

Kina i sin rapport varnade sitt land för Chiang Kai-sheks regim såsom korrumperad och oförmögen att kunna utträta någonting. Trots detta höll Amerika alltså Chiang Kai-shek om ryggen. Om Amerika i stället, liksom både England och Sverige och andra stater, hade erkänt Mao Tse-tungs regim samt gått i författning om att lämna tillbaka Formosa dit det rätteligen hör och sedan erbjudit Kina sitt ekonomiska stöd vid återuppbyggnaden efter de många krig, hade läget i dag varit av en helt annan karaktär än vad det nu är.

Det kanske kan tillåtas mig att citera någonting av vad en amerikan själv säger angående denna politik. Jag syftar på den statsrättslärde James Burnham, vars arbete »Kampen om världen» är översatt till svenska. Han säger i ett kapitel om sina landsmän följande:

»Det finns inte och har aldrig funnits någonting som kan jämföras med de amerikanska produktionsmetoderna. Det sista kriget visade att det nästan är omöjligt att sätta för höga mål för de amerikanska fabrikenas prestationsförmåga. Det må gälla hårnålar eller slagskepp, flygmaskiner eller tofflor, cement eller de allra finaste precisionsinstrument, verktyg eller penicillin — USA kan, om det kommer an på tekniken, översvämma jorden med dem.»

Men så tillägger han, att »skickligheten att organisera en massproduktion är inte någon tillräcklig kvalifikation för att rätt kunna sköta en stor världsmakts angelägenheter. Det mänskliga samhället är mera än fabriker, hur mäktigt än fabriken övar inflytande på samhället i dess helhet. Och när vi lämnar fabriksbyggnaderna verkar amerikanen, som där skenbart är så mogen och överlägsen, som en tafatt yngling.»

Det är väl att det inte är vi som fällt dessa yttranden utan en av amerikarnas egna män. Och det kanske man ändå vågar fråga sig, med all re-

Meddelande av utrikesministern.

spekt för de många utomordentliga ting som amerikanerna kunnat åstadkomma, om det inte brister litet ibland i fråga om den psykologiska förståelsen av situationen. Och därmed är jag framme, herr talman, vid frågan om utpekandet av Kina som en krigsförbrytare.

Det är klart, som också vår delegat i FN har sagt och som utrikesministern nyss deklarerade, att vi äro fullt införstådda med de motiv, vilka föranleda Amerika att gå i spetsen när det gäller att här tillämpa FN-stadgan. Amerikas initiativ till skapandet av den världspolis, som vi nu åtminstone ha sett ett embryo av, är ju synnerligen tacknämligt, och vi kunna inte heller nog respektera den blodiga tribut, som Amerika lämnat för att av den internationella säkerhetstjänstens motiv hävda sig mot fredsbrytarna.

Men då uppkommer den frågan: Vad hade vi egentligen vunnit med att biträda röstningen, såsom här har ifrågasatts? Det är väl så, herr talman, att om man vill förhandla med en motpart och önskar undvika att tillgripa det råa fysiska våldet utan vill sätta sig till förhandlingsbordet för att mäkla fred och stoppa striden, om den kommit i gång, så börjar man ju inte samtalet med att tala om för motparten att han är en fähund, även om detta skulle vara alldeles sant. Man vinner ju ingenting med detta, ty man kan fråga sig: Faller brottslingen till föga, ångrar han sig och ber om förlåtelse och blir desto villigare att biträda en fredlig uppgörelse? Det är väl detta som är väsentligt och inte prestigehänsynen.

Nu kan man säga: Ja, sådant där händer mellan individer men tyvärr ganska sällan mellan stater. Det är ju det enda rätta och riktiga att en människa, som förgått sig och handlat fördömligt och omoraliskt, döms eller utpekats för detta, och man har ju då ofta förhoppningar om att hon inser sitt misstag och ångrar sig, så att allt kan ställas till rätta. Men tyvärr är detta någonting

som aldrig inträffar mellan stater och nationer, och man kan därför fråga, vad man vinner med ett dylikt utpekande.

Någon kan ju säga: Ja, men om vi röstat för utlåtandet, hade det icke skett någon skada. Jag kan gärna gå med på att om man skulle ta någon hänsyn till vad östblocket tycker och tänker, så äro vi redan så misskrediterade i dessa makters ögon som vi gärna kunna bli, och om vi deltagit i röstningen eller inte gör varken till eller ifrån. Men jag skulle vilja inlägga en gensaga mot professor Ohlin då han sade, enligt vad jag antecknat här, att vår nedlagda röst är detsamma som att vi nekat att stämpla Kina som angripare på samma sätt som vi gjorde det med det lilla Nordkorea. Det är faktiskt inte riktigt och historiskt sanningsenligt att använda sådana uttryck, därför att vi — och det vet ju herr Ohlin mycket väl — givit vår delegat i uppdrag att rösta för den s. k. sexmaktsresolutionen, i vilken klart och tydligt konstateras att Kina företar en intervention med väpnade styrkor, d. v. s. Kina stämplas i denna resolution såsom en angripare. Att alltså mena att vi skulle bagatellisera det hela kan ju inte vara riktigt, och det är inte sanningsenligt att framställa saken på det sättet.

När det sedan också säges av herr Ohlin, och jag förmodar att den som kommer efter mig här kommer att spinna ytterligare på den tråden, att de moraliska kraven fordra, att vi lika gärna utpeka stora stater som små och att vi i det här fallet inte töras och inte vilja stämpla en stor stat som angripare, så vill jag till detta säga: Det är inte på grund av feghet som vi ha gjort denna distinktion utan av ett betydligt djupare motiv.

Jag skulle också vilja ha sagt några ord till herr Hjalmarson, när han angriper herr Undén för hans artikel i Tiden och gör gällande att vi mena, att

Meddelande av utrikesministern.

Förenta Nationernas sanktionssystem inte kan fungera, när en stormakt bryter mot stadgan. Det är ju faktiskt så, att herr Hjalmarson kunde ha rätt, om vi hade samma uppdelning av staterna som för, låt oss säga, en mansålder sedan. Men nu, då alla världens stater antingen formellt eller åtminstone ideellt och ideologiskt äro uppdelade på de två stora blocken, är ju läget det, att om en stormakt tillhörande ett av dessa block bryter mot stadgan, så är det meningslöst att räkna med sanktioner, ty det är detsamma som att räkna med att de båda världsblocken börja öppen strid mot varandra.

Det är därför inte alls för att vi göra någon distinktion mellan större och mindre stater som vårt fördömande av Kinas angrepp tagit en annan form än vårt fördömande av Nordkoreas angrepp. Ty vad är det för motiv vi haft för att handla såsom vi gjort? Jo, det kunna vi se på det händelseförlopp, som ägt rum nu efter röstningen. Vad som inträffat är ju nämligen, att sedan Indien och Kanada av sagt sig medlemskap i det s. k. bonaofficiatskottet eller förlikningsutskottet, ha Förenta Nationernas stater vänt sig till Sverige, som förklarat sig villigt att göra sitt yttersta i denna medlingsaktion.

Läget är alltså det, att alla världens fredsälskande människor nu med ivriga förhoppningar rikta sina blickar mot denna förlikningsaktion. Den kan misslyckas, det är visserligen sant, och då har storkriget ryckt oss skrämmande nära. Men lyckas medlingsaktionen, skulle världens folk välsigna denna fredsmäkling. Och att Sverige ensamt bland västerns demokratier kallats till fredsmäklingen visar, tycker jag, att Sverige åtnjuter demokratiernas alldeles särskilda förtroende och att Sverige har speciella möjligheter att komma till tals med motparten.

Det sades av en talare för en liten stund sedan, att det egentligen är en ganska dräplig syn att se, hur Sverige

lomar i väg med Indonesien under den ena armen och Jugoslavien under den andra, och att detta skulle vara särskilt komprometterande. Jag måste säga, att det är inte fråga om med vilka länder vi gå utan med vilka motiv och med vilka syften vi gå åt det ena eller andra hållet. Då är det faktiskt så, att detta uppdrag, som Förenta Nationerna nu lämnar åt Sverige att vara en av de tre staterna i denna medlingsaktion, det sista hoppet att hindra ett storkrig, får sägas vittna om ett förtroende för Sverige, som är utomordentligt. Det är inte alls som herr Ohlin sade att vi ha svikit vårt medlemskap i Förenta Nationerna. Tvärtom, ärade kammarledamöter, Sveriges hållning visar, att vi ha blicken klart fäst på den för oss centrala uppgiften, nämligen att slå vakt om freden.

Herr Hjalmarson gjorde gällande, att herr Undéns förklaringar, att vi i realiteten ogilla och fördöma Kinas ingripande i kriget genom vår deklaration vid röstnedläggelsen, icke nå till de amerikanska hemmen. Det har herr Hjalmarson alldeles rätt i. Men jag hoppas att han och vi alla andra ha observerat, hur den svenska pressen för några dagar sedan tog in en mycket lång telegrafisk rapport ifrån de amerikanska stridslinjerna där borta i Korea, vilken beskrev de bittra och olustiga känslor, varmed de amerikanska soldaterna mötte budskapet om röstningen, deras ovilja att fortsätta detta krig och deras iver att få slut på sitt blodiga hantverk. Det är faktiskt det verkliga läget, och jag tror att alla dessa som befinna sig där ute på denna front nog veta — i den mån de få kännedom därom — att bedöma Sveriges åtgärd såsom kanske den mest effektiva för att kunna få ett slut på hela detta krig.

Jag vet inte, herr talman — och därmed skall jag sluta — hur många i denna kammare som härom kvällen i radion lyssnade till en röst ifrån Korea. Det var ingen av de stridande som ta-

Meddelande av utrikesministern.

lade. Det var heller ingen statsman och ingen politiker — det var en vanlig enkel människa. Vi minnas vad han berättade. Det var inga detaljer ifrån striderna mellan kommunister och FN-trupper. Han talade om flyktingarna. Han beskrev det namnlösa elände, varunder såväl nordkoreanerna som sydkoreanerna leva. Han gav härresande skildringar av halvt ihjälfrusna och utsvultna människor, som vacklade fram över risfälten och på vägarna, han beskrev det lilla barnet på ett par tre år, som låg sovande i snön på några smutsiga säckar i någon av de koreanska städerna. Han beskrev också den där pojken, som gick och släpade på sin halvdöda gamla mormor. Det var en lång serie av hemska skildringar av krigets baksida och dess tragik. Det var som sagt ingen politiker som talade — det var en människa som var gripen av krigets vederstygglighet och som därför ivrade för att det skulle taga slut. Jag menar alltså att vi genom den allmänna hållning vi intogo och som ledde till att vårt land var den enda av de europeiska västdemokratierna, som betrodde med förtroendet att göra det sista fredsmäklingsförsöket, ha dokumenterat oss såsom *en verklig medlem av Förenta Nationerna*.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SVENSSON i Ljungskile: Herr talman! Hade herr Hallén fått hålla på några minuter till, hade han väl förmenat att vi äro de enda verkliga medlemmarna av Förenta Nationerna. Vi äro givetvis allesamman — majoriteten av svenskar och amerikaner och många andra — övertygade om att kriget har en fruktansvärd baksida och att det är en tragisk händelseutveckling det gäller. Allt detta äro vi väl medvetna om. Men herr Halléns skildring av krigets vederstygglighet fyller knappast någon

uppgift i sammanhanget, ifall man inte drager den slutsatsen, att vi i alla lägen och till varje pris skulle avstå ifrån militära åtgärder och låta den som angriper bara fortsätta och taga väldet. Vill man icke draga den slutsatsen, herr Hallén, då kommer man inte ifrån detta fruktansvärda som i olika sammanhang utspelar sig. Det är knappast mer att säga om den saken.

Jag skall, herr talman, inte så mycket uppehålla mig vid denna omröstning och detta, jag höll på att säga utrikes- tekniska resonemang. Den saken är väl vid det här laget så grundligt genomdiskuterad, att det väl knappast är något mer att tillägga. Det skulle möjligen återstå att avge ett personligt vittnesbörd.

När man lyssnar här och var ute i landet till politiska talare, framför allt ombudsmän och andra, så får man ju för all del intrycket av att olika grupper här i Sverige ha en alldeles klar och bestämd uppfattning på punkt efter punkt om vad svensk utrikespolitik kräver. Men om man lämnar den sortens människor och börjar tala med medlemmar av svensk allmänhet i stort, tror jag inte att det finns så mycket av dessa fasta linjer. Man påträffar i stället mycken villrådighet, mycken tveksamhet och mycken vända inför hela detta utrikespolitiska läge. Man kanske får det mest adekvata uttrycket för vad majoriteten av svensk allmänhet känner inför det utrikespolitiska läget om man karakteriserar dessa känslor som ett oartikulerat skri ur kvalda bröst.

Enligt min mening kan man inte bortse ifrån att dagens utrikespolitiska problem avteckna sig mot bakgrunden av en världskris, inte bara i ekonomisk eller militär mening utan även i vidare mening, en kulturkris, för vilken de två världskrigen åtminstone delvis äro ett uttryck. Man torde också kunna konstatera att den ryska kommunismen är en produkt av den västerländska marxismen och materialismen. Den

Meddelande av utrikesministern.

ryska kommunismen är hitintills det mest elakartade utslaget av den västerländska kulturens självförgiftning. Funnes det bland Västerlandets folk en klar och helgjuten målsättning, omkring vilken människorna vore samlade, tror jag inte att läget behövde inge farhågor. Under sådana förhållanden behövde man inte anse ett nederlag som definitivt, men man kan knappast betrakta läget ur den synpunkten. Det finns mycket av andlig villrådighet och klivenhet i dagens läge, och det innebär, att den försvarslinje, som går inom människornas sinnen och som ju är både den första och den sista försvarslinjen när det gäller motståndet mot den hotande faran, i många fall är uppluckrad och osäker. Det är detta som gör hela situationen så vanskelig. Man kan mycket väl tänka sig, att utvecklingen tar en ödesdigert vändning.

Men ifall man ser bort ifrån det rent dagsaktuella och ser saken i litet längre perspektiv, så förefaller det åtminstone mig som någonting tänkbart, att den västerländska kulturen skulle gå mot en avgörande kris, att å ena sidan de stora städerna, som ständigt växa och bli allt flera, och å den andra sidan de alltmera effektiva förstörelsevapnen skulle kunna leda fram till en katastrof, som betyder den västerländska kulturens undergång. Men även om det skulle bli på det sättet, alltså även om det mest fruktansvärda av de alternativ, som man nu kan skönja skulle bli verklighet, är jag för min del absolut övertygad om att någon ny kultur icke bygges på den kommunistiska grunden och på dess arvegods, detta helt enkelt därför att man bygger ingenting bestående på en grundval av lögn och våld och tyranni. Även om det skulle dra samman till en strid, i vilken kommunismen segrade, så skulle denna kommunism aldrig bli någonting mera än en kulturens dödgrävare. Det positiva som efter en sådan kamp kunde växa fram, skulle växa på kommunist-

mens grav. Därför är jag för min del övertygad om att vi i vår allmänna inställning måste vara klart västorienterade. Även om det på det hållet icke finnes allt vad vi skulle önska, så finns där praktiskt taget allt, som för närvarande är värt att anknyta till. Det framstår närmast som ett kategoriskt imperativ att ge vår politik allmänt taget en västorientering, även om vi äro överens om att den skall vara alliansfri. På den punkten är jag alltså för min personliga del inte det minsta tveksam.

När det däremot blir fråga om hur vi bäst skola skydda oss själva och hur vi bäst skola tjäna den stora gemenskapen av fria folk, som vi tillhöra och böra tillhöra, bli metoderna från min synpunkt en avvägnings- och bedömningsfråga. Det gäller även en sådan sak som Atlantpakten. Jag kan mycket väl tänka mig att en förskjutning av det världspolitiska läget måste tvinga fram en omprövning av vår inställning till Atlantpakten. Och jag blev glatt förvånad när jag för en stund sedan hörde, att bondeförbundets ledare herr Hedlund har samma inställning i detta fall. Han sade ju tydligt och klart ifrån, att en förskjutning av det världspolitiska läget tvingar fram en omprövning av den svenska utrikespolitiska kursen. Vad denna omprövning sedan kan leda till kan begripligtvis varken herr Hedlund eller jag ha någon uppfattning om för tillfället. Jag tror emellertid att dagens läge inte föranleder en sådan omprövning. Även om det finns skäl som tala både för och emot, är enligt min mening den alliansfria västorienterade politiken för dagen lika motiverad som för ett par år sedan. Jag tror emellertid att det vore till fördel för vårt land och den politiska utvecklingen här, att inte den allmänna opinionen i landet lästes fast vid dogmatiska ståndpunkter. Läget är sådant, att en viss psykologisk beredskap, en ständig beredvilighet att under det man spanar framåt

Meddelande av utrikesministern.

våga olika faktorer mot varandra, passar oss bäst i denna mycket labila och oroliga värld, där vi måste leva.

Vare sig man är hundraprocentigt överens med regeringen eller man har en i vissa fall avvikande ståndpunkt, tycker jag det är alldeles klart, att begreppet neutralitet icke ger något riktigt uttryck för Sveriges utrikespolitik för närvarande. Utrikesministern förklarade ju i remissdebatten i höstas, att man använder ordet neutralitet i olika betydelser. Och det måste man naturligtvis göra om man över huvud taget skall använda det, men vad man har för glädje av ett begrepp som har förlorat sin gamla betydelse och användes i olika sammanhang med olika betydelse förstår jag inte. Hela denna begreppsanknytning krånglar ju till förhållandena mycket mera än vad den klarlägger dem. Jag är för min del inte riktigt på det klara med vad man skall kalla regeringens politik, hur den bäst skall betecknas. Jag tycker att herr Ohlins formulering en gång tidigare, en alliansfri västorienterad politik, är ett bättre uttryck. Men en sak förefaller mig alldeles klar, och det är att regeringens politik sådan den nu avvecknar sig, låt oss säga ifrån midsommar 1950 och till denna dag, icke är någon neutralitetspolitik i gammal mening. Låt oss med en gång slå fast, att när socialdemokratiska agitatorer och andra komma och tala om för den svenska allmänheten, att vi föra gammal vedertagen neutralitetspolitik, så är det oriktigt. Det göra vi inte. Och herr Undén lär icke vara beredd att i denna kammare göra ett sådant påstående.

När det gäller regeringens politik i fråga om Kina, vill jag kort och gott säga, att jag inte kan ansluta mig till den. Om ett land som Sverige med vårt föregående, med vår nuvarande ställning och våra förutsebara problem skall uppträda inom Förenta Nationerna, skall det föreligga mycket starka skäl för att vi skola skilja oss från den

stora gruppen av demokratiska och fria folk i frågor, där dessa besluta sig för att hålla samman. När det gäller den mycket omdiskuterade punkten, att en röstning för förslaget att fastställa Kina som angripare även skulle draga med sig konsekvenser för vårt lands del i sanktionsfrågan, så räcker det ju med att erinra om vad hans excellens utrikesministern nyligen har slagit fast i tidskriften Tiden, nämligen att generalförsamlingen helt enkelt saknar befogenhet att i förpliktande form ålägga medlemsstaterna något deltagande i sanktioner. Med denna klara konstitutionella rätt som grundval och med ett klart svenskt uttalande därutöver förstår jag inte, att de två frågorna för vår del skulle kunna kopplas samman. Det är min övertygelse att om den svenska regeringen hade lagt ned bara hälften så mycken möda på att förklara vår ståndpunkt vid röstningen om resolutionen i de här omstridda delarna som den nu har nödgats lägga ned för att förklara vår hållning, då vi nedlade vår röst, så skulle Sveriges ställning framstått ofantligt mycket klarare inför världsoptionen än vad den nu gör.

Det finns inte heller såvitt jag förstår någon verklig konsekvens i regeringens uppträdande under de sista sju, åtta månaderna. Vårt uppträdande när det gällde Nordkoreas angrepp, utrikesministerns framträdande i Förenta Nationerna i höstas och vårt uppträdande i denna sista fråga är sådant, att man inte kan se någon följdriktighet i det hela, ingen följdriktighet som vanligt folk begriper i varje fall. Och har man ställt sig i det läget, tycker jag att man har fört en oskicklig politik. Man bör inte — det är min uppfattning — utan mycket tvingande skäl föra en sådan politik, intaga sådana ståndpunkter, att stora grupper av folket känna sig generade över det egna landets framträdande. Det har man gjort i detta fall. Det är beklagligt, att vi inte äro överens, det vore ännu mera

Meddelande av utrikesministern.

beklagligt om vi vore överens med regeringens i dess hållning i detta fall.

Herr NILSON i Spånstad: Herr talman! Jag vill till en början deklarerera, att jag helt kan instämma i de synpunkter och uttalanden, som doktor Hedlund tidigare i dag har fört fram i denna debatt. När jag har lyssnat till vad som sedan har sagts under denna debatt, kan jag inte underlåta att göra den reflexionen, att debatten är ett exempel på en stor diskussion om ganska små olikheter i uppfattningen. Och denna min uppfattning står kvar, trots herr Svenssons i Ljungskile deklARATION, att han är glad över att vi inte är ense. Enligt min uppfattning har herr Svensson i Ljungskile inte lyckats klarlägga, att det är någonting annat än mycket små olikheter som förelegat mellan ståndpunkterna i den debatt som här förts. Måhända kan denna debatt i alla fall ha sitt värde, om den kan sprida vederhäftig upplysning om vad som förekommit och förekommer i det avseende det här gäller. Den skulle då kunna ge den upplysta opinionen ett bättre material att lägga till grund för sitt ställningstagande än vad man tidigare har haft.

Det har gång på gång här sagts, att det är ett olyckligt förhållande, att vårt land står ensamt bland de västerländska demokratierna vid sitt ställningstagande i Förenta Nationerna. Jag tycker inte det har klargjorts att vi skulle stått mindre ensamma om vi hade valt det ställningstagande, som har förordats från den andra meningsriktningen i denna debatt. Vi hade nog i alla fall kommit att stå lika ensamma. Vi ha dock ställt oss utanför Atlantpakten och försöka hävda en alliansfri linje, och därav följer ju ganska naturligt att vi i många frågor inta en annan ställning än atlantpaktsländerna.

Jag skulle också vilja göra en liten reflexion till uttalandena om den ame-

rikanska opinionens reaktioner inför vårt ståndpunktstagande. Jag saknar givetvis alla möjligheter att bedöma hur fördelaktigt eller hur ofördelaktigt denna opinion skulle ha bedömt vårt land, om vi skulle ha följt den linje, som rekommenderats av oppositionen i dagens debatt. Men skulle jag våga en gissning om vad som är väsentligt för den upplysta opinionen i Västerlandet att veta, så skulle det väl närmast vara detta: det får inte råda något tvivel om att vårt land, som levat i fred så länge, att freden har blivit vår naturliga livsform, av alla krafter strävar efter fred i världen. Men samtidigt som vi sträva efter fred, ha vi efter måttet av våra krafter påtagit oss ganska stora offer för vårt försvar, ett försvar, som, om vi angripas, skall komma till användning för att försvara friheten och oberoendet mot vem det än vara må. Vi sträva efter att få leva i fred, men högst av allt sätta vi friheten och oberoendet, och för bevarandet av dessa värden äro vi beredda att sätta in våra yttersta krafter. Detta att vi vilja leva i fred med bevarad frihet och oberoende innebär också, att vi äro beredda att delta i det internationella samarbetet på alla de områden, där detta samarbete kan främja bättre förhållanden i världen. Men samtidigt måste vi också ta hänsyn till vår egen ställning och med utgångspunkt från vårt eget läge och egna överväganden fatta våra beslut med hänsyn till förhållandena i varje föreliggande situation.

Herr von FRIESEN: Herr talman! Det har ju varit vanligt vid tidigare utrikespolitiska debatter här i kammaren — i varje fall vid sådana, som ha hållits efter krigets avslutande — att det i stort sett har rått enighet om det utrikespolitiska ställningstagandet. Det är inte heller huvudlinjen i svensk utrikespolitik, som i dag är föremål för överläggning. Jag är övertygad om att bland

Meddelande av utrikesministern.

det övervägande flertalet av kammarens ledamöter av olika partier har ingen ändring i uppfattningen ägt rum i detta stycke. Vi hålla fortfarande bestämt fast vid den alliansfria politiken. Ingenting har hänt under den sista tiden, som har kommit oss att förändra vårt ställningstagande därvidlag.

Det råder här i dag inte heller någon meningsskiljaktighet om vår vilja att med alla medel bevara freden åt vårt folk. Det är angeläget att framhålla det i detta sammanhang, eftersom i en del av den enklare agitationen ute i landet vissa av dem, som ha kritiserat regeringens ställningstagande i Koreafrågan, stämplat som krigshetsare och aktivister, som personer som äro beredda att störta vårt land i krigiska förvecklingar. Ingenting kan vara mera felaktigt. Alla äro vi besjälade av en bestämd avsikt att hålla vårt land utanför kriget, och härvidlag råder inte heller någon meningsskiljaktighet inom den grupp som jag själv representerar.

Den fråga som i dag är föremål för övervägande berör ju vår politik inom FN. Till det väsentliga i vår utrikespolitik hör ju, som också vill jag minnas påpekades i trontalet, att vår utrikespolitik bestäms av vårt medlemskap i Förenta Nationerna och de förpliktelser och de rättigheter som detta medför. Det är emellertid just i fråga om ett visst ställningstagande inom Förenta Nationerna, som man inom en del av oppositionen anser sig ha haft anledning att rikta kritik mot regeringen, och jag vill också sälla mig till dem, som instämma i denna kritik.

Vad vi här konstatera är -- såsom tidigare i debatten framhållits -- att den politik som förts inte har varit följdriktig. Jag erinrar mig mycket väl vilken enighet som -- när vi under sommaren hade de första överläggningarna mellan regeringen och riksdagens representanter -- rådde om vårt ställningstagande, vår avsikt att brännmärka det nordkoreanska angreppet. Ja, vid

det tillfället inträffade faktiskt det kuriösa, att man kunde se, att en eller annan ärlig veteran från de tider, då det var så modernt med nationell självutplåning, ville driva en linje, som låg längre bort, var mera aktiv än den, som majoriteten kunde ena sig om. Men sedan har ju en förändring inträffat. Först så småningom har man ju konstaterat, att bakom det nordkoreanska angreppet låg en annan stormakt, som först på allra sista tiden kastat masken.

Det är i denna situation, som vi inte äro beredda att i handling uttala vårt fördömande av denna stormakts angrepp. Det är just detta, som så många människor i detta land ha så svårt att förstå: att vi tveklöst äro med om att utpeka den mindre angriparen men inte våga tala rent ut när det gäller den större.

Det var olika motiv som gjorde sig gällande i fråga om människors ställningstagande till Koreakonflikten i dess ursprungliga skede. Många sågo av rent ideella skäl, vilkas betydelse ingalunda skall förringas, något viktigt i att man inte tillät en så ohöljd aggression av Nordkorea som denna. Andra, som bedömde saken kanske mera realistiskt, för att inte säga egoistiskt, sade sig, att vad som nu händer där borta i Korea, vad som händer det lilla Sydkorea, kan en gång också komma att hända oss, och det vore därför av vikt, att vårt ställningstagande till den konflikten bleve sådant, att vi kunde återropa det vid ett eventuellt kommande tillfälle.

Men, herr talman, det är väl lika angeläget att i nu föreliggande situation, då en större angripare uppenbarar sig, fullfölja samma politik som när det gällde att brännmärka den mindre angriparen. Det är väl all anledning att göra detta med hänsyn till Sveriges speciella läge. Vi riskera ju knappast att råka ut för att någon liten obetydlig granne skickar sina trupper över vårt lands gränser. I den mån vi hotas är det ju av långt starkare krafter, och för

Meddelande av utrikesministern.

att slå tillbaka ett sådant angrepp räcker ju inte vårt eget försvar.

Det som också har verkat stötande på så många är, att vi försatt oss i en situation, där vi kommit att stå alldeles isolerade där borta i Lake Success. Vi ha genom vårt ställningstagande fjärrmat oss från många av dem, som äro våra vänner och vilkas hjälp vi ha anledning att lita till, när det gäller att försvara värden, som för oss äro omistliga och äro gemensamma för oss och dessa andra demokratiska västerländska nationer, gentemot maktgrupper, med vilka vi ideologiskt ha föga eller ingenting gemensamt.

Då vi tala om de olika maktgrupperna i världen, den västerländska och den österländska, vill jag erinra om något, som herr Fast yttrade i sitt nyss hållna anförande. Han sade, att vi knappast ha någon anledning eller ens någon rättighet att kritisera förhållandena i dessa länder, att anmärka på dem och det sätt att leva, som dessa folk ha valt. Helt säkert ha vi inte någon anledning därtill. Det är vår uppfattning, att varje folk skall få välja sin egen väg och på egen hand skapa förutsättningarna för sitt samfundsliv. Men vad vi i detta sammanhang måste erinra oss är, att vi till varje pris önska försvara oss, om dessa makter med annan livsåskådning än vår söka med våld tvinga denna åskådning på oss. Då ha vi all rätt att försvara oss.

Den svenska regeringen har tydligen i sitt ställningstagande till det amerikanska resolutionsförslaget utgått därifrån, att det skulle finnas ett logiskt sammanhang mellan å ena sidan ett uttalande av fördömande av angriparen och å andra sidan kommande sanktioner. Efter den sista förklaring, som avgavs av den amerikanske chefsdelegaten, finns det väl inte så stor anledning att längre upprätthålla en sådan tankegång. Jag tror att vi göra klokt i att erinra oss vad en aktad ledamot av denna kammare skrev i ett av de

ledande socialdemokratiska organen i detta sammanhang, en mening, som jag gärna vill understryka genom att citera den: »Om man är än så övertygad om sin ståndpunkts riktighet, har det ändå sina nackdelar att bli ensam i en situation, där samverkan är av stor betydelse och i svåraste fall ett livsintresse. Sammanhållningen har många gånger i världshistorien visat sig vara starkare än logiken och följdriktigheten.» Jag ber att helt få ansluta mig till denna tankegång. Och jag skulle i det sammanhanget därutöver vilja säga, att det finns en annan logik i dessa händelser, som på ett halvår ha utspelat sig, vilken jag alldeles nyss berörde, den logiska konsekvensen av vårt ställningstagande i juli 1950, som borde ha lett till ett enahanda bedömande av den större angriparen.

Nu är det ju möjligt, och det framskymtar i vissa av de anföranden, som ha hållits här i kammaren, att en av de tankegångar, som ha varit bestämmande för regeringen och dem som ha understött regeringen, har varit, att man har trott sig genom ett sådant ställningstagande i Förenta Nationerna kunna gagna freden bättre än genom en anslutning till det amerikanska resolutionsförslaget. Jag bestrider alldeles bestämt, att Sverige genom sitt isolerade ställningstagande i Lake Success har fört freden ett enda tuffjärt närmare sitt realiserande. Jag erinrar om att under flera månader ha fredssträvanden pågått i syfte att bilägga denna stora konflikt genom en kommitté, där särskilt den indiske chefsdelegaten varit mycket verksam. Han förefaller nu ha givit upp. Det är av betydelse att konstatera detta, därför att en man som indiern kanske har långt större förutsättningar att bedöma de strömningar, idéer och motivbildningar, som göra sig gällande hos andra österländska stater. I varje fall borde han ha långt större möjligheter därtill än representeranter för de västerländska nationerna.

Meddelande av utrikesministern.

Jag tror att det enda, som kan komma att leda till fred i Korea och en åtminstone temporär avspänning, väl ändå måste vara förhandlingar mellan de stora parter, som närmast äro intresserade, och härvidlag blir det väl i stor utsträckning vapenmakt, som kommer att fälla det slutliga avgörandet.

Det bör ju också vara av intresse för vår statsledning att uppmärksamma ställningstagandet av engelsmännen, med vilka vi ju ha så mycket gemensamt i sedvänjor och tänkesätt, och jag utgår också helt ifrån att så har skett. Engelsmännen ha ju varit mycket trevande och tveksamma vad beträffar sitt slutliga ställningstagande till den amerikanska resolutionen. Men i sista omgången ha de i alla fall slutit upp kring resolutionsförslaget tillsammans med övriga västeuropeiska demokratier utom Sverige. Jag tror att det hade varit klokt, om den svenska regeringen i den situationen hade följt den brittiska.

Det har i den debatt som här har förts talats några ord om moralen och de moraliska synpunkterna. Utrikesministern har vid ett tidigare tillfälle varnat mot att man skulle lägga alltför mycken vikt vid moraliska synpunkter, när de uttalas av statsmän, om jag fattade honom rätt, och jag skall gärna instämma med honom i det stycket. Det talas så mycket om moral och om osjälvishet och om ädla motiv från ledande statsmäns sida. Vi veta alltför väl, att det bakom sådant tal ligger så mycket av fariseism och andra långt mera egoistiska intressen, att vi ha all anledning att ställa oss skeptiska emot det. Men ändå kan man inte alldeles bortse från moralen och de på moraliska grunder fotade tänkesätten när det gäller politiken. Enligt min mening är det politikernas skyldighet att ta behörig hänsyn till den betydelsefulla opinion inom landet, som på bl. a. ideella och moraliska grunder uttalar sin oro inför den förda politiken, sin rädsla för att vi skola komma i ett alltför isolerat läge i

dagens situation. Det är människor som värdera allt det vi hålla kärt i fråga om västerländska sedvänjor, västerländsk tradition och västerländskt sätt att leva, och som alltför väl veta vilka makter det är som äro beredda att med våld hota dessa värden. Vi veta var dessa makter utanför vårt lands gränser befinna sig, och tyvärr finns det också människor innanför landets egna gränser, som hota dessa värden. Jag tror att det är angeläget att fästa mera hänsyn vid denna värdefulla och upplysta opinion än som har skett.

Jag uttalar också vår uppfattning inom folkpartiet, då jag uttrycker den förhoppningen, att regeringen i fortsättningen skall manövrera på ett sådant sätt, att vi inte komma i motsatsställning till våra naturliga bundsförvanter, och att vi också föra en sådan verklig solidaritetspolitik inom Förenta Nationernas ram, som för oss är den enda effektiva fredsgarantien.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! I herr Ohlins yttrande förekom det denna gång, såsom har skett tidigare, en liten kriorättning. Han tyckte, att jag borde ha givit uttryck åt tacksamhet mot Amerika för dess insatser i Koreakriget. Jag måste i all vänlighet säga till herr Ohlin, att jag inte tycker, att det är oppositionens uppgift att ge anvisningar om vilka uttalanden av den arten, som böra komma till uttryck i regeringens förklaringar. Jag tror att herr Ohlin får överlåta åt regeringen att själv bedöma, i vilka sammanhang den bör göra den sortens uttalanden.

Att den svenska regeringen har uppskattat Förenta staternas politik, när det gällde att ingripa mot det nordkoreanska angreppet, ha vi visat genom vår politik och vår hållning till den saken. Under en debatt i första kammaren i början av december gav jag för

Meddelande av utrikesministern.

övrigt uttryck åt den meningen, att, även om det skulle bli stora bakslag, vore de insatser som gjordes i Korea-kriget ingalunda förgäves och hade inte därför förlorat sin betydelse. Jag gav alltså uttryck åt en tillit till att den insats, som då gjordes, hade sin bestående betydelse, hur än resultatet bleve. Jag fick emellertid bara uppbära smälek från herr Ohlin närstående tidsningsorgan för detta uttalande.

Herr Hjalmarson ställde en högtidlig fråga litet grand vid sidan om debatten. Han frågade, om herr Wigforss' uppfattning skilde sig från regeringens och ville, att jag skulle avge en deklaration härom. Jag vet inte att herr Wigforss skulle ha någon annan uppfattning än det socialdemokratiska partiet över huvud taget. Det är för mig alldeles främmande vilka skiljaktigheter i uppfattning, som herr Hjalmarson har upptäckt i detta avseende.

Medan jag håller på med dessa små randanmärkningar kanske jag slutligen får säga några ord till herr von Friesen med anledning av vad han sade om att jag skulle ha yttrat, att man inte skall lättsinnigt leka med moralen. Jag sade inte, att man skall vara försiktig, när moraliska synpunkter utvecklas av statsmän — jag talade inte om statsmän utan om herr Wedén. Han kanske kan bli en statsman en gång. Jag uppmanade honom att inte så lättsinnigt tala om moral, när det gällde vår bundenhet av Achesonplanen.

Herr Ohlin uppehöll sig rätt mycket vid det uttalande som finns i regeringens deklaration, att det här gällt ett politiskt bedömande. Han tycktes både ogilla och gilla den karaktéristiken, och han hade till slut på känn, att vi därvidlag för mycket hade skjutit undan moraliska faktorer. Ja, men i grund och botten får man väl ändå dra den slutsatsen av herr Ohlins yttrande, att han också anser, att det här är fråga om ett politiskt bedömande.

Han menade t. ex. inte, att Sverige,

oberoende av hur de andra makterna ställt sig, av moraliska grunder skulle ha gått fram i täten och väckt förslag om att stämpla Kina som angripare. Han tyckte tydligen inte, att det var förkastligt, att vi inte rörde på oss i början av december, eller att Amerika inte heller då ansåg det nödvändigt av moraliska skäl att stämpla Kina som angripare. När jag lyssnade på herr Ohlin, kom jag fram till den slutsatsen, att herr Ohlins resonemang var, att därför att Amerikas förenta stater, som burit den tyngsta bördan av Koreakriget, nu yrkade på den här förklaringen, vore det vår skyldighet att sluta upp kring denna. Alltså, om San Salvador eller Guatemala hade väckt förslag om en sådan resolution, så hade vi kunnat lägga ned vår röst, om jag förstod herr Ohlin rätt, men eftersom det var Amerika, som väckte förslaget, borde vi inte göra det. Om låt oss säga Amerika hade bedömt utsikterna till en förhandling med Peking litet ljusare än det gjorde och följaktligen själv hade kommit på idén att skjuta på resolutionen, hade det också varit i sin ordning enligt herr Ohlin. Då borde vi också följt med och sagt, att, eftersom Amerika tycker att det finns en förhandlingschans, så skola vi inte förivra oss. Då skulle vi alltså inte bekymra oss med att moralisera om skillnaden mellan stora och små stater och brännmärka de små men inte de stora. Denna moralkodex skulle inte fått gälla i en sådan situation. Nu däremot skulle den gälla, därför att man från amerikans sida begärt att få en sådan förklaring.

Det väsentliga i herr Ohlins tankegång är alltså, att vi ha en viss skyldighet att följa den amerikanska opinionen och att det är en akt av politisk klokhet att göra det. Jag är förvissad om att man resonerar på samma sätt i många andra länder. Men det finns också många länder — vilket har betonats förut från flera håll i denna debatt —

Meddelande av utrikesministern.

som stå Amerika mycket nära, och i vilka man har tvekat i allra högsta grad. Så t. ex. synas det brittiska samväldets premiärministrar vid sin konferens i London i år ha ansett att ett uttryckligt fördömande av folkrepubliken Kinas regering såsom angripare kunde få allvarliga och vittgående konsekvenser, och att alla ansträngningar borde göras för att finna en fredlig lösning på linjer, som äro acceptabla för båda parterna.

När majoriteten av FN:s stater till sist ändå bestämde sig för att acceptera den föreslagna resolutionen, så gjorde de det just av hänsyn till Amerika, som de stå så nära och som de äro bundna till med alldeles speciella band. Det är väl över huvud taget ganska naturligt att just sådana stater, vilka ha ingått ett militärt förbund, äro särskilt angelägna om att undvika sprickor i förbundet i mera allvarliga internationella situationer.

Inom parentes vill jag säga, att när herr Ohlin ansåg att jag i samband med regeringsdeklarationen gjorde en »oerhörd» antydning om att en del länder skulle ha röstat emot sin övertygelse, så var väl detta ändå en lapsus från herr Ohlins sida. Jag sade i regeringsförklaringen att många länder ha letts, kanske inte av sin övertygelse om kondemnationens nödvändighet och sanktionernas lämplighet i detta fall, utan av en önskan att bilda en gemensam front bland sådana stater, som ha samma allmänna syn på Koreakriget och Kinas angrepp. Vad är det för en obehörig antydning häri — innebörden var ju inte att de röstade emot sin övertygelse utan att de hade den övertygelsen att hänsynen till Amerika borde få väga över de betänkligheter, som de hade mot sanktioner?

Det resonemanget borde inte vara svårt att förstå. Vi ha ansett, att vi kunna låta hänsynen till Amerika väga litet lättare än vad en del andra stater ha kunnat göra. Om vi ha samma upp-

fattning som de förut nämnda premiärministrarna, nämligen att resolutionen kunde vara betänklig, så ansågo vi att hänsynen till opinionen i framför allt Amerika icke behöfde vara så stor, att den vägde över dessa betänkligheter. Här ha vi alltså en avvägningsfråga av det slag, som Sverige ofta måste ställas inför inom Förenta Nationerna. Sverige, som har valt sin egen linje och icke gått in i något militärt förbund, måste då och då råka i sådana politiska situationer där vi — det kan inte hjälpas — måste deklarerat att vi ha en egen linje, som står i samklang med vår allmänna utrikespolitik.

Sedan sade herr Hjalmarson litet ringaktande, att vi komma att gå arm i arm med Jugoslavien och Indonesien, och andra talare ha framhållit att de asiatiska staternas sällskap så att säga var av litet lägre klass. Jag vill då påminna om vad jag anförde i regeringsdeklarationen, nämligen att premiärminister Atlee har en rakt motsatt uppfattning. Han säger, att enligt hans mening böra de asiatiska staternas uppfattning i detta fall tillmätas alldeles särskild vikt, eftersom det här gäller en asiatisk tvist. För min del anser jag också, att i synnerhet Indiens ställningstagande i denna fråga måste tillmätas stor betydelse. Indien har liksom Sverige sin egen politik. Indierna ha icke anslutit sig till något block eller någon allians, utan de försöka att hålla en linje på sidan om de bestående blocken, och då är det ju inte så märkvärdigt om Sverige och Indien ibland komma på samma linje. Jag betraktar detta snarare som ett bevis på att vi här ha valt en riktig linje. Indien gick litet hårdare fram än Sverige och röstade mot resolutionen, men det väsentliga i indiernas inställning var, att de ansågo att ett antagande av resolutionen i nuvarande situation snarare skulle skada än gagna freden.

Ett argument, som man ofta får höra, är att vi göra skillnad mellan stora och

Meddelande av utrikesministern.

små stater. Man säger, att den stora tjuven våga vi oss inte på, men den lilla arresterar man. Herr Andrén har vid åtskilliga tillfällen dragit fram ett kinesiskt ordspråk om trädgårdsinkräktare och sagt, att om den store, mäktige grannen kommer in i trädgården, så låtsas man inte se honom. Men är då detta så besynnerligt? Är det inte så också i ett välordnat rättssamhälle, att det ibland inträffar situationer, då samhällets exekutiva makt icke fungerar alldeles perfekt. Om det gäller att ta hand om en enstaka orosstiftare, så kanske polisen klarar sig utmärkt, men om den ställes inför en uppretad folkmassa, så kan det hända att den inte omedelbart ställer sig att läsa upprorslagen utan i stället börjar förhandla med folkmassans ledare, i förhoppning om att kunna bringa människorna till en fredligare stämning. Jag tycker inte att detta är någon alldeles okänd eller ens ovanlig situation.

Från oppositionens sida har det sedan lagts mycken vikt vid den goodwill, som vi skulle vinna hos demokratierna genom att följa dem i denna fråga. Vi uppskatta naturligtvis mycket att i ett visst läge kunna rösta med de länder, vilka vi i så många avseenden stå så nära. Men a andra sidan få vi ju inte i sådana situationer, som sammanhånga med vår speciella utrikespolitik, dra oss för att deklarerera vår uppfattning. Vi få inte, bara därför att det kanske vållar kritik eller missförstånd hos stater, som vi annars sympatisera med i högsta grad, frångå vår egen ståndpunkt och sluta upp vid de andra staternas sida.

I detta sammanhang upprepade herr Hjalmarson — jag vet inte för vilken gång i ordningen jag hörde det argumentet — att om vi själva en gång komma i samma läge som sydkoreanerna, så få vi säkert ångra att vi icke nu äro solidariska med andra stater. Det argumentet kom fram i en annan församling under förhandlingarna i

Koreakonflikten, och jag förmodar att herr Hjalmarson väl kommer ihåg det replikskifte, som då uppstod. Då svarades det honom eller någon av hans meningsfränder, att om vi komma i ett sådant läge och om de andra staterna visa sin solidaritet genom att anta en resolution men samtidigt säga, att de icke vilja vara med om några sanktioner, så kanske vi inte ha så stor hjälp av dem.

Det kommer ibland fram de mest besynnerliga tolkningar av motiven för den ståndpunkt, som vi ha intagit. Jag tycker för min del att det inte borde vara svårt att förstå våra motiv, och i regeringsdeklarationen ha vi försökt att så koncentrerat som möjligt redovisa dem. Herr Hjalmarson frågade efter dolda bevekelsegrunder. Jag kan inte en gång gissa mig till vad han där åsyftade. Jag uppskattar att herr Ohlin så bestämt tog avstånd från det enfaldiga argumentet att vi handla i östblockets skugga och att vi skulle låta vår röstning om resolutionen bestämmas av någon slags rädsla för Ryssland.

Om jag får säga ytterligare några ord om röstningen, så vill jag tillägga, att både herr Ohlin och herr Hjalmarson några dagar innan röstningen verkställdes intogo den ståndpunkt, som herr Hedlund i Rådombeslutet här närmare ingått på, nämligen att Sverige borde ha lagt ned sin röst i slutvoteringen. Det var deras råd. Men nu säger herr Ohlin att han har ändrat sig på den punkten på grund av det tal, som den amerikanske huvuddelegaten, Mr. Austin, höll i lördags, före voteringen. Detta herr Ohlins argument har gjort, att jag så grundligt jag kunnat med tillgängligt material har redogjort för vad Mr. Austin har sagt. Det gavs en redogörelse för det i regeringsdeklarationen. Tyvärr ha vi inte fått talet in extenso, men jag vågar påstå, att det skall vara svårt att i det talet förankra en sådan omvändelse, som herr Ohlin nu har velat motivera. Han skulle i så fall syfta på uttrycket,

Meddelande av utrikesministern.

att man inte binder sig för några särskilda sanktionsåtgärder. Nej, det är klart att man inte gör det. Det framgår ju av resolutionstexten. Det behöver man inte ha hört Mr. Austins tal för att säga. Man binder sig inte för någon speciell åtgärd, men det är klart — som också herr Hjalmarson erkände — att man ställer i utsikt att välvilligt pröva de förslag till sanktioner, som framläggas.

När man råkar i sådana situationer, där ett händelseförlopp avspeglar sig i flera akter, tycker jag att det ur politisk synpunkt ofta är bättre och riktigare att i klarhetens intresse stoppa redan vid första hållplatsen än att följa med ett stycke och sedan säga: »Hitills ha vi varit med om detta, men nu börja vi rygga tillbaka.»

Såvitt jag förstår finns det alltså ingenting i Mr. Austins tal, som kan motivera någon ändrad syn på röstningsfrågan. Jag hade förstått herr Ohlin bättre, om han hade hängt upp sin argumentering på den lilla ändring i resolutionstexten, som gjordes i sista omloppet. Jag tycker dock för min del att den textändringen var alldeles för obetydlig för att ur vår synpunkt spela någon roll. Den innebar nämligen att sanktionskommittén skulle hålla inne med sina rekommendationer till olika kollektiva åtgärder, om medlingskommittén rapporterade framsteg i förhandlingarna — och det är ju ganska naturligt. Även om det tillägget icke hade gjorts, få vi väl ändå anta, att sanktionskommittén icke skulle lägga fram förslag till tvångsåtgärder i samma ögonblick som förhandlingarna i medlingskommittén började gå i lås.

Det lilla tillägget gjordes från amerikansk sida, tydligen därför att engelsmännen så livligt önskade att man skulle få någon uppmjukning på den punkten. Från engelsk sida hade man nämligen mycket kraftigt sagt ifrån, att man över huvud taget ville skjuta upp hela sanktionsfrågan. Det ville inte

amerikanerna gå med på, men i stället gjorde man det lilla tillmötesgåendet att mjuka upp ordalydelsen en smula. Det var emellertid inte detta, som herr Ohlin fäste sig vid, utan det var i stället det tal, som Mr. Austin höll.

Så några ord om vårt förhållande till Förenta Nationerna. Det har under debatten i denna kammare, och efter vad jag hört även i första kammaren, förekommit uttalanden av den arten, att vi nu stå inför någon slags kris, när det gäller Sveriges ställning till Förenta Nationerna, och att vi nu måste bestämma oss för om vi skola vara med eller inte, om vi skola gå med helhjärtat, eller om vi skola inta en negativ ståndpunkt. Enligt min åsikt stå vi här icke i något kritiskt läge. Jag tror att vårt förhållande till Förenta Nationerna är ganska klart och ofta har blivit belyst i riksdagen här hemma.

Vi voro ju med om och fäste synnerligen stor vikt vid att en fredsorganisation kom till även efter det andra världskriget, trots misslyckandet med det gamla Nationernas Förbund. Men om vi också aldrig så mycket uppskatta och fästa vår tro till att Förenta Nationerna kanske är den enda organisation, som en gång i framtiden skall kunna skapa en ordnad värld, i vilken folken kunna leva trygga, så är ju detta inte detsamma som att vi skola göra oss illusioner om att vi redan stå vid målet och att den organisation, som har bildats, redan är en effektivt fungerande säkerhetsorganisation. Det är enligt min mening utomordentligt viktigt att man inte låter sig dupera av illusioner — stadgebestämmelser och dokument av den art, som det nu flödar så mycket av — och tro att allt detta motsvarar verkligheten. Det är av stor betydelse att man ser till realiteterna bakom och att man riktigt bedömer hur långt vi ha kommit på vägen.

Jag erinrar om att det i Nationernas Förbund under 1920-talet förefanns mycken optimism och mycken stark tro

Meddelande av utrikesministern.

på förbundets möjligheter att bli en effektiv fredsoorganisation. Vi tycka kanske nu att detta var litet naivt, eftersom varken Förenta staterna eller Sovjetunionen voro medlemmar i förbundet vid den tiden. Det var emellertid en mycket vanlig uppfattning. Men så kommo de hårda froståren under 1930-talet, och efter det misslyckade försöket med Italien slutade det hela med att många stater, däribland Sverige och våra skandinaviska grannar, förklarade att de återtogo sin handlingsfrihet och icke längre kunde anse sig bundna vid de principer om kollektiv säkerhet, som innefattades i stadgan.

Jag påminner om de diskussioner, som fördes under 1930-talet. Det rådde då delade meningar om huruvida vi borde anmäla vårt utträde ur Nationernas Förbund eller om vi trots allt skulle stå kvar och göra klart att vi uppfattade läget på det sättet. Dessa diskussioner slutade ju med att man stannade kvar i förbundet, men man gav även där uttryck åt att man inte betraktade förbundet som en effektiv säkerhetsorganisation, vars påbud man utan vidare kunde följa.

När den nya organisationen sedan bildades, hade de svenska statsmakterna i färskt minne, hurudan utvecklingen varit inom Nationernas Förbund, och redan vid det första mötet mellan riksdagen och den regering, som jag har äran tillhöra, gavs det en utrikespolitisk deklaration, som innehöll bl. a. följande: »Vi äro villiga att ansluta oss till en samfällid trygghetsorganisation och i händelse av en framtida konflikt avstå från neutraliteten i den utsträckning, organisationens stadgar det påfordra. Men skulle mot förmodan inom denna organisation visa sig en tendens till uppdelning av stormakterna i två läger, måste vår politik vara att icke låta oss drivas in i en sådan gruppering eller blockbildning.»

Detta var år 1945. År 1946 sökte Sverige inträde i Förenta Nationerna. Vi

lätto då experter analysera Förenta Nationernas stadga och de visade så klart som man kunde lägga fram saken, att organisationen var uppbyggd på ett sådant sätt, att den inte kunde fungera som en automatisk säkerhetsorganisation så fort ett fredsbrott inträffade. Den kunde över huvud taget inte väntas fungera vid ett stormaktskrig med hänsyn till den röstningsregel, som hade införts beträffande rådsmedlemmarnas ställningstagande i händelse av ett ingripande.

Ett par år senare ägde det här i riksdagen rum en utrikespolitisk debatt, där jag i denna kammare framförde en deklaration å regeringens vägnar och just betonade den motsättning, som rådde mellan å ena sidan innebörden av de principer, som stadgan innehöll, och å andra sidan röstningsreglerna, vilka visade att dessa principer inte kunde tillämpas annat än på ett mycket ofullkomligt sätt. Jag sade därvid bl. a. att »förbundets program för fredens skyddande vidlades av en bristande överensstämmelse mellan principuttalanden och de mera preciserade föreskrifterna om medlemsstaternas skyldigheter. I ingressen förklaras, att de anslutna folken äro beslutna att förena sina krafter till upprätthållande av internationell fred och säkerhet samt att godtaga grundsatser och införa metoder, som giva säkerhet för att vapenmakt icke kommer till användning annat än i gemensamt intresse. Men i de speciella bestämmelser, som ange förutsättningarna för kollektivt ingripande mot fredsstörare, preciseras, att giltiga beslut om sådant ingripande fattas av säkerhetsrådet enligt en röstningssedel, som ger varje permanent rådsmedlem vetorätt vid avgörandet.» Vidare framhöll jag att »vetorätten innebär, att Förenta Nationerna ingalunda kan för närvarande uppfattas som en internationell rättsorganisation, vilken ingriper automatiskt till fredens upprätthållande enligt objektiva och

Meddelande av utrikesministern.

allmängiltiga normer. Organisationen är i stället en politisk sammanslutning, byggd på uppfattningen, att en frivillig politisk samverkan mellan stormakterna i uppkommande konfliktfall är trots allt den enda metod, som i nuvarande världsläge har utsikter att leda till några resultat.»

Det är alltså den uppfattning, som regeringen för sin del haft under dessa år och som regeringen också framfört vid olika tillfällen här i riksdagen utan att det, såvitt jag kan erinra mig, från riksdagens sida kommit några gensagor mot densamma.

Det enda, som nu skulle kunna innefatta en ändring i läget, är Achesonplanen. Jag har haft tillfälle att tidigare här i kammaren gå in därpå, och jag skall inte nu närmare uppehålla mig vid saken. Jag konstaterar bara att herr Ohlin har givit mig rätt i — uttalandet riktade sig väl mot vissa av hans egna partivänner — att Achesonplanen inte kan leda till att vi genom majoritetsavgöranden i församlingen bindas av några sanktionsbeslut, utan att vi ha frihet att pröva en sådan sak.

Det är klart att Achesonplanen har sin betydelse, och jag gav ju också uttryck åt den meningen, när frågan i höstas behandlades i riksdagen. Men jag ber att än en gång få understryka, att jag i det sammanhanget också varnade för övertron på att man genom ändringar i det tekniska maskineriet skulle kunna åstadkomma några mera fundamentala ändringar i hela läget.

Achesonplanen kan tillämpas med framgång, föreställer jag mig, i konflikter av mera lokal karaktär. Vare sig det står en stormakt i bakgrunden eller inte, så skall det alltså vara fråga om konflikter, som inte starta som en stormaktskonflikt. Även för Sveriges del skulle vi väl kunna tänka oss, att vi på ett eller annat sätt engagerade oss när det gäller konflikter, som enligt vårt eget bedömande icke utgöra ett begynnande stormaktskrig eller som kunna

bringa oss alltför långt in i farozonen för ett sådan krig.

Det har i den offentliga debatten förekommit många förvrängningar av den ståndpunkt, som jag vid flera tillfällen tillåtit mig framföra här i kammaren. Jag hörde bl. a. att en av talarerna i den radiodebatt, som härom dagen hölls, lade ut texten på det sättet, att eftersom Achesonplanen endast skall träda i funktion, när rådet är paralyserat av ett veto, så skulle min ståndpunkt att Sverige icke skall medverka, om en stormakt är direkt eller indirekt engagerad — det sista skulle den väl vara genom att använda sitt veto — innebära, att Sverige aldrig kan delta i åtgärder som falla under Achesonplanen.

Detta är, såsom kammarens ledamöter torde finna, en ren förvrängning av min ståndpunkt. Jag har aldrig talat om det fall att »en stormakt är direkt eller indirekt engagerad», utan det är talarrens i radiodebatten eget lilla bidrag till framställningen av fakta. Jag har i stället talat om stormaktskonflikter, och det är, såvitt jag förstår, samma uppfattning som oppositionen och även herr Ohlin här givit uttryck åt. På den punkten synes det alltså inte föreligga några meningsskiljaktigheter mellan riksdagspartierna.

Achesonplanen kunde tänkas ha fungerat, om så behövts, i en sådan konflikt som Palestinakonflikten, och den kunde kanske med framgång ha fungerat i den konflikt som förelåg, då Grekland hotades av sina grannar. Den kunde också tänkas ha fungerat i den situation som uppstod, då Nordkorea gjorde sitt angrepp på Sydkorea. Det var också i själva verket denna konflikt, som var upprinnelsen till Achesonplanen, ty man menade att det var en ren tillfällighet, att rådet den gången hade kunnat ingripa, och man ville därför skapa möjlighet för församlingen att i ett liknande fall taga upp frågan. Vidare sysslar ju Achesonplanen inte bara

Meddelande av utrikesministern.

med sanktioner, utan den går också ut ifrån att församlingen skall kunna, även om rådet har misslyckats, göra nytta genom medling, genom fredliga ansträngningar.

När det gäller den fortsatta utvecklingen av Förenta Nationerna är det klart — det framgår av vad jag här sagt och av vad jag sagt många gånger tidigare — att Sverige varmt önskar att Förenta Nationerna skall kunna utvecklas till ett effektivt fredsinstrument. Vi skulle också för vår del gärna acceptera, att alla tvister, som inte kunde lösas på annat sätt och som hotade freden, avgjordes med bindande verkan av Förenta Nationerna, såsom det står i det skandinaviska socialdemokratiska fredsmanifestet. Jag begriper därför inte de interpellationer, som på denna punkt gjorts till manifestets författare och där man framställt accepterandet av sådana avgöranden i mellanfolkliga tvister och strävanden att uppnå en dylik ordning såsom något, som är oförenligt med den ståndpunkt som den svenska regeringen har intagit.

Det föreligger inte heller någon motsägelse mellan regeringens ställning och vad som i manifestet säges om att det är Förenta Nationerna som skall avgöra vem som är angräpar. Det är också regeringens uppfattning, och Förenta Nationerna gjorde ju i Koreakonflikten ett sådant konstaterande redan när kriget bröt ut. När det däremot gäller att avkunna en dom och hota med sanktioner vid en viss tidpunkt, så måste det bli ett politiskt bedömande att avgöra, när detta skall göras och om det över huvud taget skall göras — det kan ju i en viss situation vara icke önskvärt. I Koreakonflikten fanns det ingen som helst tvekan om att ett angrepp hade skett — det konstaterades ju av Förenta Nationerna och vi instämde själva däri — och om det sedan kommer trupper från något annat håll och hjälper nordkoreanerna, kan inte detta förhållande plötsligt kasta om läget.

När vi se på frågan om Förenta Nationernas framtid, tror jag att det är av allra största vikt att vi inte glömma bort att utgångspunkten för vår anslutning till förbundet var, att Förenta Nationerna skulle utgöra en universell organisation, som omfattade alla mera betydelsefulla länder i världen. Vi hade aldrig engagerat oss för en organisation, som skulle ha samlat endast en grupp av världens länder, låt vara en mycket stor grupp, medan en ungefär lika stor grupp hade stått utanför eller befunnit sig i motsatsförhållande till den förra gruppen. Förutsättningen för att Förenta Nationerna skall kunna utvecklas till ett verkligt fredsinstrument är, såvitt jag förstår, att det verkligen skall gå att komma till ett *modus vivendi* mellan öst- och västmakterna. I annat fall blir ju Förenta Nationerna bara en sammanslutning av *en* grupp av stater, och mot deltagandet i ett sådant block kunna anföras alla de invändningar, som vi nu göra in fråga om anslutningen till Atlantpakten och som på 1930-talet gjordes beträffande vår anslutning till Nationernas Förbund i samband med den då uppdykande motsättningen mellan vissa länder. Jag erinrar om att på 30-talet förde en av de mest framstående kommentatorerna i den svenska pressen — det var i Dagens Nyheter — en mycket talangfull kamp för att Sverige skulle gå ut ur Nationernas Förbund och därigenom tillräckligt tydligt markera sin neutralitet. Han resonerade som så, att förbundet inte längre var något enhetligt förbund, utan att enhetligheten bara var ett sken. Det var i själva verket två väldiga stormaktsblock, som stodo mot varandra, och kriget kunde när som helst bryta lös. Vi borde därför i god tid ha markerat vår inställning.

Det var otvivelaktigt i sak rätt att resonera på detta sätt, men det fanns även andra synpunkter, t. ex. den att om Sverige anmälde sitt utträde, kunde detta missuppfattas och tolkas på det

Meddelande av utrikesministern.

sättet, att Sverige gick ur förbundet för att ställa sig i skuggan av Tyskland, något som vi inte ville göra. Det viktiga med denna tidningsaktion var emellertid att det gjordes klart för allmänheten, att utvecklingen redan var inne i ett nytt stadium, där den organisation, som fanns på papperet, inte längre motsvarade verkligheten.

När jag här hörde herr Hjalmarson tala så vackert om solidaritet och om att Förenta Nationerna skulle bli den ersättning för Atlantpakten, som vi enligt hans mening borde eftersträva, så blev jag mycket betänksam. Jag fick nämligen det intrycket att han i grund och botten menade, att det skulle utveckla sig en partiell, regional organisation, bestående av de stater som nu hålla ihop som västmakter, och att vi där skulle söka förankring och visa solidaritet och taga på oss förpliktelser. Vi skulle alltså stå inför valet att acceptera eller icke acceptera en solidaritet i alla skiften med denna grupp av stater.

Jag tror att herr Hjalmarson antingen har gjort det misstaget, att han rent schematiskt resonerar om säkerhetsorganisationen, sådan den framstår i sina stadgar, utan att taga hänsyn till verkligheten, eller också i själva verket är inne på en linje, som logiskt måste leda till en anslutning till en grupp av makter även i militärt avseende.

Jag har här försökt göra klart för kammaren hur vi inom regeringen se på Förenta Nationerna och på Sveriges ställning där. Samtidigt som vi livligt hoppas att Förenta Nationerna så småningom skall utvecklas till ett verkligt fredsinstrument, vilja vi inte förfalla till ett illusionstänkande, som innebär att Förenta Nationerna redan skulle vara ett sådant fredsinstrument. I själva verket tror jag inte att det finns någon annan något så när trygg väg för framtiden än att i de stora politiska tvister, som skilja öster från väster, så småningom försöka få till stånd sådana

lösningar, att det kan bli ett drägligt modus vivendi mellan de olika länder, som måste leva vid sidan av varandra på denna planet. Det är nog den väg, som vi i framtiden måste gå, om vi skola kunna komma fram till ett mera betryggande läge i förbindelserna stater emellan. Jag tror knappast att det finns några genvägar därvidlag, och det kan nog hända att det dröjer länge innan några resultat kunna uppnås. Jag vågar inte här försäkra att det någonsin skall vara möjligt att uppnå sådana, men jag anser i alla fall att det är detta framtidsperspektiv, som vi måste försöka eftersträva.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr OHLIN (kort genmäle): Herr talman! Jag hinner nu bara bemöta några punkter i utrikesministerns anförande — måhända kan jag återkomma därtill i ett senare yttrande.

När det gäller de reflexioner, som utrikesministern här uttalade beträffande Achesonplanen, vill jag göra ett enda konstaterande. Det är klart att de fall, där Förenta Nationerna enligt Achesonplanen skall träda i funktion, kunna vara mycket olika. Det kan vara fall, där stormakter inte alls äro inblandade, även om det kommit ett veto i säkerhetsrådet. Det kan gälla fall, där stormakter äro indirekt berörda, därför att dem närstående stater äro inblandade. Det kan vara fall, där stormakter äro inblandade men där det gäller en mindre väsentlig fråga. Det kan också vara fråga om verkligt stora sammanstötningar, stormaktskrig. Jag uppberor vad jag tidigare sagt om att jag tror att det vore mycket oklokt att i förväg söka bygga upp någon sorts kasuistik och säga, att i det och det fallet skola vi säkert ställa oss vid sidan om en konflikt.

Utrikesministern förklarar nu att han inte har gjort ett så generellt uttalande

Meddelande av utrikesministern.

som att Sverige, därest en stormakt vore direkt eller indirekt inblandad, icke skulle kunna acceptera en kollektiv aktion. Men om jag inte misstar mig, har utrikesministern sagt just detta. Jag tror att detta är ett alltför svepande uttalande, och det vore nog mycket klokt att inte här försöka precisera i vilka situationer en stormakt verkligen kan sägas vara på något sätt indirekt inblandad och där man alltså menar att Förenta Nationerna skulle vara oförmöget att handla. Annars kommer man ju i det läget, att så snart det kunde konstateras t. ex. att Kommunistkina var intresserat av Koreafrågan och berett att i någon mån stödja Nordkorea, så borde man genast ha sagt att Förenta Nationerna inte kunde fungera. Men såvitt jag har mig bekant, har den svenska regeringen icke hävdat, att den svenska delegationen i Förenta Nationerna i höstas eller efter det Kina i hög grad ingripit i Koreakriget skulle taga ställning med utgångspunkt från principen, att när en stormakt är med i en konflikt, skola vi hålla oss utanför. Regeringen har i detta fall tagit ställning med utgångspunkt från de föreliggande förutsättningarna, låt vara att det är en ställning, som vi på vårt håll inte helt kunna gilla.

Jag anser att det är mycket betydelsefullt att man inte i onödan binder den svenska utrikespolitiken och vidare att man inte i onödan ger ett intryck av att Sverige såsom medlem av Förenta Nationerna är en negativ, i väsentliga avseenden mycket ovillig medlem. Jag tror att det vore klokare att man här i stället håller sig till de allmänna principerna för den svenska utrikespolitiken och alltså eftersträvar en alliansfrihet utan isolering men med ett intresserat medarbetarskap i Förenta Nationerna så långt detta är möjligt.

Vad det socialdemokratiska fredsmanifestet beträffar, vill jag understryka att det i hög grad gäller aktuella frågor sådana som Koreakonflikten och andra.

Utrikesministern ville emellertid här föra åt sidan uttalandena om Förenta Nationerna och sådant såsom varande framtidsmusik i så hög grad, att det ligger nära till hands att göra den frågan, om ett spørsmåls upptagande i ett socialdemokratiskt manifest betyder att det därmed avföres från den aktuella politiken. Bör det inte i stället vara så, att man även i den aktuella politiken håller långsiktsmålen rätt bestämt i sikte?

I det socialdemokratiska manifestet säges att Förenta Nationerna »bör utvecklas till ett verkligt fredsinstrument med möjlighet att avgöra alla mellanfolkliga tvister, som hotar freden» och att vid en krigisk konflikt endast Förenta Nationerna kan avgöra vem som är angripare. Det är med detta uttalande som bakgrund, som den svenska regeringen sedan intagit den ställningen, att en FN-resolution, där det konstateras vem som i ett visst fall är angripare, icke kan accepteras av Sverige.

Utrikesministern säger vidare att det inte är oppositionens uppgift att klargöra vad regeringen bör säga t. ex. om hur vi betrakta Förenta staternas modiga strid i Nordkorea. Jag vill svara utrikesministern, att det finns frågor, som äro av den art att det är oppositionens både rätt och plikt att ge till känna sin mening om hur den svenska regeringen bör uttala sig. Det är inte de enskilda regeringsmedlemmarnas privata åsikter det här gäller, utan det är fråga om officiella regeringsförklaringar, och jag tror knappast att excellensen Undén i längden kan vidhålla den ståndpunkten, att oppositionen överträder sina befogenheter om den uttrycker önskemål om att en sådan förklaring skall innehålla vissa synpunkter. Det är ju tvärtom mycket naturligt att oppositionen därvidlag uttrycker en mening.

När utrikesministern kallar framförandet av dylika önskemål för en kriorättning, visar det för det första att han som så många andra, som länge

Meddelande av utrikesministern.

varit med i politiken, har litet svårt att ta kritik med gott humör. Men för det andra vittnar det nog också om ett kanske inte tillräckligt utvecklade sinne för att vad den svenska utrikesministern säger och underlåter att säga kan ha en icke ringa betydelse för Sveriges ställning i utlandet och för den goodwill vi åtnjuta bland världens demokratier.

Herr HJALMARSON (kort genmäle): Herr talman! Det socialdemokratiska fredsmanifestet ställer den kommunistiska aggressionen i förgrunden, och det anvisar som den väg, på vilken vi skola kunna komma till rätta med aggressionen, att vi skola sluta upp omkring Förenta Nationerna. Manifestet ser i utvecklingen av Förenta Nationerna till ett effektivt fredsinstrument medlet att möta det aktuella angreppshotet. För min del hälsade jag denna deklaration med största glädje. Jag ansåg det även självklart, att den måste innebära, att man på socialdemokratiskt håll har en stark känsla av de förpliktelser, som solidariteten gentemot Förenta Nationerna kan komma att medföra i denna situation.

Om man nu ställer emot varandra å ena sidan det socialdemokratiska fredsmanifestet sådant det har uppfattats av opinionen i vårt land och å andra sidan utrikesminister Undéns uttalande nyss, måste det stå klart för var och en, att den väsentliga innebörden av herr Undéns anförande var, att han punkt för punkt har velat begränsa våra insatser för att möjliggöra ett förverkligande av fredsmanifestets intentioner. Jag kan inte förstå annat än att den tankegång, som utvecklas i manifestet — vars författare för övrigt enligt en upplysning i första kammaren till väsentlig del lär vara herr Undén själv — över huvud taget inte kan tänkas förverkligad inom överskådlig tid, om man godtar de förutsättningar för förverkligandet som herr Undén angav. Dessa måste ju be-

tecknas som närmast utopiska. Jag undrar, om utrikesminister Undéns uppfattning verkligen är densamma som den de danska och norska socialdemokraterna ha, när det gäller att hävda de internationella solidaritetsförpliktelserna?

Herr Undén underströk, att vi inte skola skapa oss några illusioner om Förenta Nationerna. Nej, vem gör det? På 1920- och 1930-talen var det inte vi, som hyste några illusioner; det var människor, som stodo herr Undén betydligt närmare än oss. Men hur är läget i dag? Dagens läge är, att vi för första gången på århundraden i mänsklighetens historia se en påtaglig chans att bygga upp en internationell rättsordning. Vi se en chans därtill genom den utveckling, som har skett, framför allt efter antagandet av Achesonplanen. Denna utveckling har utrikesminister Undén i Förenta Nationerna hälsat med den största tillfredsställelse. Vilket intryck tror herr utrikesministern det skulle ha gjort i politiska utskottet i Förenta Nationerna, om herr utrikesministern hade låtit sin deklaration där åtföljas av de utläggningar om hur vi uppfatta sanktionsförpliktelserna, som herr utrikesministern gör i det sista numret av tidskriften Tiden? Tror inte herr utrikesministern, att det skulle ha tagit bort den väsentliga effekten av vår anslutning till solidaritetstanken?

Så snart man diskuterar dessa ting, vill man gärna göra gällande, att vårt resonemang syftar till att föra in oss i ett stormaktsblock. Låt oss försöka analysera den tanken ett ögonblick.

Antag, herr talman, att det inträffar ett angrepp av en stormakt. En av de fredspatruller, där vi äro med, har konstaterat faktum. Det är inte någon tvekan om vem som är angripare. Om vi i den situationen solidarisera oss med Förenta Nationernas aktion för att hävda den internationella rättsordningen gentemot en fredsbrytare, betyder det då, att vi ha gått in i ett stormaktsblock? Äro vi med i ett stormakts-

Meddelande av utrikesministern.

block, därför att även t. ex. England och Amerika stå på samma linje som vi? Självfallet inte.

Man får inte se denna frågeställning ur så snäv synvinkel, som utrikesministern gör i sista numret av Tiden. Jag kan för min del mycket väl tänka mig ett läge, där en enhällig solidaritetsmanifestation av demokratierna i Förenta Nationerna helt enkelt kan hindra, att ett krig bryter ut. Skola vi då ställa oss utanför denna manifestation?

Vi vilja ha en chans att stå utanför ett stormaktskrig, det är sant. Om det brakar samman på en gång mellan öst och väst, vilja vi inte utan vidare vara med. Vi kunna visserligen säga, att utsikterna att stå utanför i längden äro ganska små — det tro vi kanske allesammans — men vi vilja inte automatiskt vara tvungna att gå med. Därom äro vi överens. Men skola vi driva vår politik så, att vi så att säga satsa allting på denna enda chans att stå utanför utan att tänka på riskerna av att vi ändå komma med?

Herr Undén menade att jag skulle velat antyda, att Jugoslavien och Indonesien äro länder av sämre klass än andra. Det är ingalunda min uppfattning. Jag har inte alls moraliskt klassificerat länderna. Men om vi taga det socialdemokratiska fredsmanifestet till utgångspunkt — enligt vilket det är den kommunistiska aggressionen som är det stora hotet mot den fria världen — och se våra problem ur den synvinkel, som den nordiska socialdemokratien angivit, är det då inte ganska naturligt att säga, att vår samhörighet med de västerländska demokratierna i det aktuella läget måste vara väsentligt större än med Jugoslavien och Indonesien?

Herr HEDLUND i Rådomb (kort genmäle): Herr talman! Det har påståtts, att vi ha behandlat frågan om det nordkoreanska angreppet på Sydkorea på ett annat sätt än vi ha behandlat det ki-

nesiska angreppet. När det gällde Nordkorea, som är en liten stat, vågade vi vara rätt så stora i mun, men när det gällde Kina ville vi inte vara med längre, har det hetat. Jag efterlyste i mitt tidigare anförande grundvalen för detta påstående. Det är nödvändigt att klargöra, vad som verkligen har hänt, och när nu inte de som göra påståendet äro villiga att närmare gå in på vad som förekommit så skall jag stå till tjänst.

Beträffande Nordkorea har den svenska regeringen i sitt svar den 3 juli sagt, att den anser, att Nordkorea genom sin aktion gjort sig skyldigt till ett brott mot freden, och den har förklarat sig anse det betydelsefullt, att angreppet ej kröntes med framgång. Beträffande Kina har den svenske delegaten haft order att säga, att han skulle rösta på sexmaktsförslaget, som bland annat innehåller, att det har visat sig »att folkrepubliken Kinas centrala folkregering utför militära operationer mot Förenta Nationernas styrkor i Korea» och att generalförsamlingen »uppmunar alla stater och myndigheter, särskilt dem som äro ansvariga för ovan omförd handning, att avstå ifrån att bistå eller att uppmuntra de nordkoreanska myndigheterna, att förhindra sina medborgare eller enskilda medlemmar av eller enheter av sina stridskrafter från att bistå de nordkoreanska styrkorna samt att föranstalta om omedelbart tillbakadragande av sådana medborgare, enskilda medlemmar eller enheter, som för närvarande må befinna sig i Korea». Dessutom hade delegaten order att i än tydligare ordalag fördöma Kinas handlingssätt. Jag kan inte förstå pratet om att vi ha fallit undan, när det gäller Kina, men varit morska, när det var fråga om Nordkorea.

Jag är fullt överens med dem som mena, att det inte tjänar någonting till att försöka formulera bort meningskiljaktigheterna. Det är bättre att vi tala ett öppet och rent språk, så att vi

Meddelande av utrikesministern.

veta var vi stå på olika håll. Det är obestridligt, att det inte föreligger något automatiskt samband mellan antagandet av resolutionen om sanktioner och skyldigheten att deltaga i dessa. Det är en sak. En annan sak är, att det väl inte är riktigt fair play av dem, som inte ämna vara med i sanktionerna, att skapa de nödiga förutsättningarna för dem, att så att säga träda fram till sanktionsdörren, öppna den och säga till andra: Var så goda och stig in, om ni äro lugade.

Vad vill högern egentligen? Jag måste be herr Hjalmarson närmare förtydliga, vad han menar med vårt samarbete i Förenta Nationerna. Om jag inte har missförstått honom, är han inne på den tankegången, att om det bara sker inom Förenta Nationernas ram skola vi kunna engagera oss i en blockbildning på ena sidan. Men om jag nu har fattat detta rätt, måste jag ställa den frågan till herr Hjalmarson: Är det då inte bra mycket klokare av oss att gå med i Atlantpakten i det ögonblicket och taga de fördelar, som den gemensamma planeringen av krigsoperationerna innebär? Det är en fråga som man ovillkorligen måste ställa.

Vidare sägs det, att vår deklaration i Förenta Nationerna inte spelar så stor roll, utan det är röstningen, som folk fäster sig vid. Jag tror nog, att detta är riktigt, men naturligtvis då den röstning, som gällde förslaget i dess helhet. Emellertid var man vid de utrikesnämndssammanträden, som ha hållits i detta ärende, ense inom alla partier om att vi när det gällde förslaget i dess helhet skulle lägga ned vår röst.

Vad som än säges, står det klart, att alla har varit med om att Kina skall fördömas. Det är bara i fråga om formen för hur det skulle ske som åsikterna gå i sär. Om oppositionen uppträder ansvarskännande bör den därför med tanke på opinionen utomlands hjälpa till att förklara, var vi stå — att vi alla velat fördöma Kina — i stället för att

försöka blåsa upp en skillnad, som skulle innebära, att regeringen och bondeförbundet — tvärtemot vad som är sant — inte ha velat vara med om något fördömande.

Herr WEDÉN (kort genmäle): Herr talman! Hans excellens utrikesministern sade i sitt anförande nyss, att det varit en ren förvrängning av tidigare uttalanden från hans sida, när det i en radiodebatt hade sagts, att utrikesministern givit uttryck för den meningen, att om en stormakt direkt eller indirekt var engagerad i en konflikt skulle Sverige automatiskt inte kunna förorda en tillämpning av Achesonplanen. Det är emellertid just något sådant, som utrikesministern har sagt i höstriksdagens remissdebatt den 25 oktober. Han sade då nämligen: »I en sådan konflikt upphör alltså organisationen att fungera. Såsom det sades i propositionen, har man skapat en ordning, som sätter säkerhetssystemet ur funktion för det fall att en stormakt direkt eller indirekt skulle stå såsom angripare. Och vi ha tillagt att i en sådan situation ämnar Sverige försöka föra en neutral politik. I en konflikt där stormakterna äro engagerade har Sverige för avsikt att föra denna politik.» Nu finner jag i dag, att utrikesministern har modifierat detta uttalande till en form, som från mina utgångspunkter är mera acceptabel. Detta betraktar jag som ett litet framsteg från utrikesministerns sida, men jag tycker, att han inte minst i sin egen skap av gammal jurist skulle försöka få till stånd större överensstämmelse mellan sina ställningstaganden vid olika tidpunkter.

Jag begärde närmast ordet, herr talman, på grund av det mycket vittsyftande uttalande, som hans excellens utrikesministern gjorde med anledning av en tänkbar framtida utveckling inom Förenta Nationerna. Utrikesministern drog en parallell från 1930-talet och sade, att en röst då i en viss situation

Meddelande av utrikesministern.

hade gjort sig hörd, som gått ut på att det enda riktiga skulle varit, att Sverige lämnade Nationernas förbund, som det hette på den tiden, för att därmed klargöra att Sverige inte ville vara på något sätt engagerat i en stormaktskonflikt. Utrikesministern tillade, att detta skulle ha varit sakligt berättigat. Men, sade utrikesministern, vi utträdde inte, därför att det kunde ha uppfattats som om vi skulle ställa oss i skuggan av det nationalsocialistiska Tyskland. Sedan utrikesministern sagt detta, nämnde han möjligheten av en utveckling, där Förenta Nationerna skulle kunna förvandlas till ett effektivt organ för fredens försvar såtillvida, att det skulle visa sig handlingsdugligt även mot en stormakt eller mot en stormakt plus en grupp med denna förbundna andra stater, t. ex. östblocket. Utrikesministern sade, att i en sådan situation förändrar FN-organisationen karaktär, och den förlorar sin universella utformning. Utrikesministern uttryckte sig på ett sådant sätt, att man otvivelaktigt fick det intrycket, att han menade, att Sverige i ett sådant läge med logisk konsekvens måste taga sin ställning till Förenta Nationerna och sitt medlemskap däri under allvarlig omprövning. Med andra ord: om vi få en utveckling, som medför, att Sovjet och östblocksstaterna lämna Förenta Nationerna, skulle utrikesministern — utan att jag på något sätt hårdrager hans ord men i logisk konsekvens med hans premisser — vilja säga, att vi måste upptaga frågan om vårt utträde ur Förenta Nationerna till allvarlig omprövning. Vi skulle alltså i det fallet inte hesitera att ställa oss i skuggan av Sovjet. Jag tror, att den tankegång, som här kommer till synes från utrikesministerns sida, på ett deprimerande sätt belyser bakgrunden till regeringens ställningstagande även i den aktuella Kinafrågan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman!

Jag måste bestrida herr Ohlins påstående, att jag skulle ha någon benägenhet för att lämna någon kasuistik av vår hållning i olika fall. Jag har inte alls någon önskan att lämna någon kasuistik. Jag brukar då och då ha tillfälle att värja mig mot herr Ohlin, som vill tvinga fram en precisering på olika fall, olika krigsfall o. s. v., och jag har fått det intrycket, att det är herr Ohlin, som är en sådan vän av kasuistiska avgöranden i fråga om tänkta fall. Jag kan försäkra herr Ohlin, att jag inte alls har något sinne för sådant. Däremot finns det ju vissa allmänna grunddrag i den politik vi föra, som jag anser, att man är skyldig att redovisa för riksdagen. När vi hade haft den s. k. Achesonplanen uppe till avgörande i Förenta Nationerna var det väl ändå på sin plats att tala om för riksdagen, att antagandet av denna plan inte skulle medföra, att vår tidigare politik kastats om, till på köpet utan riksdagens medverkan. Jag fick nämligen förklara för riksdagen, att även efter Achesonplanens antagande och även i de fall där den skulle kunna fungera hade vi alltså kvar den handlingsfrihet, som vi många gånger ha framhållit inför riksdagen, bestående i att vi förbehålla oss att i händelse av stormaktskonflikt ställa oss utanför. Det var därför jag inför riksdagen talade om stormaktskonflikter såsom en grupp av fall, där vi ha handlingsfrihet, eftersom det som skett annars skulle ha kunnat missförstås av riksdagen.

Vad beträffar herr Ohlins försvar för sin kriorättning, försummade herr Ohlin i sin replik att tala om vad det gällde. Det gällde ju, att jag skulle ha vävt in en tacksamhetsbetygelse till Förenta staterna i mitt anförande, och det var den sortens krumelurer på ett riksdagsinlägg, som jag ansåg att regeringen bör få bedöma själv. Det är väl inte precis ett område för oppositionens verksamhet att säga när man bör framföra ett tack eller inte till främmande regeringar.

Meddelande av utrikesministern.

Vad förhållandet till fredsmanifestet beträffar så ha både herrar Ohlin och Hjalmarson uppehållit sig vid regeringens inställning till de frågor, som där behandlas. Jag vill då först beträffande satsen att FN skall bestämma vem som är angripare säga, att det är just detta som vi ha följt. I Korea har ett angrepp skett, och detta har konstaterats. Vi ha också varit villiga att jämlikt sexmaktförslaget konstatera att Kina angripit, om nu denna resolution hade förelegat till avgörande. Men här är det fråga om ett senare stadium, ett stadium, då man avkunnar en dom och ställer i utsikt sanktioner.

I den andra punkten i fredsmanifestet — en punkt som särskilt herr Hjalmarson uppehöll sig vid — görs följande uttalande: »FN bör utvecklas till ett verkligt fredsinstrument med möjlighet att avgöra alla mellanfolkliga tvister, som hota freden. Alla regeringar måste respektera FN:s beslut.»

Ja, hur skall man nu kunna åstadkomma ett sådant förhållande, där alla mellanfolkliga tvister överlämnas till FN för avgörande? Kan man göra detta genom våld, genom sanktioner, eller vad har herr Hjalmarson för recept? Mitt recept är, att man så småningom får övertyga regeringarna om att de böra acceptera FN:s skiljedom i sina tvister. Jag vet för min del ingen annan utväg.

Jag skulle vara mycket intresserad att få veta vad det egentligen är som herr Hjalmarson reagerar mot i detta mitt ståndpunktstagande. Herr Hjalmarson sade ju, att det inte gällde bara framtidsmusik utan någonting som kan ske strax. Har herr Hjalmarson någon metod nu för stunden att få de olika staterna att acceptera FN:s skiljedomsbeslut som bindande i staternas inbördes tvister? Jag vet för min del inte hur man omedelbart skall kunna uppnå detta mål. Om man ger FN en sådan befogenhet, är det för mig emellertid självklart, att däri bör ligga, att staterna också acceptera FN:s avgöranden. Jag

tror dock, att det tyvärr är en ganska lång väg dit. Men detta kan naturligtvis inte hindra, att man tar upp den frågan i ett manifest som ett önskemål för de socialdemokratiska partierna. Detta var vad jag nu ville bemöta i fråga om fredsmanifestet.

Herr Hjalmarson berörde vidare en del hypotetiska fall och ville veta huruvida vårt land kunde vara med om att konstatera angriparen, om det gällde en stormakt i ett tänkt framtida fall. Jag skall be att få avböja att gå in på dylika kasuistiska fall. Jag är absolut villig att följa herr Ohlins råd att inte diskutera hur man skall göra i det eller det konkreta fallet i en framtida situation. Detta får bero på förhållandena. Jag vidhåller emellertid den allmänna linjen att vi kunna ställa oss utanför ett framtida stormaktskrig.

Sedan citerade herr Wedén ett tidigare uttalande av mig. Om emellertid herr Wedén hade läst upp detta uttalande i sitt sammanhang, så skulle det ha ställts i sin rätta belysning. I det av mig anförda citat, som herr Wedén återgav, hade berörts frågan om en stormakt direkt eller indirekt skulle stå som angripare. Men både före och efter det citatet hade jag talat om en stormaktskonflikt; alltså ha stormakterna antagits redan vara engagerade.

Slutligen gick herr Wedén något in på frågan hur vi skulle ställa oss, om östblocket lämnade FN. Herr Wedén ansåg först och främst, att man av mina tidigare uttalanden, då vi hade att överväga vår ställning till NF på 1930-talet, kunde draga den slutsatsen, att även vi, sedan östblocket lämnat FN, borde lämna FN. Därjämte ansåg tydligen herr Wedén, att själva tanken var oerhörd, att vi under sådana förhållanden skulle överväga vår ställning till FN och eventuellt komma till det resultatet, att vi i så fall måste gå ur organisationen och ställa oss i östblockets skugga, som han sade.

Jag har inte alls tänkt uttala mig om

Meddelande av utrikesministern.

hur vi skulle ställa oss i en sådan framtida situation. Herr Wedén försökte att ur mitt anförande pressa fram några uttalanden eller påståenden, som jag inte alls fällt. Men nog tror jag man kan säga, att vi under sådana förhållanden få överväga vår ställning till FN, ty, herr Wedén, vad skulle det innebära att östblocket försvann ur FN? Antag, att rådet i så fall skulle bli sammansatt av endast västmakterna, som således skulle fatta beslut om bindande sanktioner i rådet. Vad skulle då detta innebära? Jo, att vi hux flux hade hamnat i en militärallians, medan halva världen stod utanför. De i FN kvarvarande staterna skulle genom sina delegater kunna ge oss order att ingripa i ett krig. Kanske jag skulle kunna ställa den motfrågan till herr Wedén om hans inställning i en sådan situation.

Herr OHLIN (kort genmäle): Herr talman! Utrikesministern förklarade, att han inte var någon vän av att i förväg deklarerar sin ståndpunkt i olika fall.

Jag hinner inte i denna replik gå in på ett närmare bemötande av detta hans påstående. Jag vill emellertid erinra om att utrikesministern i olika sammanhang talat om hur vi skulle förfara vid stormaktskrig och stormaktskonflikter och hur vi skulle förfara, när stormakter direkt och indirekt voro inblandade i en konflikt. Jag tror att utrikesministern vid något tillfälle även talat om hur vi skulle handla, om det hela befarades utveckla sig till en stormaktskonflikt. Detta är fyra olika uttryck, vilkas fulla innebörd det är svårt att fatta. Man måste säga, att det är svårt att precisera ett handlingssätt i så föga preciserade fall. Jag skall emellertid be att få återkomma till den frågan senare här i dag.

Jag betraktar det emellertid som ett framsteg, när utrikesministern här tagit avstånd från kasuistiken. Jag skulle

emellertid önska, att vi kunde få hans tidigare försök på den vägen utslätade. Då skulle man ha nått ett verkligt stort framsteg. Konsekvensen skulle i så fall bli att även herr Undén skulle medge, att man inte borde fästa sig så mycket vid dessa olika uttryck och tidigare uttalanden, utan att vi i stället skulle hålla oss endast till de allmänna principerna för den svenska utrikespolitiken.

Utrikesministern sade, att regeringen själv vill bestämma hur man skall bedöma dessa olika förhållanden. Ja, det är självklart, att jag inser, att det är regeringen själv som i sista hand bestämmer, men oppositionen har väl rätt att åtminstone kommentera resultaten och betydelsen av dessa bedömanden från regeringens sida. Utrikesministern har verkligen inte visat någon speciell talang att välja de uttryckssätt, som äro ägnade att allra bäst skapa goodwill för vårt land i utlandet. Han bör därför inte på denna punkt beteckna det som överflödigt att oppositionen över huvud taget uttalar sig. Ett färskt exempel — obetydligt i och för sig — på detta är då utrikesministern för en stund sedan förklarade att ett erkännande åt USA skulle vara en sådan där »liten krumelur».

Beträffande ståndpunkten i övrigt är det klart, att om alla de nationer, som varit med om resolutionen i dess helhet, ha kvar sin handlingsfrihet, då måste än mer en stat som Sverige, om den först och främst lägger ned sin röst på sagda punkt och därjämte deklarerar att vi inte ställa i utsikt några sanktioner, ha sin fulla handlingsfrihet.

Nu sade herr Hedlund i Rådombeslutet i dagens mest överraskande uttalande, att det är inte lämpligt för Sverige att rekommendera att dörren öppnas för sanktioner samtidigt som vi säga, att vi inte vilja vara med. Om Sverige skulle ha gjort som vi föreslagit, hur kan då detta innebära att vi öppnat dörren till sanktioner, som herr Hedlund säger?

Meddelande av utrikesministern.

Nej, vi ha därigenom velat markera vår ställning på ett så klart sätt som möjligt, så att inte något missförstånd skall behöva uppstå. Vi ha emellertid samtidigt gjort det på ett sätt som betyder närmare anslutning till solidaritetens linje inom Förenta Nationerna än den linje regeringen valt.

Herr HJALMARSON (kort genmäle): Herr talman! Herr Hedlund i Rådom efterlyste högerns inställning till Atlantpakten. Jag vill då helt kort svara, att högerns linje är den att vi i nuvarande läge icke velat vara med om att vårt land skulle åtaga sig några juridiska förpliktelser, varigenom vi i förväg skulle bli bundna av vissa bestämda militära åtaganden i förhållande till stormakterna. Denna inställning har dikterats bl. a. av hänsyn till Finland, och vi har alltså i denna fråga samma uppfattning som herr Hedlund i Rådom.

Jag begärde ordet för replik framför allt för att svara på herr Undéns fråga till mig. Låt mig då först läsa upp ingressen till det socialdemokratiska fredsmanifestet. Det står där bl. a., att den koreanska utvecklingen visar, »att kommunisterna icke tveka att med militära medel befästa och utvidga sina positioner». Det framhålles i ingressen vidare, att det är »ett livsvillkor för mänskligheten att denna utveckling brytes».

Utrikesministern frågade mig hur man skulle förverkliga detta mål. Utrikesministern förklarade för egen del, att han inte kunde se något annat medel än att på övertygelsens väg söka få FN-organisationen respekterad av de olika regeringarna. Lösningen av det i fredsmanifestet angivna problemet skulle alltså vara att försöka tala förstånd med Stalin. Detta är i varje fall den praktiska innebörden av utrikesministerns uttalande. Jag har för egen del redan deklarerat, att FN icke kan avstå från möjligheten att begagna tvångs-

åtgärder. Det är nödvändigt att i vissa lägen tänka sig sådana. Jag har vänt mig mot utrikesministerns uttalande i tidskriften Tiden, varav synes framgå, att vi inte under några förhållanden skulle kunna tänka oss att vara med om sanktioner gentemot en stormakt.

Herr talman! När man här i riksdagen för några decennier sedan diskuterade frågan om vår anslutning till Nationernas förbund, då fälldes i debatten ett yttrande, som jag ber att till sist få citera. En talare uttalade önskemålet att kammaren skulle visa, »att det svenska folkets djupa leder icke se med misstrons och grinighetens blick på det verk, som under tusen svårigheter byggts upp av män, vilka önskat åstadkomma ett tryggt fredstillstånd i världen.» Talaren fortsatte: »Vi vilja vara med, när det arbetet utföres. Vi vilja försöka hävda vår plats, därför att vår nations ställning också blir mest hedrad genom ett sådant beslut. Vår rätta plats är sannerligen icke bland dem, som tvehågsna draga sig tillbaka. Vår plats är bland dem, som gå med i förtröstan på att mänskligheten hyser krafter som skola komma alla dessa belackare på skam. Vi vilja gå tillsammans med dessa och göra det genom att ge vår anslutning till det föreliggande förslaget, i stället för att följa de avvisande stämmor, som peka antingen åt det förgångna eller någon gång så långt fram, att det hindrar oss att se det steg, som nu måste tagas.»

Utrikesminister Undén och jag äro nog överens om att dessa ord den gången voro något förhastade. Jag tror emellertid, att de orden äro tillämpliga just nu, när det gäller att diskutera vår inställning till den av FN antagna fredsplanen. Den talare jag citerade var Hjalmar Branting.

Herr WEDÉN (kort genmäle): Herr talman! Utrikesministern ställde en fråga till mig om min åsikt om vad

Meddelande av utrikesministern.

som borde göras, för den händelse att den framtida utvecklingen inom FN skulle leda till att östblocket lämnade organisationen. Jag vill då först och främst påpeka, att vad som i ett sådant läge skulle bli kvar av FN ingalunda vore, vilket utrikesministern tycktes vilja göra gällande, någonting som a priori skulle kunna likställas med Atlantpakten. Jag menar inte alls, att man till varje pris skall ansluta sig till Atlantpakten. Men vad som blir kvar av FN i ett dylikt tänkt läge vore väl ändå någonting mer än de stater, som tillhöra Atlantpakten.

Vad frågan här gäller är inte endast att vi med vår solidaritet skola stödja FN-organisationen. Frågan gäller även de aggressiva tendenser, som finnas hos östblocket och som på ett synnerligen utpräglat sätt kommit till uttryck i Korea, Indo-Kina samt i viss utsträckning även beträffande Iran och Jugoslavien. Dessa aggressiva tendenser kunna naturligtvis även taga sig andra uttryck. Detta gör det nödvändigt att även vi till vårt förfogande få det stöd, som FN kan lämna. Detta resonemang gäller även i den situation, som vår debatt här förut avsett.

Herr HEDLUND i Rådombeslut (kort genmäle): Herr talman! Herr Ohlin hade vissa invändningar att göra mot mitt uttalande om att det inte kunde vara så särskilt lämpligt att så att säga öppna sanktionsdörren och sedan själv stanna utanför, samtidigt som man bjöd »Var så god» till de andra att träda in. Jag avsåg med andra ord, att man i princip inte skall rekommendera sanktioner som man inte själv vill vara med om. Jag fällde det uttalandet närmast på basis av den ståndpunkt i denna fråga, som herr Ohlin delgivit allmänheten *efter* omröstningen i FN. Herr Ohlin påstår ju att han efteråt velat rösta ja på resolutionsförslaget i dess helhet. Detta ståndpunktstagande ger enligt

min mening närmast anledning till den karakteristiken, att man då är med om en principdeklaration om blivande sanktioner, låt vara att var och en känner sig fri och gör som han vill. Men man förutsätter att andra skola tillgripa dessa sanktioner samtidigt som man själv inte alls kommer att vara med härom.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDÉN: Herr talman! Herr Hjalmarson suddade ut sitt tidigare inlägg en smula, varför kammarens ledamöter säkerligen inte fingo någon riktig uppfattning om vad saken gällde i den punkt i manifestet, som han tidigare berörde och som jag tog upp. I ifrågavarande punkt heter det: »FN bör utvecklas till ett verkligt fredsinstrument med möjlighet att avgöra alla mellanfolkliga tvister, som hota freden.»

Jag sade till herr Hjalmarson att jag inte kan se någon genväg att komma fram till att alla stater åtaga sig obligatorisk skiljedom genom FN för alla de tvister som hota freden. Man får i stället gå den långsamma vägen, att staterna så småningom i allt större utsträckning acceptera detta. Herr Hjalmarson gick nu förbi detta och talade om, att man inte kan undvara tvångsmedel. Ja, men man kan inte använda tvångsmedel för att tvinga till ett skiljedomsåtagande. Det är mycket naturligt med en sats som den här nämnda, ty det är en gammal programpunkt om just stärkandet av det internationella förliknings- och skiljedomssystemet.

Herr Hjalmarson läste sedan upp ett uttalande av Hjalmar Branting från 1920. Jag var själv med 1920 och var besjälad av samma förhoppningar som Branting. Det parti, som herr Hjalmarson nu är ordförande för, ställde sig däremot som bekant utanför den gången och röstade emot Sveriges anslutning till Nationernas förbund. Vi skola

Meddelande av utrikesministern.

emellertid inte tala om den snö, som föll i fjol. Vi ha väl ändå fått litet erfarenheter under den gångna tiden. Vad jag har sagt — något som chockerade herr Hjalmarson i så hög grad — var, att vi inte få blanda ihop sken och verklighet. Vi få inte utgå ifrån att vi, endast därför att det står så i paragraferna, skapat en universell organisation med solidaritetsplikt, en organisation som perfekt kan lösa alla mellanfolkliga tvister. När vi läsa stadgan måste vi komma ihåg, att det inte bara är dess principer man har att taga hänsyn till, utan också regeln om stormakternas vetorätt. Den säger mer än någonting annat, att man tills vidare tänkt sig organisationen som en förhandlingsorganisation, som i första rummet verkar genom sina möjligheter att komma fram på förhandlingsvägen.

Vad herr Wedéns yttrande beträffar så kan jag inte riktigt finna, vilket svar han till slut kom fram till på frågan om vår inställning till framtiden, som han själv tog upp. Han framkastade frågan litet vårdslöst i sitt första inlägg. Jag ställde då den frågan till honom om han tyckte att det var så enkelt, att han utan vidare var beredd att svara på om vi skulle acceptera en order från en majoritet i ett råd, där alla stater mer eller mindre hade en inbördes militärallians med varandra och där vi inte tillhörde alliansen. Jag förklarade för honom, att vi i så fall hamnade i alliansen, vare sig vi ville det eller inte. Jag förstår att herr Wedén undvek att svara på frågan. Han gjorde några allmänna uttalanden om värdet av solidaritet. Sådana kan man ju alltid komma med tills vidare.

Herr SVENSSON i Ljungskile (kort genmäle): Herr talman! På vilken punkt vi skilja oss åt i den aktuella frågeställningen torde vid detta lag vara fullt klart för alla, ty det har ju

här ingående diskuterats och precisrats. Jag skulle i anslutning till detta vilja ställa en fråga till hans excellens utrikesministern. Anser utrikesministern att den ståndpunkt folkpartiet här förordat, vad gäller Sveriges uppträdande i Förenta Nationerna i denna fråga, är oförenlig med den alliansfria och allmänna huvudlinjen i svensk utrikespolitik, som vi här anslutit oss till?

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDEÉN: Herr talman! Vi ha visst kommit till det stadium av husförhör, som herr Hjalmarson tidigare talade om. Nu gjorde herr Walde-
mar Svensson den frågan, om det vore oförenligt med vår alliansfrihet att följa folkpartiets linje. Nej, det anser jag inte. Med hänsyn till den allmänna politiska linje vi följa anser jag dock, att det inte vore en riktigt försiktig politik. Jag anser naturligtvis inte att den föreslagna linjen är oförenlig med alliansfriheten. Folkpartiet kan mycket väl tillråda en linje, vilken vi sedan finge backa ifrån — enligt min mening med en viss svårighet — men naturligtvis kunna vi gå den linjen, det vill jag inte bestrida.

Herr SVENSSON i Ljungskile (kort genmäle): Herr talman! På grund av en enligt min mening tämligen subjektiv uppfattning om en nyansskillnad i olika sätt att föra en försiktig politik har regeringen alltså offrat våra möjligheter att på väsentliga punkter stå solidariska med de andra fria nationerna.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDEÉN: Herr talman! Vi ha vunnit att vi på detta sätt ha markerat vår politik mycket bättre än om vi följt folkpartiets råd.

Herr LAGER: Herr talman! I sitt första anförande i dagens debatt uttalade herr Ohlin den förmodan, att

Meddelande av utrikesministern.

jag, när jag omsider fick ordet, skulle överrätta en blomma till regeringen för dess ståndpunktstagande i den aktuella och här diskuterade frågan om att stämpla Kina såsom angripare. Jag beklagar mycket livligt, att jag inte kan överrätta en blomma till regeringen. Därtill har nämligen enligt min mening regeringens politik i det föregående varit alltför vacklande.

Det är endast något mer än en vecka sedan som ledaren för det socialdemokratiska partiet i ett tal i Stockholms konserthus motiverade det manifest, som nu tycks ha blivit herrar Hjalmarsons och Ohlins hustavla. Han förklarade, att han betraktade Kina såsom angripare i Koreakonflikten. Jag anser, att detta är en allt igenom oriktig karaktäristik, och den kan lätt uppfattas som ett slags ursäkt för att den svenska delegationen i Förenta Nationerna nedlade sin röst vid omröstningen om det amerikanska förslaget att stämpla Kina som angripare. Att sådana uppfattningar kunna uppstå beror just på den vacklan, som regeringen visat i sina utrikespolitiska ståndpunktstaganden under senare tid, speciellt efter Koreakonfliktens utbrott.

Tillåt mig erinra om regeringens första reaktion på brevet från FN:s generalsekreterare med anmodan om att delta i interventionen i Korea. Den första kommentaren som lämnades var, att Sverige inte behövde svara på denna framställning. Efter några dagars trumeld i den aktivistiska och amerikavänliga pressen här i landet och i utlandet ändrades ståndpunkten dithän, att Sverige godkände interventionen i Korea och även beslutade delta i densamma. Som ett synligt uttryck för detta skulle man sända dit en ambulans. Medan den första ståndpunkten motsvarade deklarationen om en alliansfri utrikespolitik, stred den senare ståndpunkten mot denna deklaration. När Sveriges delegation senare i Förenta Nationerna stödde revideringen av

stadgan genom anslutning till Achesonplanen, var detta, såvitt jag förstår, ett klart avsteg från den deklarerade linjen om alliansfrihet. Genom det amerikanska förslag, som nu godkänts, sättes faktiskt säkerhetsrådet ur spel och därmed också reglerna om enhällighet mellan de permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet. Utrikesministern underströk också alldeles nyss i en av sina senaste repliker, vilken väldig betydelse just denna punkt i stadgan har. Förenta Nationerna förvandlas därmed från ett universellt organ i fredens tjänst till ett instrument åt den stormakt eller den stormaktsgrupp, som behärskar majoriteten av rösterna i generalförsamlingen.

Just detta har varit ett huvudtema i dagens debatt, och man försöker lugna sig med att församlingen endast kan ge rekommendationer och icke ålägga medlemsstaterna någonting. Ja, det är nog riktigt, men dessa rekommendationer understrykas ju ibland av högst reella faktorer. Det har under den senaste veckan gått rätt uppseendeväckande meddelanden i pressen — även den amerikanska — att Amerikas parlament fördröjer behandlingen av en framställning från Indiens regering om att få köpa några miljoner ton vete för att avhjälpa hungersnöden i Indien. De amerikanska statsmännen synas således inte vara främmande för den tanken att låta några hundra tusen eller kanske miljoner indier svälta ihjäl som straff för att den indiska regeringen icke fogat sig efter FN:s »rekommendationer». Herr Ohlin uttalade också tidigare i dagens debatt sina farhågor för att den nu mera obstinata svenska hållningen gentemot Amerika kan komma att få ogynnsamma verkningar på vår handel med detta land. Jag anser alltså, att stödet åt Achesonplanen var ett avsteg från den deklarerade alliansfriheten.

Vid den senaste omröstningen om att stämpla Kina som angripare har den

Meddelande av utrikesministern.

svenska delegationen klokt nog lagt ned sin röst. Oppositionen mot detta handlingssätt från de aktivistiska elementen här i landet har varit mycket stark och även kommit till uttryck i dagens debatt. Orsaken till denna häftiga opposition är väl närmast att söka i en besvikelse över att regeringen gjort halt på vägen bort från alliansfriheten. Försöken från det socialdemokratiska partiets ordförande att i egenskap av partiledare framträda och i hårda ord fördöma Kina som angripare tillfredsställer synbarligen inte dem som önska, att Sverige direkt skall engagera sig som drabant åt Amerikas förenta stater. Å andra sidan kunna ju dessa uttalanden inte gärna framkalla annat än tvivel på uppriktigheten och ärligheten i ståndpunktstagandet vid omröstningen i angriparfrågan. Bristen på konsekvens i fullföljandet av den deklarerade alliansfria linjen i utrikespolitiken har gjort, att regeringens goda uppsåt starkt kan ifrågasättas. Enbart den lovvärda uppstramningen att våga säga nej beträffande det amerikanska kravet är inte till fyllest när det gäller att återställa förtroendet till deklARATIONERNA om alliansfrihet.

Tillåt mig med några ord beröra påståendena om att den kinesiska folkrepubliken är angripare i Korea. I debatterna i den svenska borgerliga och socialdemokratiska pressen understryker man hela tiden, att den kinesiska folkrepubliken är att betrakta som angripare, och debatten mellan den borgerliga oppositionen och regeringen här i dag har huvudsakligen rört sig om huruvida man i Förenta Nationerna skulle ha röstat för det amerikanska förslaget eller inte.

Jag skall inte taga upp hela Koreafrågan till behandling. Jag vill endast understryka det som härvidlag tidigare framförts från vårt partis sida — senast vid remissdebatten — nämligen att aggressorn i Korea inte är koreaner utan amerikaner. Regeringens tidigare stånd-

punktstagande, där man förklarade att det var koreaner som var aggressorn, är ju den yttersta orsaken till de svårigheter, som den för närvarande har. Det nya som tillkommit är, att angriparstämpeln skall utvidgas till att också gälla den kinesiska folkrepubliken. En sådan stämpling är naturligtvis avsedd att vara inkörsporren till andra åtgärder, nämligen sanktioner. När de borgerliga oppositionsledarna herrar Hjalmarson och Ohlin försökt att argumentera för att man mycket väl kan rösta för att stämpla Kina som angripare och sedan underlåta att delta i sanktioner, så har jag en känsla av att herrarna själva icke äro övertygade om hållbarheten i det resonemanget. Man kan väl nämligen inte med en sådan energi kämpa för att Sverige skall intaga denna ståndpunkt i denna första fråga i Förenta Nationerna och sedan anse, att den inte skall följas av ytterligare framstötter för att Sverige också skall delta i sanktioner. I likhet med vad som framhållits på regeringshåll tror jag att det är omöjligt att här draga en gräns mellan stämplantet av Kina som angripare och beslut om sanktioner. Dessa båda saker höra ihop.

Vad har man nu som underlag för påståendet, att Kina är angripare i Korea? Jo, det är det faktum, att kinesiska frivilliga uppträtt på den koreanska krigsskådeplatsen. Men det har även tidigare i historien inträffat, att frivilliga uppträtt på främmande mark, utan att man för den skull stämplat dessa frivilligas hemland såsom angripare. På 1930-talet deltog cirka 500 svenskar på den republikanska sidan i inbördeskriget i Spanien, men inte ens Nazityskland eller det fascistiska Italien kom på den tanken, att man för den saken skull skulle stämpla Sverige som angripare. Man kan invända, att det här gäller frivilliga i betydligt större omfattning än som var fallet i det spanska inbördeskriget. Invändningen är måhända riktig, men vi

Meddelande av utrikesministern.

kunna taga en annan jämförelse. Hur förhöll det sig under det rysk-finska vinterkriget 1939—1940? Uppträdde inte svenskar i detta krig i proportionellt sett större antal än det, vari kineserna nu uppträda i Korea, om man mäter antalet frivilliga i förhållande till nationernas folkmängd? Sverige sände — om jag inte minns alldeles fel — en redovisad militär styrka på 10 000 man till Finland, vilket utgör 0,14 procent av den svenska befolkningen.

Enligt amerikanska uppgifter — sanninghalten på den punkten kan mycket starkt ifrågasättas, och i varje fall är inte siffran tilltagen i underkant — skulle det finnas cirka 300 000 kinesiska frivilliga i Korea. Herr Hallén hade i dag på förmiddagen smugglat dit ytterligare 300 000 frivilliga. Jag har emellertid inte sett någon uppgift på detta. 300 000 frivilliga i Korea, det utgör 0,06 procent av den kinesiska befolkningen, eller inte ens hälften, proportionellt sett, i jämförelse med det antal soldater Sverige levererade till Finland 1939—40. För att komma upp till samma proportion skulle Kina kunna tillåta 700 000 kineser att gå till Korea.

Det har talats mycket fördömande om Kina, och man har förklarat, att Kina uppenbarligen av ond vilja eller maktlystnad låtit frivilliga gå till Korea. Jag anser emellertid att det vore fördelaktigt, att man även försökte sätta sig in i den kinesiska synen på de politiska sammanhangen i Fjärran östern. Jag tror att man då måste inse, att det kinesiska folket hade mycket starka skäl för att med oro se på den amerikanska uppmarschen i norra Korea i närheten av Kinas gräns i slutet av år 1950. Förenta Nationerna hade efter sitt beslut att intervensera i Korea inte uppställt några bestämda mål för den amerikanske general, till vilken man överlämnade befälet. Förenta Nationerna godkände hans krav att få marschera över 38:e breddgraden, men angav inte någon punkt, där han skulle göra halt.

Det är klart dokumenterat att amerikanska flygare under lång tid mycket ofta gjort inflygningar över kinesiskt territorium, beskjutit kinesiska byar och dödat fredlig befolkning. Kinas folk har all anledning att känna sig oroat av den amerikanska uppmarschens slutliga syfte, ty Förenta staterna har enständigt vägrat att erkänna den kinesiska folkrepubliken och lika enständigt vägrat att låta den folkdemokratiska regeringen där intaga sin plats i Förenta Nationerna. Amerika har i stället slagit vakt om representanten för den havererade Chiang Kai-shek-regimen, en representant, vars kinesiska nationalitet starkt ifrågasatts.

Den kinesiska folkrepublikens regering har vidare mycket välgrundad anledning att känna oro inför den amerikanska avsikten, då den amerikanska presidenten redan i slutet av juni förra året de facto låtit ockupera den kinesiska ön Formosa och sänt dit en flotta för att bryta förbindelserna mellan ön och fastlandet. Det sista var en klar aggression från Förenta staternas sida. Kravet på att nu stämpla den kinesiska folkrepubliken som angripare är i realiteten ett krav att som brottslig stämpla en regering, som kämpar för sitt eget territorium och skyddar sina invånares liv och välfärd.

Bakom uppfattningen att den kinesiska folkrepubliken skall stämplas som angripare, medan den amerikanska aggressorn skall prisas som fredsängeln, döljer sig den uppfattningen, att de asiatiska folken av naturen äro utsedda att plundras och regeras av Förenta staterna och europeiska imperialistiska makter. Den tid är emellertid förbi, när de asiatiska folken voro tvingade att vanmäktigt låta sig plundras av vita erövrare. Asiens folk ha vaknat till nationellt medvetande och vad Kina beträffar skapat en mycket avancerad samhällsordning.

I sitt tal i remissdebatten för ett par veckor sedan uttalade herr Hjalmarson

Meddelande av utrikesministern.

med en underton av skräck, att den bild vi nu se av Kina är helt ny och alldeles olik den vi föreställt oss. Herr Hjalmarsons förskräckelse är förståelig, men jag måste säga att hans överraskning är en smula — överraskande. Man måste vara mycket starkt fången i en bornerad västerländsk imperialistisk syn på tingen för att ha undgått att observera den väldiga nationella och sociala revolution, som skett i Kina och som nu griper omkring sig i hela Asien. Asiens hundratals miljoner människor ha vaknat till nationellt medvetande och kräva sin rätt att få bestämma över sina egna öden. Västerlandets och Amerikas imperialism har sökt att med de brutalaste medel bestrida denna rätt för de asiatiska folken, rätten till självbestämmande. Förenta staterna angrep Kina för att stödja sina marionetter i Chiang Kai-sheks regering, Frankrikes regering underhåller sedan länge ett blodigt krig i Vietnam, och den brittiska regeringen söker kväva frihetsrörelsen i Malacka. Jag tror inte att det är någon överdrift att säga, att dessa imperialismens försök att behålla sitt grepp över Asiens folk äro dömda att misslyckas. Visst kan man jämna byar och städer med jorden, såsom har skett och fortfarande sker i Korea. Visst kan man döda människor i miljoner och åter miljoner. Men man kommer aldrig att kunna döda frihetsbegäret och frihetsviljan hos dessa folk, av vilka flera besitta en rik kultur, många gånger äldre än vår egen världsdels kultur för att nu inte tala om den amerikanska, som ju är yngst i sällskapet. Man måste betrakta konflikten i Korea även från denna synpunkt. Då blir försvaret av det koreanska folks rätt till ett liv i nationell frihet och fred en bjudande plikt för varje rättänkande människa.

Det har här i dag talats om att man vid kraftmätningarna mellan folken inte skall underskatta de moraliska krafterna. Jag är helt villig att understryka detta. Man skall inte underskatta den

moraliska kraften hos folken, och framför allt skall man inte underskatta den moraliska kraften hos folk, som kämpa för sin nationella oavhängighet och för sin sociala frihet. Jag tror att en sådan syn på konflikten i Korea och på de övriga konflikterna i Asien står i samklang med arbetarrörelsens gamla traditioner. Därest regeringen låtit sig ledas av dessa arbetarrörelsens gamla men högst aktuella och fortfarande giltiga principer, skulle den inte endast ha avstått från att rösta i voteringen om angripfrågan, utan den skulle ha röstat mot det amerikanska förslaget. En sådan hållning skulle också ha stått i samklang med det svenska folkets mening.

Det har här från olika håll framhållits, att man i utrikespolitiken många gånger måste laga efter läglighet och att utrikespolitiken — jag tror det var herr Ohlin som använde bilden — var en gång på en balansstång, som emellertid uteslöt rätten att hoppa hit och dit. Jag tror att det var en allmängiltig sanning, som där formulerades. Den politiska manövreringens konst kanske är alldeles särskilt betydelsefull, när det gäller utrikespolitiken. Men manövreringen måste ske med fast mål för ögonen och inom vissa bestämda ramar. Tillåt mig att framlägga några synpunkter på hur den alliansfria inrikespolitiken bör byggas för att kunna bli hållbar, så att man skall kunna undvika sådana kastningar som vi hittills ha upplevat.

Jag tror för det första att en alliansfri politik i verklig mening måste utgå ifrån möjligheten att de två samhällssystemen, det socialistiska och det kapitalistiska, kunna existera vid varandras sida utan krigiska och militära konflikter. Om jag fattade utrikesministern rätt vid replikskiftet senast, tror jag att han var enig med mig om att man måste söka finna ett modus vivendi för framtiden. Jag tror också att en sådan bedömning av möjligheterna är reell. Visserligen har den amerikanske presi-

Meddelande av utrikesministern.

denten som grundval för sin utrikespolitik lagt sin bekanta doktrin, att var helst en kommunistisk regering finnes i världen, utgör den ett hot mot Förenta staternas säkerhet. Men trots sin makt är den amerikanske presidenten icke ensam bestämmande i Förenta staterna. Det amerikanska folket vill icke krig, lika litet som något annat folk, och dess möjligheter att tygla krigsaktivisterna bör man nog icke underskatta.

Det andra villkoret för en alliansfri utrikespolitik är respekten för Förenta Nationernas stadga, och den bör ta sikte på att motsätta sig varje försök att bryta sönder denna stadga. I remissdebatten i första kammaren för ett par veckor sedan uttalade herr Branting, att stormakterna i FN i viss utsträckning kunna stödja sig på sina maktresurser och därigenom vinna respekt för sin mening, under det att småstaterna icke ha annat att lita till än stadgan. Jag tror att herr Branting har rätt i detta understrykande av stadgans betydelse just när det gäller de små nationerna. Stadgans konstruktion är sådan, att vid en stormaktskonflikt en automatisk upplösning sker av FN. Därmed lösas medlemsstaterna från sina förpliktelser. Genom Achesonplanen, som nyss berörts och som jag på grund härav icke på nytt skall taga upp, har stadgan reviderats på avgörande ställen. Ett återställande av stadgan i dess ursprungliga skick och ett återinsättande av säkerhetsrådet i dess ursprungliga ställning måste vara en ofrånkomlig strävan för en stat som vill föra en alliansfri utrikespolitik. Till detta vill jag foga, att den regeln också måste gälla, att man har respekt för ingångna avtal och överenskommelser, ty utan en sådan respekt brister varje försök till fredligt biläggande av tvister mellan staterna.

Den tredje faktorn, som jag menar att en alliansfri politik måste stödja sig på, är fredskrafterna i världen. I första hand tänker jag då för Sveriges del på

arbetarklassen och bondeklassen, vilkas fredsvilja är obestridlig och vilkas vilja att kämpa för fred icke kan ifrågasättas. Det råder ingen tvekan om att regeringens åtgärd att beordra FN-delegationen att nedlägga sin röst i angräparfrågan står i samklang med svenska folkets vilja. De högljudda protesterna från aktivisterna tjäna endast till att framhålla detta faktum. Folkets stöd och regeringens hållning i detta stycke skulle icke vara mindre om regeringen röstat mot de amerikanska propåerna i denna fråga. Kommande undfallenhet på detta område kommer utan tvivel att väcka oro och motvilja hos folket.

En verklig alliansfri utrikespolitik låter sig emellertid icke förenas med fiendlighet mot de krafter i landet, som stå främst när det gäller att slå vakt om freden. Herr Hjalmarson betecknade dem, som göra någonting för att hålla fredstanken vid liv, som fredsfår. Uttrycket är icke på något sätt originellt. Jag vet icke ursprunget, men jag förmodar att detta uttryck har sitt ursprung från några militärkretsar från seklets början eller från förra seklets slut. »Fredsfåren», som herr Hjalmarson kallar dem, äro emellertid mycket talrika, och de bli flera.

Emellertid, försöken att splittra fredsrörelsen äro direkt skadliga för genomförandet av de linjer i utrikespolitiken som regeringen proklamerat som sina. Det har sagts, herr talman, och skrives varje dag i tidningarna därom, att vi leva i en farofylld tid och att en krigskatastrof icke kan anses utesluten. Jag är helt överens med en sådan karaktaristik av läget, men just därför att läget är så allvarligt, finner jag det vara ansvarslöst att, som sker från den socialdemokratiska ledningens sida, tävla med de amerikanska agenterna i antikommunism. Jag är övertygad om att det socialdemokratiska partiets ledning i denna sin politik icke mötes med sympati hos sina egna väljarmassor eller

Meddelande av utrikesministern.

ens hos sina egna partimedlemmar bland arbetarna.

Det manifest som antogs av de nordiska socialdemokraternas och landsorganisationernas ledningar har, som debatten visat i dag, främst blivit material i händerna på herrar Hjalmarson och Ohlin vid deras attacker mot regeringen i de utrikespolitiska frågorna. Man talar om »den kommunistiska aggressionen» såsom en avgörande fråga i världspolitiken. Det finns ingen sådan kommunistisk aggression. I de länder, där kommunisterna ha dominerande inflytande, ha regeringarna ställt sig i spetsen för att motverka den aggression som kan uppstå och som uppstår och drives på andra håll. För de kommunistiska partierna är icke aggressionen något medel. De äro på det klara med att läget är sådant, att krig kan utbryta, men önska icke en sådan utveckling. Det är för oss mycket väsentligt att folken kunna leva i fred med varandra. Vi anse detta med desto större övertygelse som vi veta att det socialistiska systemet vid en fredlig tävlan kommer att segra över det kapitalistiska systemet. Jag anser således att det socialdemokratiska partiets ledning med sitt tal om »den kommunistiska aggressionen» har gjort ett mycket allvarligt misstag.

Talet om »den kommunistiska aggressionen» som upphov till allt ont har alltför stor likhet med de nazistiska slagorden från 1930-talet. De komma icke att finna resonans bland vårt folks arbetare, vilka icke glömt att de antikommunistiska slagorden den gången dolde en blodig terror mot arbetarklassen och demokratien i dess helhet med ett offerkrävande krig som slutvinjett. Arbetarna känna instinktivt att de nya antikommunistiska slagorden dölja precis samma syften.

Herr OHLIN: Herr talman! Det är icke min avsikt att söka väsentligt förlänga debatten. Jag begärde ordet endast för

att göra ett par tillrättalägganden för att undvika missförstånd som annars kanske hade kunnat uppkomma. Innan jag gör detta vill jag emellertid konstatera, att herr Lager i sina inledningsord gav regeringen beröm för klokt handlingssätt. I övrigt var herr Lagers argumentering av det vanliga halsbrytande slaget när han sade att Kommunist-Kina icke var angripare utan försvarade sitt eget territorium. Det hade väl varit enklare att få förhandlingar till stånd mot slutet av förra året om Kommunist-Kina velat det och — innan man inlett militära aktioner — frågat, om det var FN:s avsikt att skicka trupper till det egentliga Kina. Det var ju fullkomligt klart att FN-trupperna icke skulle invadera det egentliga Kina. Man var från FN:s sida beredd att överväga skydd för kraftstationer i Nordkorea och även annat. Det var verkligen icke ett försvar av det egna territoriet som det här gällde.

Herr talman! Beträffande frågan om Sveriges ställningstagande vid alla tänkbara framtida fall av stormaktskonflikter och krig, där stormakterna bli invecklade, ber jag få hänvisa till vad jag yttrade i remissdebatten. Med hänsyn till tiden vill jag inte närmare ingå därpå. Jag vill endast konstatera en sak. Jag har påpekat att den svenska regeringen i dag icke har kunnat bestrida att Sveriges ställning till Koreafrågan inom FN:s ram icke från regeringens sida lagts upp så att Sverige, eftersom en stormakt inblandats i kriget, måste ställa sig vid sidan av saken. Men det var just vid en sådan attityd som utrikesministerns uttalande i oktober formellt band regeringen. Vi skulle hålla oss borta vid stormaktskonflikt. Det är glädjande att regeringens vid första tillfälle, när utrikesminister Undéns olikartade förklaringar i oktober skulle ha behövt tillämpas, själv funnit anledning säga, att vi vid vårt ställningstagande till Koreafrågan i FN ej skola åberopa en sådan allmän princip.

Meddelande av utrikesministern.

När nu utrikesministern funnit anledning komma med vissa kommentarer till sin ståndpunkt, vill även jag begagna tillfället att tillfoga några kommentarer till den treminutersreplik som jag hade den 25 oktober förra året. Jag sade där: »Utrikesministern framhåller att i det fall att en stormakt står som angripare faller hela FN-systemet sönder. Detta är riktigt, men det finns många andra fall, där inte en stormakt står såsom direkt angripare.» Det var dessa andra fall som jag för ögonblicket var intresserad av. Det uttalande som jag lockades göra, på grund av min lust att instämma med utrikesminister Undén för att icke på *alla* punkter avvika från hans mening, var alltför generell och förkortat. Min tanke var, att om östblocket står mot västblocket i ett världskrig, då kan man säga att FN ej längre fungerar. I andra fall däremot, när stormakterna äro invecklade i mindre radikala konflikter, där är det olämpligt att i förväg säga, huruvida FN fungerar eller ej. Det är också olämpligt att i förväg säga hur Sverige skall handla.

En av de mera glädjande sakerna i dagens debatt, herr talman, var att hans excellens utrikesministern, om jag fattade honom rätt, gått oss ett steg till mötes genom att säga, att dessa förklaringar om hur vi skola handla vid stormaktskonflikter och om stormakterna invecklas i krig, icke är det väsentliga, utan att det väsentliga är hans karaktäristik av vår politiks allmänna karaktär, och att vi med ledning därav få lov att ta ställning i varje särskilt fall. Jag skulle bara önska att man från regeringens sida — när vi diskutera det skandinaviska försvarsproblemet i krig — icke övertager den roll av husförhörare som hans excellens utrikesminister Undén i dag tydligen tyckte hade drivits väl långt.

Då jag begärde ordet, herr talman, var det egentligen för att säga, att hans excellens utrikesministerns tolkning av min ståndpunkt på en väsentlig punkt

icke är riktig. Han talade om att det här gäller ett politiskt bedömande. Han gjorde detta när det gällde Koreafrågan och Sveriges röstning. Han gjorde det med hänvisning till ett föregående tal om att de moraliska reaktionerna är det väsentliga därvidlag. Enligt min mening är saken mycket enklare än han framställde den. Det är ej här fråga om moraliskt övervägande kontra politiskt bedömande utan om ett politiskt bedömande, där man har all anledning att ta mycken hänsyn till de moraliska reaktionerna, i första rummet här i Sverige och i andra rummet hos den stora opinionen i västdemokratierna, icke minst hos det amerikanska folket, och detta av flera skäl, bland annat det, att opinionen i Förenta staterna har eller kan få större betydelse i utrikespolitiskt avseende än den har hos många andra.

Det förefaller mig som hans excellens utrikesministern är benägen att skjuta dessa reaktioner något åt sidan. Jag vill betona, att jag vid diskussionen i denna fråga icke på något sätt antytt att utrikesministerns egen mening eller regeringens mening skulle innebära, att man icke skulle vara benägen att bry sig om vad som är moraliskt eller icke moraliskt. Som herr statsministern sade i remissdebatten, tycker jag att man kan acceptera detta som en utgångspunkt i en debatt, där man inte vill riva upp onödiga motsättningar. Vad jag har framhållit är, att hänsyn till en sådan moralisk reaktion hos svenska folket är ett av de viktigaste skälen för att man, när det gäller valet av metoder för den svenska delegationens klargörande av svenska åsikter, bör välja den solidaritetsbetonade form som minst inbjuder till att sära mycket begripliga moraliska reaktioner.

Det är, herr utrikesminister, ej fråga om vilket land som har varit förslagsställare. Det var ju herr utrikesministerns tolkningsförsök, att min ståndpunkt berodde på att Förenta staterna

Meddelande av utrikesministern.

är förslagsställare. När solidaritet be-
träffande en i icke ringa mån världs-
omfattande förklaring föreligger i FN
och denna av mycket naturliga skäl fått
ett mycket omfattande stöd, är detta en
situation, som vi i Sverige måste ta ställ-
ning till.

Man kan, som den brittiske premiär-
ministern, hysa tvekan om den ena eller
andra tidpunkten för aktualiserandet av
frågan är den bästa. Det är ju ej fråga
om att göra sådana här förklaringar
två eller tre gånger i veckan. Man måste
därför välja en tidpunkt. En sak är att
man kan tvista om den lämpligaste tid-
punkten. En annan sak är att, när frå-
gan föreligger och problemet är ställt
på detta sätt, man även ur svensk syn-
punkt, när nu ett så stort antal nationer
intagit den ställning de gjort, har an-
ledning att betrakta frågan såsom viktig.

Hans excellens herr utrikesministern
framhöll, att han icke hade sagt att
några stater röstat mot sin övertygelse.
Ja, det kan man kanske säga, »mot sin
övertygelse». Men hans excellens herr
utrikesministern hade tydligen glömt
att han sagt att somliga regeringar vid
sitt ställningstagande måhända låtit sig
bestämmas mindre av sin egen över-
tygelse om kondemnationens nödvän-
dighet etc. än av önskan att finna en
gemensam form. Jag använde nog inte
orden »mot sin övertygelse». Jag tror
att min karakteristik träffade mycket
bra vad hans excellens utrikesminister
Undén faktiskt sagt. Hans anmärkning
att jag skulle ha angivit något, som inte
stod i regeringens förklaring om kon-
flikt, håller därför icke streck. Det var
när hans excellens herr utrikesminis-
tern sade, att man röstat mindre av
egen övertygelse än om kondemnatio-
nens nödvändighet och sanktionernas
lämplighet, som jag hänvisade till vad
utrikesminister Lange sagt om den
första sidan av saken. Lange hade bl. a.
sagt: Hela tiden ha vi haft klart för oss
hur betänkligt det kan bli för FN att
underlåta att stämpla en angreppspoli-

tik, vare sig en liten eller en stor nation
bär ansvaret. Just vi, som icke ha sänt
några trupper till Korea, äro särskilt
förpliktade att sätta oss in i reaktionen
hos det folk, vars soldater kämpa där.
Det finns vissa principer för interna-
tionellt samarbete, som vi själva och
FN icke kunna giva avkall på utan att
både FN och hela den kollektiva säker-
heten upplöses. — Jag har svårt att tro
att Lange säger detta utan att det är
ett uttryck för hans egen övertygelse
om *kondemnationen*. Jag tror att ut-
rikesministern något vilseleder svenska
folket om den ställning våra skandi-
naviska broderfolk och deras regering-
ar intagit. En annan sak är att man hy-
ser tveksamhet rörande *sanktionsförfa-
randet*, för vilket givits offentliga ut-
tryck både därifrån och från England.

Jag skall icke taga upp någon längre
polemik beträffande herr Hedlunds i
Rådombeslutet. Herr Hedlund yt-
rade, att det enligt hans mening är rätt
liten skillnad mellan metoderna att klar-
lägga och avgöra svenska folkets håll-
ning, ty man har även klargjort att re-
geringens hållning är den, att Kina är
angripare. Tillåt mig då först säga, att
jag icke menar att denna fråga är en
fråga av större storleksordning. Man
kan emellertid fråga sig, vad herr Hed-
lund menar. Då nu Sverige har konsta-
terat att Kina är angripare, varför skall
man då insistera på att lägga fram detta
ensam och allena i stället för tillsam-
mans med de andra demokratierna?

Att argumenteringen rörande kon-
demnationen inte hänger på ett oupp-
lösligt sätt ihop med sanktionspunkten
har jag redan tidigare bemött. För öv-
rigt kan det inte anses vara indiskret
om jag nämner att jag föreslagit att man
i regeringsförklaringen, som talar om
Kinas *intervention*, skulle använda ut-
trycket Kinas *aggression* för att tydliga-
re konstatera vad det är fråga om.
Medan regeringen velat tillmötesgå vissa
synpunkter från oppositionen, så har
den inte velat göra det på denna punkt.

Meddelande av utrikesministern.

Här framträdde nog en viss motvilja mot att använda samma terminologi som i själva resolutionen.

Jag förstår emellertid inte, hur man från herr Hedlunds uppläggning av anförandet kan — annat än möjligen med ledning av ett eller annat överdrivet uttryck i tidningarna — komma fram till förhoppningen, att debatten skulle klargöra var högern och folkpartiet stå. Jag vill säga till herr Hedlund något liknande det som statsministern åsyftade i remissdebatten: Skulle vi inte kunna diskutera viktiga, mer eller mindre begränsade utrikespolitiska problem utan att ständigt få höra, ibland från regeringspartiet, ibland från bondeförbundet — tydligen i brist på andra argument — att nu är oppositionen eller folkpartiet på glid. Kunna vi inte låta detta vara detta och diskutera i sak, när vi i mitt parti tiotals, för att inte säga hundratals gånger ha klargjort vår inställning till den svenska utrikespolitiken? Då har man svårt att tro något annat än att det borde vara möjligt att med litet god vilja avstå ifrån att försöka övergå till dunkla antydningar om oklarhet beträffande det ena eller andra partiets hållning.

För min del tror jag att man i en allvarlig tid som denna, då vi inte skola framkalla onödiga motsättningar, har anledning att inom bondeförbundet erinra sig detta både i den offentliga och den icke offentliga framställningen. Jag noterar med glädje att hans excellens utrikesministern konstaterade att det tillvägagångssätt, som man inom folkpartiet har förordat, väl låter sig förena med en alliansfri hållning. Herr Hedlund i Rådombank har alltså fått sina bekymmer stillade, inte bara genom de deklarationer, som många gånger givits från folkpartiet och även från högern, utan t. o. m. från regeringens sida. Då förmodar jag att han känner sig övertygad.

Herr Hedlund nämnde att då den svenske delegaten blivit utsedd till med-

lare, detta borde vara ett gott tecken, ett tecken på att det inte alls uppstått några ogynnsamma reaktioner inom opinionen som följd av det svenska nedläggandet av rösten. Tyvärr tror jag man skall vara försiktig innan man drar en sådan slutsats. Det kan tänkas att man i en medlingskommission, där det sitter en persisk delegat, vars orientering dock anses vara snarast västbetonad, och där det sitter en kanadensisk utrikesminister — det verkar som om han kanske skulle sitta kvar — och Kanada är medlem av imperiet, där kan det tänkas att man känt behov av att också ha ett annat land representerat, vars hållning uppfattats på ett annat sätt än vi i Sverige verkligen önska. Det är möjligt, herr Hedlund, att herr Grafströms utsikter att bli medlare ökat på grund av ett missförstånd, som vi nog alla skulle vilja undvika. Jag säger inte att det förhåller sig på det sättet men vill varna för uppfattningen, att herr Grafströms medlarställning är ett uttryck för att vi förvärvat någon goodwill.

Herr talman! Jag ville sluta med att säga att om det är så uppenbart, att Sverige genom att både nedlägga rösten på sanktionspunkten och göra en förklaring skulle kunna undvika missförstånd och bevara handlingsfriheten, om det finns så pass många skäl — som bl. a. herrar Svensson i Ljungskile, von Friesen och Wedén påpekat — för att Sverige skulle välja den metoden, då tycker jag det är märkligt, att regeringen har insisterat på den andra metoden, som enligt vårt sätt att se är mera ägnad att vålla missförstånd och därför i själva verket är en mindre försiktig metod än den som vi föreslagit. Jag tror nämligen det kan visa sig att det är försiktigare och klokare, att Sverige inom FN försöker att så långt som möjligt hålla på en solidaritetslinje och endast när det föreligger mycket starka skäl säger: Här få vi lov att deklarerera en särställning. Sådana starka skäl tycker jag inte ha

Meddelande av utrikesministern.

förekommit i fråga om aggressionsförklaringen. Ingen har ifrågasatt, i varje fall inte utrikesministern, att den metod vi föreslagit strider emot alliansfriheten. Då hade det alltså varit möjligt för oss att välja en hållning mer solidaritetsbetonad än den vi valt. Jag tror att vi därigenom bäst skulle ha kunnat främja den utveckling fram till ett starkt FN, som vi alla önska.

Herr HEDLUND i Rådombeslut (kort genmäle): Herr talman! Herr Ohlin inkasarer med tillfredsställelse ett uttalande av hans excellens utrikesministern om att höger- och folkpartiståndpunkten i Korearöstningen ingalunda är oförenlig med den alliansfria linjen, och samtidigt gör han något uttalande om att jag skulle ha en annan mening. Det kan jag inte begripa. Eftersom jag hela tiden försökt påvisa att här föreligger bara en nyansskillnad, måste man väl närmast dra den slutsatsen, att även jag anser att ståndpunkten i fråga icke är oförenlig med den alliansfria linjen. Men jag säger: Är man inte nöjd med att konstatera att detta är en fråga om nyanser och en liten fråga, utan vill göra det till en större fråga, en fråga av principiell innebörd, då måste vi anta att något ligger bakom och att det i så fall måste gälla frågan om alliansfrihet.

Jag respekterar naturligtvis deklaraationer som göras ifrån skilda håll, från folkpartihåll exempelvis, om att man står fast vid den neutrala linjen. Men man får ändå lov att vara på det klara med att enbart sådana deklaraationer inte äro avgörande, när man bedömer var ett parti står. Det finns ju andra handlingar eller underlåtna handlingar, som också kunna spela in; därmed inte sagt att något sådant föreligger. Men jag vill understryka att hara av en läpparnas bekännelse kan man icke dra någon bestämd slutsats. Ibland har man, t. ex. när herr Ohlin en smula tvetydigt talade om västorienterad alliansfrihet,

ställt sig litet undrande och frågat sig, vad detta egentligen innebär.

Jag har inte sagt att vi förvärvat någon goodwill i FN eller Amerika genom vårt ställningstagande, en goodwill som skulle ha medfört att vår delegat utsetts till representant i fredskommittén, långt därifrån. Men jag har sagt, att han kan väl ändå inte ha gjort sig omöjlig i Amerika — vilket tycks vara ståndpunkten på sina håll här i landet — ty då hade han väl ändå inte kunnat komma in i fråga.

Herr OHLIN (kort genmäle): Herr Hedlund säger att det räcker inte med allmänna deklaraationer om alliansfrihet, utan mycket beror också på vilka handlingar partierna ha att visa upp. Han tillägger att det inte förekommit några handlingar från folkpartiets sida som i och för sig skulle motivera, att man ifrågasätter värdet och hållbarheten av dess deklaraationer. Då gör man sig den frågan: Skulle i så fall inte herr Hedlund och hans vänner kunna vänta tills det förekommit några sådana handlingar, innan man börjar visa ett bekymrat ansikte i fråga om hållbarheten i våra deklaraationer?

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDEN: Herr talman! Jag är tvungen att komma tillbaka till en passus i herr Ohlins förra inlägg om att jag hade antytt, att andra stater kanske inte skulle ha varit så övertygade om kondemnationens nödvändighet och sanktionernas lämplighet. Jag vidhåller det och vidhåller att detta var ingen oerhörd antydning gent emot dem, som herr Ohlin sade i sitt första anförande i dag. De hade ungefär samma ståndpunkt som herr Ohlin, nämligen att om de kunde bedöma förhållandet till Kina i och för sig, skulle de kanske anse det vara onödigt och olämpligt att i detta ögonblick ta denna

Meddelande av utrikesministern.

resolution, men så tar man hänsyn till den amerikanska opinionen — gör ett politiskt bedömande alltså — och låter denna faktor väga över, vilket inte är ett så förfärligt märkvärdigt resonemang. Jag är övertygad om att herr Ohlin inte hade varit ledsn, om man på amerikanskt håll skjutit på denna resolution några veckor och tills vidare försökt förhandla och inte skulle ha känt sitt eget rättsmedvetande kränkt.

När jag kom in i kammaren kunde jag förstå att herr Ohlin fortsatte med en begreppsanalys i fråga om mina olika uttalanden: jag hade ibland talat om ett stormaktskrig, ibland om en stormaktskonflikt och ibland om ett stormaktskrig under uppsegling. Jag får nog lov att förbehålla mig att även framdeles någon gång variera ordalagen. Jag tycker inte det är någon skillnad mellan stormaktskrig och stormaktskonflikt, om man inte av det särskilda sammanhanget finner att det är fråga om en föreliggande tvist som ännu inte blivit krig. Man kan nog inte alltid ha så entydiga begrepp, och jag får nog som sagt även i fortsättningen röra mig med ett visst antal synonymer och det unnar jag även herr Ohlin. Vi skola inte vara alltför småaktiga på den punkten.

Herr HEDLUND i Rådomb: Herr talman! Jag sade ju nyss att det hade förekommit uttalanden t. o. m. från herr Ohlins egen sida, som åtminstone hade ingivit mig tvivel, huruvida man verkligen kunde vara övertygad om att folkpartiet fortfarande stod kvar på den alliansfria linjen. Jag har även sagt att är det så, att man verkligen vill göra dagens debattämne till en stor fråga, då är jag tveksam om huruvida enighet föreligger om den alliansfria linjen. Man är särskilt betänksam inför och särskilt uppmärksam på uttalanden från folkpartiets sida just därför att man har klart för sig,

att inom det partiet finns en inte betydelslös falang som öppet propagerar för en anslutning till Atlantpakten. Och vi ha tidigare här resonerat om vad ungdomspartiets ordförande i detta parti har för inställning.

Herr ÖHLIN (kort genmäle): Herr talman! Bara ett ord till herr Hedlund i Rådomb. Folkpartiet har betonat att vår hållning är den militära alliansfrihetens men att Sveriges deltagande i Marshallorganisationen och Europarådet — för att nämna två fakta — äro vittnesbörd om en i viktiga frågor obestridlig västoriering. Jag kan inte föreställa mig att herr Hedlund kan bestrida att det förhåller sig på det sättet och att i själva verket även bondeförbundet, bl. a. genom herr Hedlunds intresserade deltagande i arbetet nere i Strassbourg, deltar i en viss västoriering.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Jag var en av dem som deltog i utrikesdebatten redan under remissen och jag var kanske den ende då, som gjorde ett uttalande som — om jag nu skall sammanfatta det — innebar, att Sverige borde rösta ja för den FN-resolution, vars allmänna innehåll vi då kände till, men att Sverige borde göra vederbörliga förbehåll beträffande sanktionspunkten för att senare ta frågan om deltagande i eventuella sanktioner till omprövning. Jag skall nu be att i all korthet, herr talman, få göra ytterligare några kommentarer.

Om man skulle vilja förenkla läget, synes det som om vi ha tre vägar att välja emellan: neutralitetens, Atlantpaktens och Förenta Nationernas. Om neutralitetens väg skulle jag här inte vilja yttra mig mera än att jag citerar vad herr Sandler som utrikesminister uttalade i en debatt 1936 i första kammaren. »Även om jag väl förstår», yttrade dåvarande excellensen Sandler, »att neutralitet väl kan bli nödvändig

Meddelande av utrikesministern.

en gång igen, så vill väl ingen på allvar göra gällande att neutralitet skulle vara den slutliga uppgift, för vars lösende statsmännen måste gå in. Ty, mina herrar, att utöva neutralitet betyder ju faktiskt att man misslyckats i den krigsförebyggande uppgift, som måste vara statsmännens främsta uppgift.»

Jag vill här tillägga, att jag personligen inte velat säga något föraktfullt om neutraliteten men tror att mångas uppfattning sammanfattas i dessa herr Slanders ord.

Vad Atlantpakten beträffar kan ju rent politiskt en anslutning till denna från vår sida inte nu vara aktuell, och jag vill inte heller utveckla alla de skäl, som tala emot att vi nu skulle binda oss vid denna begränsade grupp.

Vad då den tredje vägen, Förenta Nationernas, beträffar, så ha vi nu att ta ställning till denna organisation sådan den föreligger 1951 och inte 1945, enligt de förhållanden som gällde vid dess uppbyggnad. De problem, som vi ställts inför nu, skulle väl kunna koncentreras så: Skola vi låta andra stater åstadkomma den fredsorganisation, som excellensen Undén har talat för och som det socialdemokratiska manifestet har förordat? Eller skola vi själva, trots att vi äro en liten stat, efter måttet av våra krafter medverka till att denna organisation så fort sig göra låter kan bli mäktig verkliga insatser? När Achesonplanen antogs i fjol på hösten var detta, som så många gånger förut har sagts i dag, ett verkligt försök att reorganisera eller — som amerikanerna säga — rejuvenera förbundet, och Sverige gav också denna nya plan sitt stöd.

Att stödja Förenta Nationernas verksamhet måste väl i dagens läge te sig lika viktigt för oss som det gjorde 1945 och 1946. Den omständigheten, att vi befinna oss så att säga i stråkvägen mellan stormakterna, skulle visserligen kunna inbjuda oss till en skygg passivitet, men den måste snarare vara en

maning till oss att positivt medverka till uppbyggande av en kollektiv säkerhet. Och vi måste väl ha rätt, allmänt uttryckt, att försöka driva en sådan politik, att vi inte medverka till en bankruttförklaring för FN:s mellanfolkliga fredssträvanden. Som det också så många gånger framhållits här, inte minst av utrikesministern både nu och tidigare, har Sverige självfallet en formell och reell frihet att ta ståndpunkt till de resolutioner, som i enlighet med fredsplanen, Achesonplanen, kunna komma att fattas i Lake Success. Men Sverige kan väl knappast ändock, inte minst mot bakgrunden av det socialdemokratiska fredsmanifestet, mäla sig ut ur de uppgifter, som åligga den nuvarande generationen i fredsarbetet, ställd som den är inför atombombens problem och inför dess hot emot hela vår civilisation.

Det är därför som jag tycker att den diskussion, som här förts om sanktionsförfarandet, inneburet, att man alltför mycket försöker sticka huvudet i busken. Självfallet måste vi här gå fram med försiktighet, självfallet måste vi pröva frågorna från fall till fall, men vi kunna dock göra åtskilliga distinktioner. Vi kunna redan göra den distinktion, som gjordes under det gamla Nationernas Förbunds tid, då likväl § 16 i stadgan ålade medlemsstaterna förpliktelser, som skulle kunna tolkas såsom innebärande deltagande även i militära sanktioner, låt vara att svenska regeringen redan från början fränsade sig denna tolkning. I varje fall hävdade utrikesminister Undén som statsråd i Per Albin Hanssons första ministär mycket klart den rätt till distinktion mellan ekonomiska sanktioner och militära sanktioner, som varje medlemsstat hade rätt att göra.

Jag kan här läsa upp ett uttalande i interpellationsdebatten våren 1936 rörande Abessinien-äventyret, fällt av dåvarande statsrådet Undén. Han yttrade: »Det är visserligen sant att även ekono-

Meddelande av utrikesministern.

miska påtryckningsåtgärder kunna föranleda den stat som utsättes för sådana att med repressalier ingripa mot en stat som velat begränsa sitt deltagande i sanktionerna. Men vi kunna väl ändå inte säga, att den nuvarande situationen ger särskild anledning till att begrunda farorna för de mindre staterna att delta i ekonomiska sanktioner. Det är mycket möjligt att ekonomiska sanktioner icke äro tillräckligt effektiva i olika förekommande fall och att alltså de stora makter, som måste gå i spetsen för internationella påtryckningsåtgärder, måste ta med i beräkningen möjligheten att ingripa militärt mot en fredsbrytare. Man måste se denna konsekvens fullt i ögonen, men man kan därav inte dra den slutsatsen, att alla stater skola ha samma skyldighet att delta i påtryckningsåtgärder av alla slag.»

Om man reellt går in på frågan om sanktioner mot den i detta fall solklara angriparen Kina, må det vara en enskild ledamot tillåtet att försöka en sådan kasuistik, som utrikesministern i dag i andra sammanhang avböjt att inlåta sig på: Skall Sverige motsätta sig, om det i en FN-resolution kräves, att staterna ej skola delta i vapensändningar till Kina? Kanhända denna fråga praktiskt icke är aktuell för Sverige, men ett principiellt svar kan fordras. Skall Sverige säga nej, om det gäller deltagande i handel med Kina, om Kina utsättes för blockad från FN:s stater? Jag tycker att dessa frågor kunna ställas så mycket hellre som väl knappast någon i denna sal föreställer sig, att Sverige skulle vilja uppträda som blockadbrytare, ifall Förenta Nationerna genom en Acheson-resolution skulle besluta att ekonomiskt avstänga Kina. Hårtill kommer också i verkligheten, att vi i så fall kunna riskera att utsättas för mycket allvarliga repressalier från länder, med vilka vi ha den mest vidsträckta handel och från vilka införsel för närvarande helt enkelt är oundgänglig för vårt land, om vi icke själva

skola åstadkomma en skärpning av den ekonomiska kris som vi anse oss gå till mötes.

Jag skall, vad gäller frågan om sanktioner, be att få läsa upp ytterligare ett citat från det anförande herr Undén höll 1936. Förhållandet var att herr Bagge efter det negativa resultatet av sanktionerna i Abessinienfrågan hade ställt en fråga om folkförbundets ställning och framtida uppgift. I denna debatt yttrade herr Undén bland annat följande:

»Då herr Bagge utvecklade som sitt privata program ett förbund befriat från sanktionssystemet, så undrar jag ändå, om han tillräckligt har tänkt sig in i, hur ett sådant förbund skulle te sig i sin framtida verksamhet. Förbundet skulle väl inte endast ha till uppgift att organisera internationella konferenser i varjehanda opolitiska ämnen... Om man inte hyser en alldeles fantastisk tro på rättsbudens förmåga att betvinga staterna utan några maktmedel bakom, måste man räkna med att den ena eller andra medlemsstaten bryter mot förbundets grundsatser i fråga om internationellt förlikningsförfarande, i fråga om skiljedomsförfarande, i fråga om fullgörandet av avkunnade domar. Då menar alltså herr Bagge, om jag förstod honom rätt, att i dylika situationer medlemmarna skulle förhålla sig strikt neutrala, de skulle inte på något sätt reagera mot att förbundets grundsatser brötos av en medlem, det skulle inte finnas något slags uttryck för att här hade skett ett flagrant traktatsbrott. Menar möjligen professor Bagge, att om vi hade haft ett sådant förbund, då den italiensk-abessinska konflikten började, den allmänna opinionen i vårt land hade reagerat mindre mot Italiens angrepp på Abessinien? Världsopinionen skulle inte ha blivit lika chockerad, om vi inte hade haft några sanktioner och om förbundet stått maktlöst utan att kunna ge uttryck för den indignation som den allmänna opinionen känner!

Meddelande av utrikesministern.

Om förbundet drev en sådan politik att inte på något sätt reagera mot dylika traktatsbrott, så tror jag det alltmera skulle förlora sin ställning inför den allmänna opinionen, och man skulle i det ena landet efter det andra fråga sig vad det skulle tjäna till att vara medlem av ett förbund som tolererade traktatsbrott, tolererade krig i strid mot sina skiljedoms- och förlikningsförpliktelser. Jag är för övrigt övertygad om, att även om sanktionssystemet avlägsnades ur förbundets stadgar, skulle ett sådant förbund säkerligen tvingas till vissa påtryckningsmedel mot en angripande stat. Vi kunna ta ett sådant fall som exporten av krigsmateriel. Skulle det inte vara alldeles orimligt att sedan en stat i ett dylikt förbund gått till krig mot en annan medlem, de övriga staterna opartiskt skulle exportera krigsmateriel såväl till angriparen som till hans offer? Och om man förbjuder krigsmateriel-export, kommer man lätt nog in på frågan om andra steg i samma riktning.

Man kan ju då lägga saken på en linje som herr Bagge tycks ha en viss sympati för, ehuru den strider mot hans utgångspunkter, nämligen den som citerades från herr Mowinckels anförande i Köpenhamn och vilken går ut på att staterna böra ha fria händer att delta eller icke delta i sanktioner allt efter förhållandena. Det är naturligtvis ett uppslag att diskutera, men jag tror inte man får underskatta farorna av en sådan politik. I varje fall blir det för de mindre staterna betydligt vanskligare, att om de inte från början uppställt bestämda objektiva normer för sitt deltagande i sanktioner, ena gången delta i ett uppkommande fall, andra gången icke delta. Det kunna möjligen de mäktigaste staterna göra, de kunna förbehålla sig att ta parti i de enskilda fallen efter omständigheterna, men för de mindre staterna ligger det givetvis större trygghet i ett objektiva system.»

Jag vel, att om excellensen Undén skulle vilja kommentera mitt anförande,

han självfallet har rätt att säga, att omständigheterna 1936 och nu äro ganska olika. Men äro de i princip så olika? Hur var läget 1936? Då hade vi ju ett axelblock, som var så hänsynslöst som någon blockbildning över huvud taget varit i världshistorien och som låg i vårt direkta grannskap. Jag vill i princip i huvudsak göra de ord till mina, som excellensen Undén för femton år sedan uttalade i nämnda förstakammardebatt.

Jag frågar till sist: Om man nu vill skapa det Förenta Nationerna, som man har talat om bland annat i regeringspartiets fredsmanifest, tror man verkligen att man befordrar uppkomsten av en strong världsorganisation, om även dess minsta åtbörd verkar fränstötande på oss? Är icke Italien och sanktionerna mot detta land faktiskt ett exempel, som säger också någonting annat, som indicerar att om sanktionerna 1935—1936 genomförts samlat, effektivt och helhjärtat, så skulle världsutvecklingen kanske ha blivit en annan, och kriget ha undvikits, precis på samma sätt som om dylika sanktioner eller andra kraftåtgärder vidtagits mot Japan 1931, mot Tyskland före 1939 o. s. v.?

Nu har här sagts, att man måste göra en distinktion: Om stormaktskonflikt eller stormaktskrig hotar, böra vi söka hålla oss undan, men däremot i mindre, lokaliserade konflikter kunna vi deltaga vid effektuerandet av en av Förenta Nationerna beslutad resolution. Ja, men är det icke i själva verket så, att av dessa småkonflikter långt borta i världen äro vi föga intresserade, därför att de bekymra oss och påverka vår egen välfärd så litet? Men de stora konflikterna kunna helt och hållet förändra och försämra vårt eget och mänsklighetens öde och verka just därför i hög grad uppfordrande på oss.

När man nu följt denna debatt och de ställningstaganden som pågått eller skett under de sista veckorna, är det omöjligt att tycka, att Sverige i denna

Meddelande av utrikesministern.

centrala fråga om kamp mot kriget råkat hamna i nationernas tross. Det fanns en tid under 1920-talet, då Sveriges framträdande — kanske icke alltid stött av det parti jag själv nu tillhör — var modigare, djärvare och då dess ord spelade en större roll i den europeiska utvecklingen. Var det icke ett av de stoltaste ögonblicken i 1920-talets historia, kanske det stoltaste, då Branting höll sitt stora tal i Genève mot Italien i Korfu-konflikten?

Herr talman! Bara ett par ord i anledning av herr Halléns anförande. Herr Hallén talade här i dag mycket känslofullt om krigets ohyggligheter i Korea, sådana de skildrats och som alla också haft tillfälle att höra i radio. Men jag förstår icke hur man från dessa ohyggligheter egentligen kan komma över till att utan vidare taga ståndpunkt till förmån för regeringens hållning i New York i denna fråga. Förenta Nationerna ha ju fört ett krig mot kriget, och dess åtgärder kunna väl ändå icke på något sätt tagas till intäkt för att dessa krigets ohyggligheter därmed skulle ökas. De stater som röstat för denna resolution äro ju bl. a. England, Belgien och Frankrike, vilka själva ha upplevat krigets ohyggligheter och icke gärna kunde rösta för denna resolution därför att de ville se dessa upprepade. Vilken tillvaro komma icke mänskorna där att föra efter kriget! Denna tillvaro är icke oberoende av hur kriget i Korea kommer att utfalla. Frågan är ju om över huvud taget deras liv blir värt att leva eller får samma värde som det eljest skulle ha fått. Jag vill också erinra herr Hallén de många uttalanden och förberedelser, som gjorts från amerikanskt håll för att återuppbygga Korea, om landet icke skulle falla i kinesernas eller ryssarnas händer. Slutligen vill jag till herr Hallén endast säga, att de organisationer, åtminstone i Amerika, som äro allra ivrigast och mest entusiastiska att stödja Förenta Natio-

nernas arbete, äro kyrkorna av olika bekännelser.

Jag vill, herr talman, sluta med att säga, att jag fortfarande, liksom jag förklarade under remissdebatten, hoppas att vi skola kunna under Förenta Nationernas egid samlas i vår riksdag kring en sådan utrikespolitik, som icke driver oss in i en situation, stridande mot vår ideella uppfattning om staters sammanlevnad eller tvingande oss till självförnekelse, som icke försätter oss i ett sådant läge, som kan leda till nya ekonomiska svårigheter i en tid, som ändock blir bister nog, och som icke ställer vårt eget land, om det skulle bli hotat, i ett sämre tillstånd än det, vari det eljest skulle stå.

Herr BRACONIER: Herr talman! Jag skall be att först få citera ett uttalande av ett regeringsorgan. Det heter att »Sveriges hållning uteslutande förestavats av regeringens bedömande av angriparrutpekandets direkta samband med ett sanktionsförfarande». Det är också detta som är själva tvistefrågan i denna debatt, där man ju icke har anledning att diskutera, i vad mån ett parti har medlemmar, som förordar Atlantpakten, eller ej. Ty själva huvudfrågan, som diskuterats ingående också i den utländska pressen, är ju, i vad mån röstning för ett brännmärkande av Kina skulle ha inneburit, att vi också varit förpliktade till sanktioner. Enligt det anförande utrikesministern hållit i dag och hans tolkning av Achesonplanen och FN-stadgan skulle det icke under några förhållanden, när det gällde en stormaktskonflikt, kunna betydä, att vi vore förpliktade av ett majoritetsbeslut om sanktioner. Om vi sålunda hade röstat ja för ett brännmärkande av Kina, hade det icke heller på något vis enligt stadgan och Achesonplanen kunnat medföra förpliktelse för oss till sanktioner.

Meddelande av utrikesministern.

Jag vill i detta sammanhang giva uttryck för den uppfattning, som man tydligen också har i Danmark och Norge, att man är utomordentligt tveksam om sanktioner. Ej heller i engelsk press har, såvitt jag kunnat finna gjorts gällande att man, därför att man brännmärkt Kina, skulle ha någon förpliktelse till sanktioner. Om man tänker på hur försiktigt engelsk press uttrycker sig i denna sak, är det alldeles orimligt att här i debatten såsom gjorts söka utpeka ett parti, som har den uppfattningen, att man kunde ha brännmärkt Kina, såsom om det vore på väg in i Atlantpakten. Det gäller ingalunda detta förhållande utan det gäller frågan, hur vi skola kunna bevara Förenta Nationernas syfte utan att engagera oss i ett maktblock. Det är sålunda här fråga om att man verkligen når dithän, som utrikesministern sade i sitt anförande, att man gör Förenta Nationerna till ett värn för freden. Då har man väl att småningom, steg för steg försöka handla på det viset, att man slår vakt om fredens och frihetens ideal och gör FN härkraftigt. Jag tycker icke att man från något håll i en sådan situation över huvud taget skall beteckna dem, som ha denna uppfattning, som varande på något vis aktivister vilka vilja ställa sig i det ena eller andra maktblocket. Här finns det ju också i regeringspressen organ som varit ganska tveksamma. Jag skulle kunna citera uttalanden, där man till och med uttalat den uppfattningen, att utrikesnämnden borde ha hörts på denna punkt.

I detta sammanhang skulle jag också vilja uttrycka min förvåning över att när det i en debatt av denna utomordentliga vikt anföres vad de olika delegaterna sagt citeras utrikesministern New York Times' referat av chefsdelegaten Austins uttalande. Men man har rätt att fråga vad Austin verkligen sagt. Det finns väl stenografiska protokoll i den saken. Vi torde genom våra diplo-

mater i Förenta staterna ha möjlighet att få en klar uppfattning om vad som verkligen sagts i denna fråga. Att det blir så många missförstånd i den utrikespolitiska debatten tror jag till väsentlig del beror på det faktum, att vi i högsta grad sakna kontinuerlig information om väsentliga frågor som äro essentiella för bedömande av de förhållanden det gäller. Jag skulle kunna peka på den utomordentliga torftighet, som kännetecknar de pressöversikter som lämnas i riksdagen. Förra året var det, när det gällde den utländska pressen, på sin höjd två pressöversikter. Att få sådana är värdefullt för att se de olika ståndpunkterna i problem som äro utomordentligt vanskliga. Skall den svenska riksdagen kunna taga ställning till dessa frågor måste vi ha en kontinuerlig debatt. Det kan man icke få om man inte får en ständig och fyllig information i dessa ting från utrikesdepartementet. Jag skulle tro att utrikesdepartementet på denna punkt skulle kunna göra åtskilligt mera. Det räcker icke blott med att på utrikesdepartementets utgiftsstat ha ett anslag till en i och för sig värdefull tidning, »Utrikespolitik». Det förefaller som man från de beviljade anslagen skulle kunna få betydligt grundligare information i de centrala utrikesfrågorna. Jag skulle tro att då man säkerligen i riksdagen har den uppfattningen, att det är utomordentligt viktigt att man diskuterar dessa frågor, måste vi ständigt få redogörelser för alla de problem som kunna föreligga. Det är endast under den förutsättningen som vi ha möjlighet att i kritiska lägen såväl som i andra föra en grundligare debatt om ting, som äro väsentliga för vårt lands framtid. Bli informationerna bristfälliga uppstå många onödiga och kanske skadliga missförstånd.

Herr HÄCKNER: Herr talman! Jag skulle vilja säga några ord med anledning av herr Hedlunds i Rådombeslut utta-

Meddelande av utrikesministern.

lande, att det skulle finnas folkpartister som propagera för anslutning till Atlantpakten. Det förhåller sig därvidlag helt enkelt så, att det i samband med de nordiska försvarsförhandlingarna, där det visade sig att Norge och Danmark drogos mot Atlantpakten, fanns talesmän inom folkpartiet för den uppfattningen att det vore riktigt att Sverige följde med samtidigt på vägen västerut; detta bl. a. till undvikande av den olycksdiga splittring, som skulle bli följden av att våra nordiska länder ginge åt olika håll. Men när vi nu inte ingo med Norge och Danmark 1949, har det ju allmänt erkänts, även av dem som voro sympatiskt stämda för att vi skulle göra gemensam sak med Norge och Danmark, att man inte kunde tänka sig en Atlantpaktanslutning utan nya anknytningsmoment. Det torde vara tämligen allmänt erkänt, att en Atlantpaktanslutning kan bli nödvändig i ett nytt läge. Även herr Hedlund i Rådhuset menar ju, att man kan tänka sig att vi kunna tvingas ansluta oss till Atlantpakten, om nämligen något inträffar som kan motivera detta. Hans kritik mot folkpartiet är därför obefogad.

I övrigt har jag t. ex. för min del bara velat framhålla, att när vi ta som en dogm att det varit riktigt att vi 1949 icke anslöto oss till Atlantpakten, så är detta något som är fullkomligt obevisat. Jag håller fortfarande på, att det varit klokt att vi gjort gemensam sak med Norge och Danmark 1949. Detta är naturligtvis nu en akademisk diskussion, men man får inte bara dekretera den problematiska dogmen att vi då gjorde rätt; därom veta vi nämligen ännu intet med bestämdhet.

I övrigt har endast betonats från deras sida, som voro sympatiskt inställda till en västanslutning, att när vi inte gjorde denna anslutning, vi dock måste se till att vi inte försatte oss i en isolerad ställning. Ty vi måste alla erkänna den viktiga sanningen, att Västeuropa kan leva fritt endast under skyddet av

Amerikas stöd. Amerikas förenta stater är det enda skydd vi ha mot bolsjeviseringen av Västeuropa. Detta förhållande måste väl ändå leda till den slutsatsen, att vi inte i onödan skola isolera oss och inte i onödan utsätta oss för missnöje, framför allt då inte från Amerikas förenta stater. Den risken ha vi utsatt oss för genom det förhastade beslutet att nedlägga vår röst.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 41, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; och

nr 42, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; samt

till statsutskottet propositionen nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till riksförsäkringsanstalten.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 389 av herr *Löfroth m. fl.*;

nr 390 av fru *Torbrink m. fl.*;

nr 391 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*;

nr 392 av herr *Jönsson* i Rosshol *m. fl.*;

nr 393 av herr *Hæggbloom m. fl.*;

nr 394 av herrar *Jönsson* i Rosshol och *Andersson* i Björkäng; och

Utgifter å tilläggsstat II (inrikesdepartementet).

nr 395 av herr *Johnsson* i Kastanje-
gården *m. fl.*; samt
till jordbruksutskottet motionerna:
nr 396 av herrar *Hæggbloom* och *Lars-
son* i Karlstad; och
nr 397 av herr *Stjärne m. fl.*

§ 4.

Föredrogs vart efter annat statsut-
skottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i
statsverkspropositionen gjorda fram-
ställningar rörande egentliga statsutgif-
ter för budgetåret 1951/52 under riks-
statens första huvudtitel, avseende an-
slagen till hov- och slottsstaterna; och
nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition angående utgifter å tilläggs-
stat II till riksstaten för budgetåret
1950/51, i vad propositionen avser so-
cialdepartementets verksamhetsområde.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa
utlåtanden hemställt.

§ 5.

Utgifter å tilläggsstat II (inrikesdeparte-
mentet).

Föredrogs statsutskottets utlåtande
nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts pro-
position angående utgifter å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1950/51
i vad propositionen avser inrikesdepar-
tementets verksamhetsområde.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 2.*Anskaffande av ett sjuktransportflyg-
plan *m. m.*

Sedan utskottets hemställan i punk-
ten föredragits, anförde:

Herr BERGSTRAND: Herr talman!
Kammaren har ju hört, att statsutskot-
tet tillstyrkt inköpet av ett ambulans-
plan för Norrland, och därom är ju i

och för sig ingenting att säga. Den pro-
position, som ligger bakom förslaget,
är mycket kortfattad, men den hänvisar
till en punkt i statsverkspropositionen
för detta år, där utrikesministern redo-
visar inte bara behovet av detta plan
utan också ett förslag, som kommit
från ett enskilt flygföretag om att om-
besörja ambulansflygningarna där uppe.
Jag skulle vilja säga, att jag i detta sam-
manhang en liten smula saknar ett
ståndpunktstagande från inrikesminis-
terns sida i en fråga som riksdagen be-
handlade i höstas. Därvidlag uttalade
statsutskottet att det ansåg det lämpligt,
att också frågan om helikopters använd-
ning i Norrlands ödemarker borde prö-
vas. Uttalandet gjordes i anslutning till
en motion, som i denna kammare väckts
av herr Åkerström.

Det är väl ingenting att säga om frå-
gan sådan den föreligger, men jag vill
erinra om att det många gånger visat
sig vara för svårt att vid ambulansflyg-
ningar i dessa obygdter komma fram
med vanliga amfibieplan. Det torde för-
hålla sig så, att helikoptermaskinerna
numera äro tillräckligt driftsäkra och
ha väsentligt större möjligheter att gå
ned för att ombesörja sådana här trans-
porter än vad amfibieplanen ha.

Jag har, herr talman, med dessa ord
endast velat understryka vad riksdagen
sade i höstas, nämligen att denna fråga
är i hög grad värd att beaktas och ut-
redas. Jag har intet annat yrkande än
om bifall till det förslag, vartill stats-
utskottet har kommit i fråga om detta
ambulansplan, men jag har velat rikta
uppmärksamheten på vad utskottet för-
ra året anförde i frågan.

Vidare yttrades ej. Utskottets i punk-
ten gjorda hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Föredrogs bevillningsutskottets be-
tänkande nr 1, i anledning av Kungl.

Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.**Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.**

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och anförde därvid:

Herr STÅHL: Herr talman! Jag skall inte besvära med många ord, men jag kan inte låta punkten passera utan kommentarer och utan att, när nu justitieministern infunnit sig här, rikta ett par frågor till honom.

Jag tar för givet att kammarens ledamöter i år fäst större avseende vid JO:s ämbetsberättelse än vanligt. Den innehåller ju nämligen en rapport från en inspektionsresa JO gjort till olika fångvårdsanstalter, vilken jag tror man vågar säga är av rent skrämmande art. Den har också återgivits i pressen, och jag skulle vilja rekommendera dem av kammarens ledamöter, som till även tyrs inte tillräckligt uppmärksammat saken, att studera denna del av JO:s ämbetsberättelse. Den visar ju ett vårdbehov, vilket för de flesta av oss vanliga människor, som inte stiftat bekantskap med dessa ämnen, framstår såsom ytterligt allvarligt.

Jag skall här inte fördjupa mig i frågan, utan ber bara att i korthetens intresse få peka på ett genomgående tema i JO:s ämbetsberättelse, nämligen den, att de missförhållanden, som råda på våra fångvårdsanstalter, bero delvis på bristande möjligheter att differentiera klientelet och delvis men inte minst därpå, att vi på fängelserna för närvarande måste förvara psykopater och

därmed jämförliga element, som här inte kunna förvaras på ett för dem tillfredsställande sätt på annan vårdanstalt. Jag skall som belägg i det avseendet ur JO:s ämbetsberättelse läsa upp vad JO på s. 272 säger, nämligen: »Såsom ovan nämnts förekomma psykiska rubbningar i stor utsträckning bland de intagna. I den mån de psykiskt defekta icke förvaras å de särskilda sinnessjukavdelningar, som finnas inrättade vid vissa anstalter, kunna de i regel icke hållas avskilda från övriga fångar. Allmänt har klagats över att de psykiskt defekta fångarna och bland dem särskilt de talrika psykopaterna vållat stora svårigheter på anstalterna samt utövat ett dåligt inflytande å sina medfångar.» Jag skulle, herr talman, kunna läsa upp en hel rad citat här, som ge en skrämmande bild av situationen sådan den för dagen är.

Nu är frågan: Hur skall man kunna bli av med dessa element, hur skall man kunna få bort dem ur fängelserna och över till anstalter, där de böra vara? Jag har begärt ordet just därför att justitieministern och jag i december 1948 i en ganska lång interpellationsdebatt här i kammaren hade tillfälle att diskutera frågan. Vi voro då relativt överens. Jag har just försäkrat mig om i protokollet från denna debatt, att justitieministern ansåg en av orsakerna till detta missförhållande vara den ändring i strafflagen 5:5 och 5:6, som gjordes vid 1945 års riksdag och som jag för min del den gången röstade emot. De som voro emot denna reform befarade, att genom densamma skulle överskjutas ett klientel, som lämpligen borde förvaras å sinnessjukhus, till fångvårdsanstalterna och där förgifta livet både för personal och medklientel. Vi betraktade denna reform, redan när den genomfördes 1945, som en så mycket större olycka som den i tiden kom att sammanfalla med den straffverkställighetsreform, som vi ställde stora förhoppningar på i fråga om humanisering

Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

av fångvården och som vi räknade med skulle bli till stor hjälp i detta hänseende. När nu denna förra s. k. reform — jag vågar kalla den en reform bakåt — kom att sammanfalla i tiden med straffverkställighetsreformen, har den faktiskt kommit att i många stycken utåt kompromettera hela straffverkställighetsreformen och den humanisering vi därmed eftersträvade. Jag menar, herr talman, att även detta är ett skäl till att, som vi gjorde i december 1948, ställa denna fråga: Överväger justitieministern att företa en justering av den strafflagsändring, som gjordes 1945 och som justitieministern redan i december 1948 medgav hade medfört menliga verkningar?

Nu säger ju JO själv, att missförhållandena till stor del ha sin grund i denna sammanblandning av klientelet, och eftersom det sedan december 1948 har gått ännu två år utan att något avhörtts i det avseendet, skulle jag nu vilja fråga justitieministern, om han har för avsikt att snart komma fram med förslag till en reform av strafflagen 5:5 och 5:6, som gör det möjligt att härvidlag åstadkomma en uppdelning av klientelet så att fångvårdsanstalterna befrias ifrån de mest svårskötta elementen. Emot det resonemang, som här förts, har inväntats och kommer väl alltjämt att invändas, att vi ha så ont om plats på våra sinnessjukhus att det är omöjligt att till dem överföra detta klientel. Jag tror inte att detta resonemang är riktigt, ty som JO påpekat och såsom konstaterats av en rad av fångvårdsmän rör det sig här om ett mycket litet antal fångar. Men det behövs bara att det finns en eller två av dem på varje fångvårdsanstalt för att de skola fullkomligt förgifta tillvaron för medfångarna. Det är som sagt dess bättre ingen större grupp det här är fråga om som skulle spränga sinnessjukhusen, men det gäller dock att få en lagstiftning till stånd, som möjliggör för rättspsykiatrikerna att delge sin uppfattning till domstolarna

i den här differentieringsfrågan. Det vet ju justitieministern bättre än jag, att det visat sig att det, sedan 1945 års reform genomfördes, är ett betydligt mindre antal som hänförs till psykopatkategorien av sinnessjukhusklientelet än vad fallet tidigare var. Inte minst gäller detta de sedlighetsförbrytare, som ju varit så mycket omdiskuterade och som alltjämt välla en så stor oro i samhället bland föräldrar och målsmän. Jag måste därför säga, att ur alla synpunkter och hur man än ser på denna fråga är en reform tillbaka av 1945 års reform av strafflagen 5:5 och 5:6 i vart fall värd att allvarligt prövas. Jag vågar inte säga att den måste ske, men jag tror, herr talman, att den är värd att prövas. Längre skall jag inte gå. Men något måste göras, inte minst med hänsyn till bakgrunden av de direkt skrämmande erfarenheter, som JO meddelat allmänheten i sin ämbetsberättelse. Jag skulle vara mycket tacksam — jag är övertygad om att inte minst fångvårdspersonal, läkare och en lång rad jurister skulle vara detsamma — om justitieministern här kunde lämna den upplysningen, att han har sin uppmärksamhet riktad på dessa ytterligt allvarliga frågor och att han ämnar så snart det blir möjligt återkomma med ett förslag i ämnet.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet ZETTERBERG: Herr talman! Jag kan inte i nuvarande situation och vid denna timme gå in på alla de svåra problem, som röra fångvårdens läge för närvarande och som kunna ge anledning till diskussion på grundval av JO:s föreliggande ämbetsberättelse. Jag vill dock begagna tillfället att ange några huvudsynpunkter och klara besked på detta stora och allvarliga problem.

Jag vill då börja med att oförbehållsamt erkänna, att jag inte anser förhållandena tillfredsställande i våra fångvårdsanstalter, långt därifrån. Detta

Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

framgår också, såsom kammaren vet, av en proposition, som regeringen lade fram förra året och som då vann riksdagens godkännande, propositionen nr 131, i vilken jag just på grundval av samma uppfattning om fångvårdens läge, som nu i år JO har diskuterat, gick in för ett stort principprogram, avseende en fullständig omläggning av hela fångvårdsväsendet i vårt land. Det är emellertid klart att en så stor reform som denna inte kan genomföras på en gång. Det förutsattes också förra året, att denna genomgripande förändring av hela fångvården och anstaltsväsendet i övrigt skulle genomföras i etapper. Regeringen företrädde då, och riksdagen godkände den tankegången, att man borde ta det hela i tre stora huvudavdelningar. Den första skulle avse de ungdomliga lagöverträdarna; det är det viktigaste att man börjar med dem. Den andra etappen skulle avse det internerade specialklientelet, de abnorma alltså, och den tredje etappen de vanliga fångarna.

Vad den första etappen angår var den redan igångsatt förra året, då dessa frågor debatterades, genom att jag hade givit fångvårdsstyrelsen i uppdrag att med hjälp av särskilda sakkunniga utreda frågan om anstaltsväsendet för ungdomsförbrytare. De ha som bekant strax före jul avlämnat ett förslag, den s. k. Røxtunaplanen. Det innebär en fullständig omläggning efter nya och moderna principer med beaktande av in- och utländsk erfarenhet av behandlingen av svårbehandlade ungdomliga lagöverträdare. Jag kommer i år att framlägga ett förslag för riksdagen på grundval av detta betänkande och de däröver avgivna remissyttrandena. Sedan hoppas jag att justitiedepartementet successivt skall kunna fullfölja den plan, som riksdagen har godkänt för en fullständig omläggning av fångvårdens anstaltsväsende. Detta är vad vi i justitiedepartementet bruka kalla långtidsplanen.

Men eftersom detta är en långtidsplan, som naturligtvis måste taga tid och dessutom draga stora kostnader både i fråga om material och arbetskraft, är det klart att man inte under väntetiden kan bara slå sig till ro och säga, att i övrigt får det vara som det är, utan vi ha också ett korttidsprogram. Vi ha i justitiedepartementet ansett att under tiden innan man fått dessa nya anstalter för allt slags fångklientel, måste man försöka göra det bästa möjliga av den föreliggande situationen med de anstalter och resurser man har och med den knapphetens kalla stjärna, som tyvärr lyser över alla områden av det sociala arbetet och också över fångvården. Jag tror att man i alla fall skall kunna göra en hel del med de möjligheter som finnas för att åstadkomma de förbättringar, som man hoppas på. Under övergångstiden, i avvaktan alltså på långtidsprogrammet, ha vi sedan ungefär ett år tillbaka inom justitiedepartementet inrättat en särskild byrå med en framstående expert som ledare. Han har nu efter att först ha arbetat med Røxtunaplanen övergått till att studera de nuvarande förhållandena. Vi ha alltså på grundval av det material, som infordrats från olika håll, så att säga vid skrivbordet studerat de olika anstalterna, försökt bilda oss en uppfattning om anstalternas beskaffenhet, om personalens tjänstgöringsförhållanden, klientelet's fördelning o. s. v. Den mera teoretiska delen av arbetet är färdig inom några av de närmaste veckorna, och sedan är det meningen att övergå på grundval av detta till praktiskt arbete. Det är meningen att mina medhjälpare i departementet på grundval av detta skola undersöka på platsen varje anstalt, gå igenom den och försöka att där få till stånd de förbättringar man kan få inom ramen för de resurser, som nu stå oss till buds.

Detta arbete lider naturligtvis av begränsningar av olika skäl. Ett av de skälen är byggnadernas beskaffenhet.

Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Man kommer inte längre än till en viss gräns, när man arbetar tills vidare med de gamla fängelsebyggnader vi ha. De uppfördes för ungefär hundra år sedan och gjordes efter det system, som då stod på höjden av vad man inom vetenskap och praktik trodde vara det bästa för att komma tillrätta med brottsligheten. Det var cellsystemet, Pennsylvania-systemet. Varje fånge skulle isoleras från de andra i utomordentligt stor utsträckning. I dess strängaste form skulle fångarna inte få se någon annan människa, arbeta och leva ensamma, och man föreställde sig att de på det sättet skulle bli bättre människor genom att i ensamhet begrunda vad ont de hade gjort. Vi tycka nu och ha av erfarenhet förstått, att detta bidrar till att bryta ned människorna i stället för att förbättra dem. Men vi ha ingen anledning att förhäva oss. Det var, som jag sade, efter den tidens uppfattning det bästa man kunde göra, och dåtidens fattiga Sverige anslög storartade belopp för att överallt i landet uppföra dessa fångelser efter den tidens bästa begrepp. Vi ha dem nu emellertid, och när vi nu övergått till ett helt nytt system, där vi försöka att i större eller mindre gemenskap låta fångarna träna sig till arbete och till en framtida verksamhet i samhället, är det klart att dessa gamla stenkolossa vålla väldigt stora svårigheter. Man kan dock genomföra förbättringar inom dem, och varje år har med medel, som riksdagen anslagit, ombyggnadsarbeten gjorts så gott det låtit sig göra. På liknande sätt förhåller det sig med personalen. Den är inte uppfostrad till det nya systemet, men det pågår varje år kurser för att lära tjänstemännen de nya tankarna: uppfostran, arbetsträning och sådant.

Tjänstgöringsschema, personalens fördelning mellan olika anstalter, de intagnas differentiering och andra sådana ting äro också uppgifter, där jag hoppas att vårt arbete skall medföra partiella förbättringar, fastän jag är livligt

medveten om att något riktigt bra tillstånd kunna vi inte åstadkomma i fångvården förrän vårt långtidsprogram är genomfört. Det måste man hålla i minnet.

Bland de saker som vålla svårigheter är slutligen just det förhållande, som den föregående ärade talaren berörde, nämligen en försämring i fångklientelns sammansättning. Det gjordes, såsom han omtalade, en förändring i strafflagens 5 kap. 5 och 6 §§ strax innan jag blev justitieminister. Den förändringen uppbars nog av en mycket stor och allmän opinion både inom och utom riksdagen. Den innebar i stort sett att människor, som förut hade blivit straffri-förklarade, d. v. s. förvisats efter brott till sinnessjukhus, enligt de nya reglerna skola ådömas straff och sättas i fångelse. Man kan säkert ha delade meningar om huruvida denna reform var riktig, men jag vill ännu en gång erinra om den kraftiga opinion, som fanns för fem år sedan mot att, som man sade, alla brottslingar bara förklaras vara sinnessjuka och sättas på sinnessjukhus. Problemet är också ganska svårbestämt, ty vad man än anser om dessa människor, så äro de i huvudsak inte i vanlig mening sinnessjuka utan s. k. psykopater. Dessa människor, som en oblid natur har givit en egendomlig sinnesinriktning från födelsen, vilket gör att de ha så orimligt svårt att anpassa sig i samhället, ställa till bråk och svårigheter och begå ofta kriminella handlingar. Dessa s. k. psykopater äro rysligt besvärliga var man än skall ha dem. Förut voro de på sinnessjukhus, och då var det en ständig klagolåt över att dessa psykopater förstörde friden på sinnessjukhusen, skadade behandlingen av de vanliga, snälla sinnessjuka människorna, förstörde ordningen, ställdes till ständiga uppträden och bråk och företogo rymningar. Nu ha vi på grund av denna ändring i strafflagen fått över dem i fångvården med samma resultat. Det är samma slags folk som ställer till

Justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

dessas bråk och besvärligheter. Jag tror för min del att man måste skaffa en särskild behandlingsform för dem, och det är också känt för riksdagen, att man inom inrikesdepartementet har planer på att, när möjlighet därtill ges, inrätta särskilda psykopatsjukhus, som skola ta hand om dem och i möjligaste mån ge dem en adekvat behandling och hindra att de ställa till svårigheter för andra.

Även om jag är tveksam, om den lagändring som nyss berördes i strafflagen var riktig, och även om jag väl känner svårigheterna att ha psykopaterna i fångvårdsanstalterna — ty det är alltid de som äro ledare för uppror och rymningar — så är jag tveksam om huruvida man nu åter skall ändra dessa bestämmelser i strafflagen, när man inte har någon plats, där det är lämpligt att förvara dessa personer. Jag vill erinra om att om det är besvärligt och fullt på fängelserna, så är det förmodligen ännu värre på sinnessjukhusen. Där är en förfärlig överbeläggning av verkligt sinnessjuka människor, som kunna få behandling och bli friska genom de nya metoder som finnas. De få vänta lång tid med risk för att behandlingen inte skall lyckas för dem till följd av platsbrist. Att då begära att dit åter få överföra dessa psykopater, som i regel äro ganska litet mottagliga för sådan behandling, är knappast riktigt. Kanhända få vi därför dras med dem på fängelserna med de svårigheter som därav följa.

Emellertid tror jag att man inom vad vi kalla korttidsprogrammet skall kunna göra någonting för att avlasta det tryck och de svårigheter, som dessa psykopater vålla på anstalterna. Det är inte alldeles tvunget att ha psykopaterna utspridda på många anstalter. Några kanske alltid måste vara det, ty räknar man till psykopaterna även lindriga sådana, är det en mycket stor del av fångklientelet. Men de värsta och mest svårbehandlade psykopaterna bör man inom den nuvarande fångvårdens ram kunna

taga hand om på det viset, att man avdelar vissa anstalter eller delar av anstalter för att där placera de mest svårbehandlade psykopaterna. Det är just vad vi gjort. Det är ett led i vårt korttidsprogram. Man har redan tidigare avdelat ett särskilt fängelse i landsorten för psykopater. Där kan man dock inte ta hand om de värsta, då där saknas tillräckliga säkerhetsanordningar. För de allra besvärligaste har man tänkt ta i anspråk en särskild avdelning på Långholmen, isolerad från de övriga. Kungl. Maj:t har för ett par veckor sedan ställt medel till förfogande för byggnad av denna avdelning, så att man där kan ta om hand de svåraste psykopaterna och flytta de oroselementen från övriga anstalter. — Jag har velat säga detta som ett exempel på vad man kan göra inom korttidsprogrammets ram i avbidan på att man, såsom jag hoppas, så småningom skall få till stånd en helt rationell anordning.

Slutligen vill jag säga ett ord om straffverkställighetslagen — det jag nyss nämnde gällde strafflagens tillräknelighetsbestämmelser. När man på sina håll i pressen nu har klagat över förhållandena inom fångvården, anser jag, såsom framgår av vad jag förut har sagt, att man i stort sett har rätt: förhållandena äro inte bra. Men jag tror man har fel om man drar den slutsatsen därav, att det var felaktigt att genomföra straffverkställighetslagen på hösten 1945 utan att man hade de nödvändiga resurserna. Det är klart att det hade varit mycket bättre, om vi hade haft dem, men de ekonomiska förhållandena och framför allt svårigheterna på byggnadsmarknaden ha tyvärr lagt hinder i vägen. Vad man skall jämföra med är alltså huruvida man skulle ha underlåtit att genomföra den reform, varom dock riksdagen om jag minns rätt var alldeles enig, trots att man på hösten 1945 visste, att några större byggnadsverk inte genast kunde sättas i gång. Det är fel — det är min

Justitiömbudsmannens ämbetsförvaltning.

bestämda övertygelse — om man menar, att den reformen inte skulle ha genomförts eller att den skulle ha ställts på en oviss framtid. Det förhåller sig nämligen ingalunda så, som många tyckas tro, att straffverkställighetslagen innebär, att de som intagas i fängelse skola få göra vad de behaga och att alla de intagna skola få tillbringa hela sin tid i fullkomlig gemenskap — det är ett misstag.

Straffverkställighetslagen innebär att man skall genomföra en differentiering av klientelet och klientelet's behandling. Straffverkställighetslagen ger stora möjligheter främst åt fängvårdsstyrelsen att differentiera klientelet och vidare åt cheferna för varje anstalt att ge var och en av de intagna ett större eller mindre mått av frihet allteftersom vederbörande kan bära den. En sådan individuell behandling är alldeles säkert riktigt, och den ger, som jag nyss sade, stora möjligheter att lämna var och en den lämpligaste behandlingen. Man skall nämligen inte glömma, att även om det finns många av de intagna, i synnerhet svåra psykopater, som ha missbrukat sin frihet, finns det i fängelserna många hyggliga och skötsamma människor, som verkligen använda sin anstaltstid till att lära sig arbeta och som, inte minst på de öppna kolonier som ha införts, sköta sig mönstergilt.

Den differentiering, som är den nya straffverkställighetslagens egentliga mening, är någonting som man bör slå vakt om, och de svårigheter vi nu ha att kämpa med inom fängvården få inte tagas till intäkt för fördömande av det nya systemet, som inte bara är humanit utan också riktigt ur den synpunkten, att det säkerligen är mer ägnat att förekomma brottslighet än det gamla systemet.

Herr STÅHL: Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag ånyo vågar begära ordet, men detta är ju en viktig fråga, och statsrådet har liksom med en kringgå-

ende rörelse undvikit själva kärnpunkten som jag har försökt fästa uppmärksamheten vid. Redan i interpellationsdebatten den 15 december 1948 uttalade statsrådet, att under de år som förflutit sedan 1945 hade man nog i vissa kretsar blivit tveksam, huruvida ändringen av strafflagen 5:5 och 5:6 varit så väl övervägd. Nu har det gått ytterligare mer än två år, men herr statsrådet är fortfarande tveksam och har inte någon uppfattning om vad som skall göras. Under tiden har detta inträffat, som jag föredrog ur JO:s ämbetsberättelse och som jag skall be att få belysa med ytterligare ett citat, eftersom statsrådet alltjämt är tveksam. Fängvårdsstyrelsen yttrar på sidan 273: »Vad anginge psykopaterna saknade fängvården motsvarighet till de oroliga avdelningarna vid sinnessjukhusen, dit störande patienter snabbt kunde överföras, och fängelsernas isoleringsmöjligheter vore över huvud otillfredsställande och otillräckliga, även om en upprustning påginge för att få bättre förhållanden till stånd.» — Det är alltså vad statsrådet här talat om. — »En utväg skulle vara att få svårt störande psykopater eller sinnessjuka överflyttade till sinnessjukhus.» Men detta låter sig icke göra så länge 1945 års lag står kvar. Herr statsrådet talar nu om långtidsplanen, men när man, som herr statsrådet alldeles riktigt konstaterar, har knapphetens kalla stjärna lysande även över fängvården, vilket ställer till ett sådant fruktansvärt elände som skildras i JO:s berättelse, måste enligt min mening regeringens ansvarige ledamot ta ställning till hur det skall förfaras och inte bara gå omkring och känna tveksamhet.

Detta är ett tillstånd som icke längre kan bestå. Jag har i sista häftet av tidskriften Tiden läst en mycket uppbygglig skildring av den nya anstalt som ingår i långtidsplanen. Även där riskera vi att få in ett par eller kanske tre sådana här element, speciellt psykopa-

Interpellation ang. viss merbeskattning av fastighetsägare under de år ändring sker i fastighets taxeringsvärde.

ter, och därmed är även den anstalten förstörd. Jag är övertygad att det är som JO och fångvårdsstyrelsen säga, att vi icke komma till rätta med eländet på fångvårdsanstalterna förrän vi löst problemet om 5:5 och 5:6. Jag vädjar inte till justitieministern att ändra detta, men jag vädjar till honom att allvarligare än hittills fundera över problemet så att vi komma ut ur tveksamheten och få ett ställningstagande om vad de arma människor, som bära ansvaret för detta, skola ta sig till.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet ZETTERBERG: Herr talman! Jag kanske inte uttryckte mig tillräckligt tydligt. Det förhåller sig inte så, att jag skulle behöva lång tid att sitta och fundera över detta problem, utan det är de yttre förhållandena som göra att man inte kan placera dessa människor på de ställen, där de egentligen borde vara — de böra nämligen enligt min mening vara på ett särskilt psykopatsjukhus. Det finns några sådana sjukhus, men i varje fall finns det inte tillräckligt många platser på psykopatsjukhusen i Sverige för att man skall kunna ta emot alla som behöva vård. Man har då att välja mellan det system som tillämpades förut, nämligen att ha dem på vanliga sinnessjukhus, eller att ha dem på fängelserna. När vi nu säga, att vi skola ha dem på fängelserna, betyder inte det, att där inte finns resurser i sinnessjukvåg. Vi ha ett modernt sinnessjukhus inom fångvården på Håga, där man med stor framgång tar hand om psykopater, vidare en sinnessjukavdelning på Långholmen, en i Malmö, en i Göteborg och en i Härnösand. Vi ha alltså möjligheter inom fångvården att ta hand om även svårt psykopatiskt belastade personer. För dessa avdelningar äro psykiatriker chefer, och det är över huvud taget ordnat som på ett litet sinnessjukhus. Vi stå

alltså inte alldeles utan möjlighet att ta hand om psykopater inom fångvården.

Om jag vore helt egoistisk skulle jag helst vilja säga som den föregående talaren, att bara jag blir av med psykopaterna, blir det mycket lättare än förut för mig att sköta mitt besvärliga område. Jag anser mig emellertid inte kunna stå till svars med det, när jag vet, att dessa människor i så fall måste tas in i vanliga sinnessjukhus, där man har ännu svårare att ta hand om dem och där de skulle ta upp plats för vanliga sinnessjuka, som kanske bättre behöva platserna.

Efter härmed slutad överläggning lades utlåtandet till handlingarna.

§ 8.

Interpellation ang. viss merbeskattning av fastighetsägare under de år ändring sker i fastighets taxeringsvärde.

Herr JANSSON i Aspeboda, som på begäran erhöill ordet, yttrade: Herr talman! 1945 års fastighetstaxering gav till resultat en mycket kraftig höjning av taxeringsvärdena. Av föreliggande siffermaterial framgår, att taxeringsvärdet på jordbruksfastigheter höjdes med cirka 28 procent och skogsvärdena med 55 procent. Även taxeringsvärdet på annan fastighet höjdes med betydande belopp. Som en självklar följd härav och på grund av bestämmelserna i § 45 i kommunalskattelagen erhöillo så gott som samtliga ägare av fastigheter en beskattning, som med betydande belopp översteg den skatt, som de enligt avgivna deklarationer skulle haft att erlagga. Denna merskatt torde kunna uppskattas till ungefär 28 milj. kronor. Orsaken till att sådan merskatt utgått är den, att det s. k. procentavdraget skall göras på det taxeringsvärde, som varit åsatt fastighet året näst före taxeringsåret.

Interpellation ang. viss merbeskattning av fastighetsägare under de år ändring sker i fastighets taxeringsvärde.

Eftersom fastighetsskatt skall erläggas under det löpande inkomståret men inkomstskatt först efter inkomstårets slut, blir förhållandet det, att vid varje fastighetstaxering det nya taxeringsvärdet lägges till grund för fastighetsskattens beräkning, under det att det förutvarande taxeringsvärdet användes för att bestämma procentavdraget. Härigenom sker automatiskt en avvikelse från den avgivna deklARATIONEN för alla fastighetsägare, som fått taxeringsvärdena ändrade på sina fastigheter. Sedan källskattsystemet införts erlägga ju även fastighetsägarna inkomstskatt under inkomståret, varför det finns desto större skäl att ändra den tidpunkt, när ett nytt taxeringsvärde skall tillämpas.

I motionen i andra kammaren nr 306 år 1948 hemställde jag, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag i god tid, innan nästa fastighetstaxering skulle verkställas, till sådan ändring av kommunalskattelagen att den i motionen påtalade merbeskattningen kunde undvikas. I sitt betänkande nr 42 över denna motion anförde bevillningsutskottet följande: »Utskottet vill allenast tillägga, att utskottet i likhet med motionärerna finner det vara en olägenhet med det nuvarande garantiskattsystemet att, även om någon effektiv garantiskatt icke ifrågakommer, en ökad eller minskad skattebelastning kan inträda för år, då ändring sker i fastighetstaxeringsvärde. Detta förhållande bör uppmärksammas vid den nu föreslagna utredningen. Enligt utskottets mening bör därvid även undersökas, om möjlighet förefinnes att lösa denna fråga utan att avvakta utredningen angående kommunalskattefrågan i dess helhet.»

Rent teoretiskt skulle det vara tänkbart, att den merbeskattning, som vid den senaste fastighetstaxeringen drabbade fastighetsägarna, kommer att gottgöras dem vid den inom kort förestå-

ende nya fastighetstaxeringen, ifall taxeringsvärdena då komma att sänkas. Emellertid är det föga troligt att så kommer att ske. Taxeringsvärdena ha gång efter annan höjts, och av många skäl är det högst sannolikt att den nya fastighetstaxeringen kommer att ge till resultat starkt höjda taxeringsvärden; speciellt torde detta gälla skogsvärdena. Det är fördenskull enligt min mening nödvändigt att den ändring av kommunalskattelagen jag åsyftar kommer till stånd, så att icke merbeskattning återigen automatiskt kommer att drabba fastighetsägarna.

Under åberopande av vad som sålunda anförts får jag hemställa om kammarens tillstånd att till chefen för finansdepartementet få framställa följande spörsmål:

Är statsrådet villig att lämna kammaren en redogörelse för vad som med anledning av bevillningsutskottets utlåtande och riksdagens beslut år 1948 företagits för att för framtiden undvika den merbeskattning av fastighetsägare, som jag här berört?

Om frågan ännu ej varit föremål för behandling, har statsrådet för avsikt att vidtaga sådana åtgärder, att frågan kan bringas till sin lösning före nästkommande fastighetstaxering?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 14, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets memorial nr 2, i anled-

ning av första kammarens remiss av motionen nr 172 av herr Söderquist om rätt för kommun att bevilja ersättning till av kommunen valda nämndemän vid häradsrätt samt andra kammarens remiss av den likalydande motionen nr 227 av fröken Vinge och herr Nihlfors.

§ 11.

Anmälades, att Kungl. Maj:ts proposition nr 35, med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 september

1944 (nr 705) om aktiebolag tillställts kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 6.17 em.

In fidem

Gunnar Britth.